

Serie nouă
IANUARIE 2021

1

(CCXXXIV)

48 pagini
ISSN
1220-742X

ACTUALITATEA MUZICALĂ

REVISTĂ LUNARĂ A UNIunii COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA

D i n s u m a r :

- ✓ UCMR 100 - Recenzii și concerte
- ✓ Convorbirile AM: Virginia Zeani, Ghenadie Ciobanu
- ✓ Ruxandra Donose - 30 de ani de carieră
- ✓ Dicționar sentimental: Trio Grigoriu
- ✓ Pop Club 303
- ✓ Sărbători în pandemie

În imagine:
Ruxandra DONOSE
(foto: Nicolae Alexa)

Aniversările și comemorările noului an

Aniversările anului 2021 în muzica clasică internațională nu sunt deloc puține. În măsura în care restricțiile sanitare o vor permite, în multe țări ale lumii vor exista evenimente dedicate personalităților care, de-a lungul timpului, și-au pus amprenta pe dezvoltarea artei sunetelor.

Există și cifre rotunde (centenare sau multi-centenare) dar și unele mai puțin spectaculoase numeric, referirile calendaristice vizând nu doar perimetrul persoanelor ci și cel al instituțiilor sau al creațiilor.

Chiar zilele acestea, în ianuarie, se împlinesc 120 de ani de la nașterea lui Giuseppe Verdi, dar și 100 de ani de la nașterea lui Mario Lanza, tenor și actor de film (decedat la doar 38 de ani).

Apoi se vor marca 50 de ani de la moartea lui Igor Stravinski, 75 de ani de la moartea lui Manuel de Falla, centenarul regelui tango-urilor, Astor Piazzola, al marelui tenor italian Giuseppe di Stefano, al pianistului franco-maghiar Gyorgy Cziffra, al dirijorului Mircea Basarab, 100 de ani de la moartea legendarului tenor Enrico Caruso, a lui Camille Saint-Saëns, a compozitorului Engelbert Humperdink (autorul operei *Hänsel și Gretel*), 125 de ani de la moartea lui Anton Bruckner și a Clarei Schumann, 150 de ani de la nașterea compozitorului Alexander von Zemlinsky, 150 de ani de la moartea compozitorului Daniel Aubert, 500 de ani de la moartea compozitorului renescentist franco-flamand Josquin du Prés.

Se împlinesc 100 de ani de la premierele operelor *Dragostea pentru cele 3 portocale* (de Serghei Prokofiev), *Katya Kabanova* (de Leoš Janáček), 150 de la premiera *Aidei* (de Giuseppe Verdi) și 200 de ani de la premiera operei *Die Freischütz* (de Carl Maria von Weber).

Vor fi aniversate soprana rusă Anna Netrebko și soprana germană Diana Damrau, ambele la împlinirea vârstei de 50 de ani, dar și tenorul-bariton-dirijor Plácido Domingo, la 80 de ani.

În 1821 a fost inaugurată impresionanta sală de concerte Berliner Konzerthaus (Mitte) din capitala Prusiei, dar și Opera din Alexandria.

În mod fals se afirmă în multe scrieri românești, preluate din păcate și pe plan internațional, că acum 100 de ani a fost fondată Opera Română din București, instituție mult mai veche, ale cărei baze legislative au fost puse în 1877, a cărei primă perioadă de activitate a fost sub egida Teatrului național (și înainte și după acest an) și care a căpătat autonomie în 1885, sub conducerea

lui George Stephănescu. În 1921 doar a fost preluată de stat și finanțată de la buget (nu fără discontinuități: au fost din nou perioade de privatizare, instituția fiind dată în concesiune unor particulari).

Vom reveni cu aniversările măștrilor români. Deocamdată ne bucurăm să-i spunem *La mulți ani* Feliciei Donceanu, care pe 28 ianuarie împlinește 90 de ani!

Mihai COSMA

DIN SUMAR

UCMR - 100.....	2-9
George Enescu și Clara Haskil.....	10-13
Convorbirile AM - V. Zeani, G. Ciobanu.....	13-15
Pe scenele bucureștene.....	16-17
Despărțiri - Alexandru I. Bădulescu.....	20-21
Festivalul "I. D. Chirescu".....	27
Evaluări și acreditări.....	32
Jazz divin la feminin (III).....	34-35
Sărbătorile în pandemie.....	36-37
"303".....	39-40
Trecutele vieți de Doamne și Domnițe....	44-45
Discuri.....	46-47

O călătorie în universul muzicii românești

Pentru Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România, anul 2020 a reprezentat hotarul Centenarului. Pe întreg parcursul acestui secol tumultuos, breasla compozitorilor a prins contur, s-a dezvoltat, s-a maturizat, și în tot acest timp a reconstituit prin operele sale spiritul românesc.

Unul dintre proiectele ce au marcat această sărbătoare a fost reeditarea uneia dintre cele mai cuprinzătoare lucrări privind istoria muzicii autohtone: *Universul muzicii românești. Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România (1920-1995)*. Cele două volume însumează peste 900 de pagini de istorie reconstituită „din litera și spiritul documentelor și mărturiilor ... știind că numai astfel se va putea contura un profil obiectiv”; căci, după cum ne spune însuși academicianul Octavian Lazăr Cosma, „o simfonie nu se cântă după ureche, ci după partitură. Tot astfel, istoria muzicii nu se scrie din auzite, ci pe baza documentelor” (*Universul muzicii românești – Preambul*).

Ediția a II-a a fost îngrijită de muzicologul Mihai Cosma, și conține unele informații actualizate sau explicații privind activitatea unor instituții astăzi ieșite din circuit. De asemenea, s-a apelat la îmbunătățiri grafice sub formă de tabeluri sau statistici, iar pentru a ușura munca de cercetare au fost incluse Bibliografia integrală și Indexul de nume. Mai mult, ultimele pagini ale celor două volume includ un număr considerabil de portrete ale unora dintre cei mai importanți muzicieni ai vremii.

Pot spune fără echivoc că *Universul muzicii românești...* este o lucrare cu rol documentar; ea constituie una dintre cele mai complete și complexe surse de informare pentru elevi,

LUCRĂRI PREZENTATE ÎN CADRUL BIROURILOR SECȚIILOR DE CREAȚIE ȘI ACHIZIȚIONATE DE CĂTRE UCMR (iulie-noiembrie 2020)

SECȚIA DE MUZICĂ INSTRUMENTALĂ ȘI MULTIMEDIA

Almași Gabriel – *Themes/ Anthemes* pentru orchestră de coarde; **Anghel Irinel** – *Where to go When*, piesă pentru flaut și pian; **Baciu Vlad Răzvan** – *Caleidoscop* pentru orchestră; **Burlea Vlad** – *Scherzo-capriccio*, pentru flaut și pian; **Cibișescu Iulia** – *Sonata a III-a* pentru vioară și pian; **Ciobanu Ghenadie** – *Umbrele dimineții*, pentru flaut, percuție, pian; **Costea Marcel Octav** – *3 Heptastihuri, Nocturne pentru pian*; **Iacob Claudius** – *Șapte haiku-uri pe stampe cu păsări* – muzică electronică; **Iorgulescu Adrian** – *Hypostasis 2*, pentru clarinet, pian și corzi; **Marcu Șerban** – *Necântec*, pentru fagot și cvartet de coarde; **Mălăncioiu Gabriel** – *Fillaversarium*, pentru orchestră; **Măniceanu Mihai** – *Piesă pentru violină solo*; **Munteanu Viorel** – *Dorelegia*, pentru flaut, oboi, contrafagot; **Murariu Alexandru Ștefan** – *Pneuma*, pentru ansamblu instrumental; **Pintilie Bogdan** – *Moartea căprioarei*, balet; **Stănescu Gheorghe** – *Rondino* pentru orchestră simfonică; **Török Aron Gyurko** – *Chromosphere*, cvartet de coarde; **Țuțuianu Teodor** – *Triptic* pentru pian; **Virtosu Mihai** – *Lucrare camerală*.

Subsecția vocal – instrumentală (mixtă)

Arvinte Constantin – *Brâncușiana*, oratoriu.

Subsecția de fanfara

Biriș Alexandru – *Suita nr. 2*; **Luncan Octavian** – *Eterna primăvară*; **Mihai Florian** – *Mică suită*; **Popa Emanuel Florin** – *Sextet nr. 1*; **Stoian Valentin** – *Fantezie*; **Ștefoni Doina Delia** – *Dor tinereșc*, suită; **Țugui Gheorghe** – *Rapsodia nr.3*; **Zorilă Marius** – *Mozaic*, suită.

SECȚIA DE MUZICĂ VOCALĂ

Androne-Nakanishi Sebastian – *The Pilgrim Soul* pentru cor mixt, text: William Buttler Yeats; **Buciu Dan** – *Poveste ciudată* pentru cor mixt cu divizii, text: Nina Cassian; **Buta Mircea-Remus** – *Lăudați pe Domnul* pentru cor mixt, text religios; **Cherciu Alexandra** – *4 Doine pe versuri de Mihai Eminescu*, lied-uri pentru mezzosoprană, soprană, bas și pian;

studenți și chiar pentru cei care vor să cunoască mai îndeaproape breasla. Cu toate acestea, cele două volume ale monografiei Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România se vor dovedi a cuprinde mult mai multe detalii, ce au rolul de a crea o imagine amplă a fiecărei perioade.

Am avut privilegiul de a parcurge cartea înainte ca acesta să vadă lumina tiparului, din postura de

corector. Autorul a investit un volum impresionant de muncă în culegerea tuturor datelor, dorind să ofere o perspectivă cât mai obiectivă a celor petrecute, iar mie lectura celor aproximativ 1000 de pagini mi-a creat o imagine vie a celor 75 de ani cuprinși între copertile *Universului muzicii românești...* Paginile acestor volume redau primii pași ai compozitorilor către o identitate comună, către o școală națională, cu fremătările și nesiguranțele ei, cu avântul de început; cuprind anii zbuciumați în care libertatea creatoare era cel puțin descurajată – anii maturizării și ai consolidării, cu avantajele și dezavantajele lor; cuprind primii ani de consolidare a identității creatoare, reprimite apoi timp de decenii...

Dincolo de a pune laolaltă – precum într-un registru – procese-verbale tehnice, Octavian Lazăr Cosma a creat o **simfonie literară**: personajele apar, dispar, revin, la fel ca temele de discuții sau chiar conflictele, se ivesc personaje cu atribute morale ce fluctuează, se găsesc răsturnări de poziții și parcursuri profesionale dintre cele mai neașteptate. Procesele-verbale devin astfel un **bas-continuu** căruia pana măiastră a muzicologului îi adaugă detalii **armonice** și dialoguri ce fac ca paginile să capete un profil aparte. Aș îndrăzni să spun chiar că se crează un anume atașament față de unele personalități sau dispreț către acțiunile altora, iar astfel curiozitatea cititorului este mereu crescândă. Negreșit, această abordare unică se datorează și faptului că autorul s-a aflat în compania multora dintre pionierii Societății Compozitorilor. Astfel, aproape orice eveniment, subiect de ședință sau parcurs profesional al

Costea Marcel-Octav – *Blue Drops*, scherzo pentru vibrafon, marimbă bass și cor mixt, text propriu; **Dembinski Diana** – *Idilă*, lied pentru mezzosoprană și pian, text: Ion Luca Caragiale; **Feraru Tudor** – *Două cântece de dragoste pentru tenor și pian: The Unreturning*, text: Bliss Carman; *Puisque de vous...*, text: Clement Marot; **Fiț Iosif** – *Colo-n jos și mai în josu*, colind de fată, text anonym; **Iacob Claudius-Tiberiu** – *Doamne, auzi...* pentru cor mixt a cappella și soliști corifei, text: sacru și propriu; **Pop Matei** – *Cradle Song*, madrigal pentru cor mixt, text: William Blake.

Subsecția didactică

Cojocaru Daniela – *Prin pădure* pentru pian (*Țăranul și măgarul, Șoarecele și leul*); **Cezar Geantă** – *Să-nălțăm cântare* – 21 de cântece pentru copii voce și pian, versuri Cezar Geantă; **Neagu Anca** – *Diptic pentru mama (Mama mea este o zână; Mama mea, floarea mea)*, muzică ușoară, vers. Aurora Georgescu și Ionuț Neagu; **Pavelescu Dan** – *Viva la musica*, cor mixt cu pian (sau orchestră de cameră), vers Al. Funieru; **Popescu Mariana** – *Doamne, buzele mele*, cor mixt a cappella, text religios; **Ștefănescu Petre** – *Imagini sonore* pentru grup vocal, clarinet, flaut și pian la 4 mâini, (*Ploaia, Haidеți la dans*), prelucrări după Petre Țipordei și Edith Wiski; **Vărlan Petre** – *Podul de piatră* pentru grup vocal, pian, versuri din folclorul copiilor.

SECȚIA DE MUZICA JAZZ/POP

Andrei Petrică – *October Day*, instrumental; **Caragia Nicolae** – *Baladă pentru Dan Spătaru*, muzică ușoară, text: Adrian Daminescu; **Caragia Nicolae** – *De la pasăre am luat*, muzică ușoară, text propriu; **Dedeian Capriel** – *Again Blues*, jazz; **Drăgan Mircea** – *Cândva ne-am cunoscut*, retro romanță-tango, text: Emma și Mircea Drăgan; **Ionescu Marian** – *Cred că ești extrem de delicată*, jazz ambiental; **Ionescu Marian** – *Viața este frumoasă*, jazz ambiental; **Moculescu Horia** – *De ziua Nidiei*, liric, instrumental; **Pavelescu Dan** – *De n-ai fi tu*, muzică ușoară, text propriu; **Popescu Virgil** – *Sunt îndrăgostită iar*, ușor-pop, text: Dumitru Popescu Chiselet; **Simion Nicolae** – *Sonatica cu disonanțe #2*, jazz cameral pentru saxofon sopran și orgă; **Tiberian Anca** – *I let the fire burn*, pop; **Tudor Andrei** – *Christmas Celebration*, simfonic; **Tudor Ionel** – *Peisaj*, simfonic.

SECȚIA DE MUZICOLOGIE

Dumitriu Leonard – *Libertatea creatoare nestăvilită. Dmitri Șostakovici și opera "Lady Macbeth din districtul Mșsenk"*, volum; **Stoianov Carmen** – *Cantata lirică "Dintre sute de catarge" de Wilhelm Georg Berger, versuri M. Eminescu*, studiu.

vreunui muzician este însoțit de câteva detalii din discuții private sau ale Birourilor, neincluse în sursele oficiale.

Octavian Lazăr Cosma

Prin documentele de arhivă completate de momentele trăite, în fiecare capitol Octavian Lazăr Cosma deschide o nouă **poartă**. Prin ea, cititorul pășește în universul autorului și în Universul muzicii românești.

Norela Liviana COSTEA

Muzica românească în arhive

Aniversarea Centenarului Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor a impulsionat publicarea volumului I intitulat **Muzica românească în arhive - Procese verbale ale ședințelor comisiilor Simfonic și Muzică de cameră din Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România**, ce cuprinde transcrierea referatelor consemnate pe parcursul a 12 ani (18 octombrie 1951 - 27 noiembrie 1963). În fapt reprezintă o incursiune în istoria muzicii, o oglindă fidelă a mărturiilor personalităților vremii, cu referire la creația românească prezentată.

În Cuvântul-înainte al volumului, președintele Adrian Iorgulescu (membru al Biroului secției cu circa patru decenii în urmă) consemnează: *am avut privilegiul să acumulez "din zbor" o serie de informații și elemente fundamentale aferente meseriei, care depășeau considerabil cuprinsul cunoscut și parcurs al curriculumului universitar, grație colaborării săptămânale (uneori bisăptămânale) cu personalități marcante ale componisticii autohtone precum: Ștefan Niculescu, Tiberiu Olah, Aurel Stroe, Anatol Vieru, Myriam Marbe, Pascal Bentoiu, Dumitru Capoianu, Wilhelm Berger, Adrian Rațiu, Dan Constantinescu, Octavian Nemescu. După fiecare audiție sau analiză "ochiometrică" a partiturii, demarau dialogurile - adesea polemice - întotdeauna argumentate în mod corect, pertinent, aplicat. Nu lipseau controversele, analogiile, contextualizările, referințele stilistice, aluziile, chiar ironiile. Atitudinea generală însă se păstra într-un climat colegial, relaxat, pozitiv în raport cu piesa prezentată, implicit cu autorul său.*

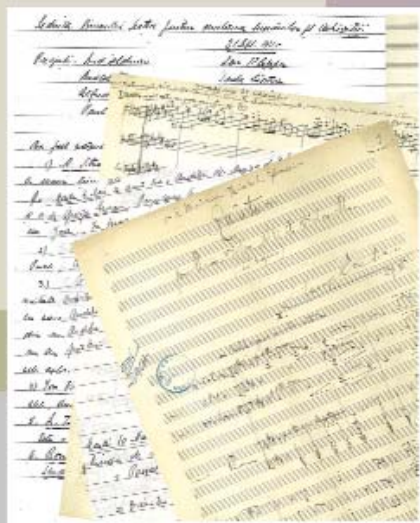
Din ianuarie 1978 și până în prezent am avut onoarea, unicul privilegiu și bucuria de a asista în calitate de secretar muzical al secției, la analizarea și dezbaterile de idei lansate în urma audierilor a mii de lucrări simfonice, de operă și balet, vocal-simfonice și camerale. Îmi amintesc cu adâncă emoție prima mea întâlnire cu membrii Biroul simfonic din 4 ianuarie 1978, ce a avut loc la parterul Ateneului Român, într-un spațiu repartizat Uniunii după evacuarea din Palatul Cantacuzino în martie 1977. Secretarul comisiei era maestrul Wilhelm Georg Berger, secondat de nume prestigioase ale componisticii românești, despre care studiasem câte ceva la cursul de Istoria muzicii românești din cadrul Conservatorului "Ciprian Porumbescu": Pascal Bentoiu, Dumitru Bughici, Corneliu Dan Georgescu, Liviu Glodeanu, Theodor Grigoriu, Mircea Istrate, Ștefan Niculescu, Zeno Vancea, Anatol Vieru.

Wilhelm Georg Berger

În cadrul discuțiilor Biroului Secției a circulat de-a lungul timpului ideea tipăririi referatelor elaborate, ce a

MUZICA ROMÂNEASCĂ ÎN ARHIVE

Procese verbale ale ședințelor comisiilor
„Simfonic” și „Muzică de cameră” din
Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România

Vol. I (1951 - 1963)

EDITURA MUZICALĂ

prins contur cu ocazia aniversării Centenarului Uniunii. Și astfel am pornit într-o călătorie în urmă cu 69 de ani, descoperind mărturiile consemnate de către maestrul acelor vremuri, texte ce au fost reproduse fidel cu grafia și punctuația actuală.

Prima consemnare a **Comisiei de îndrumare a muzicii simfonice** este datată în 18 octombrie 1951; erau prezenți compozitorii Ludovic Feldman, Zeno Vancea, Alfred Alessandrescu, Paul Constantinescu, Ion Dumitrescu, Gheorghe Dumitrescu, Erasmus Minchevici, iar din partea Comitetului pentru Artă Aurel Popa. Componenta comisiei se modifica uneori, de la o ședință la alta, în funcție de indisponibilitățile unor membri. Dintre lucrările prezentate se distinge *Preludiul simfonic* de Ion Dumitrescu, opus de înaltă valoare artistică, preluat și interpretat de mai toate orchestrele simfonice ale țării, recomandat Fondului Muzical cu calificativul **excepțional**. Au mai fost analizate *Cântec pentru vioară și orchestră* de Constantin Arvinte și *Rapsodia Simfonică* aparținând lui Dumitru Milcoveanu.

La conducerea Comisiei de îndrumare s-au aflat compozitorii Ludovic Feldman în perioada 1951-1963, urmat de Tudor Ciortea din anul 1964 până în 4 mai 1966. La ședințele de analiză participau cu statut de observator Teodor Bratu, Mircea Basarab și Aurel Popa din partea Comitetului pentru Artă, iar Ovidiu Varga, Laurențiu Profeta și Nicolae Beloiu erau reprezentanții Radiodifuziunii.

În 2 octombrie 1958 este menționată solicitarea Biroului adresată conducerii Uniunii privind angajarea unui pianist pentru citirea partiturilor **pentru a ușura munca Comisiei**. Îi regăsim în această ipostază pe Gheorghe Costinescu, Alexandru Hrisanide, Ștefan Niculescu, cărora li se încredințau din timp partiturile spre a fi studiate, în vederea prezentării în cadrul Comisiei.

Procese verbale conțin analize, comentarii, dar și recomandări (sugestii) privind refacerea unor lucrări, precum și promovarea celor mai valoroase în cadrul unor manifestări muzicale sau concursuri internaționale. În data de 2 noiembrie 1954, Biroul a aprobat trimiterea în R. D. Germană a lucrărilor aparținând compozitoarelor: Ana Severa Benția - *Sonata pentru pian*; *Trei lieduri* pe versuri de M. Eminescu; Mansi Barberis - *Lieduri*; Hilda Jerea - *Suita pentru vioară și pian*; Nina Cassian - *Două lieduri* pe versuri de M. Eminescu; *Sonata pentru flaut și pian* de Carmen Petra Basacopol.

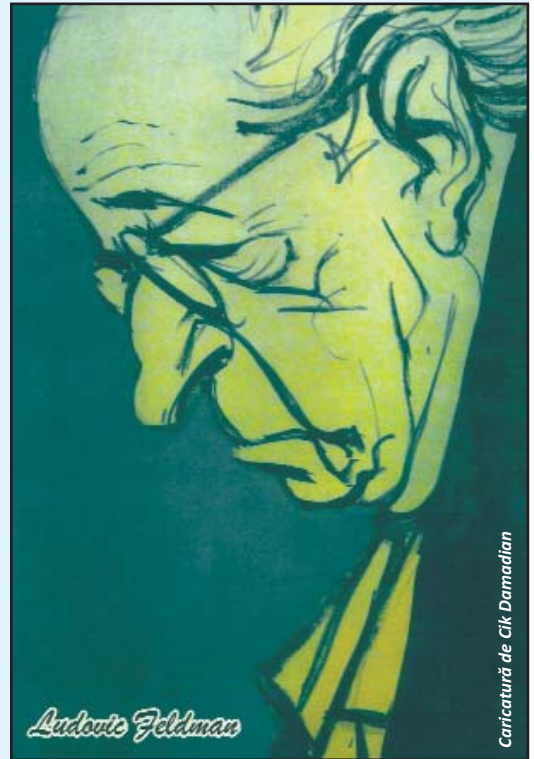
Pentru Festivalul Tineretului de la Viena, Biroul a aprobat (25 martie 1959) participarea următoarelor lucrări: *Cântec tineresc* pentru clarinet și pian de Laurențiu Profeta; *Toccata pentru pian* de Dumitru Bughici; *Buciumata*, piesă pentru pian de Ștefan Mangoianu; *Patru cântece* de Pascal Benteoiu pe versuri St. O. Iosif; *Temă cu variațiuni pentru clarinet și pian* de Ștefan Niculescu; *Patru cântece de dragoste pentru voce și pian* de Adalbert Winkler; *Trei cântece* de Carmen Petra pe versuri de G. Coșbuc; *Allegro pentru pian* de Gheorghe Costinescu; *Sonatina pentru pian* de Gheorghe Firca; *Sonata pentru pian*; *Tinerii soldați care au murit* - cantată de Liviu Glodeanu; *Trei cântece de păstor*, de Theodor Grigoriu; *Trio pentru clarinet, vioară și pian* de Tiberiu Olah; *Oratoriul Miorița* (fragmente) și *20 de miniaturi pentru pian* de Anatol Vieru.

Periodic în cadrul Uniunii se organizau cenecluri cu o paletă stilistică diversificată, cu audiții în care erau prezentate - pe bandă de magnetofon, sau cu interpreți - operele reprezentative ale unor compozitori, urmate de comentarii și discuții. Se impun a fi menționate câteva:

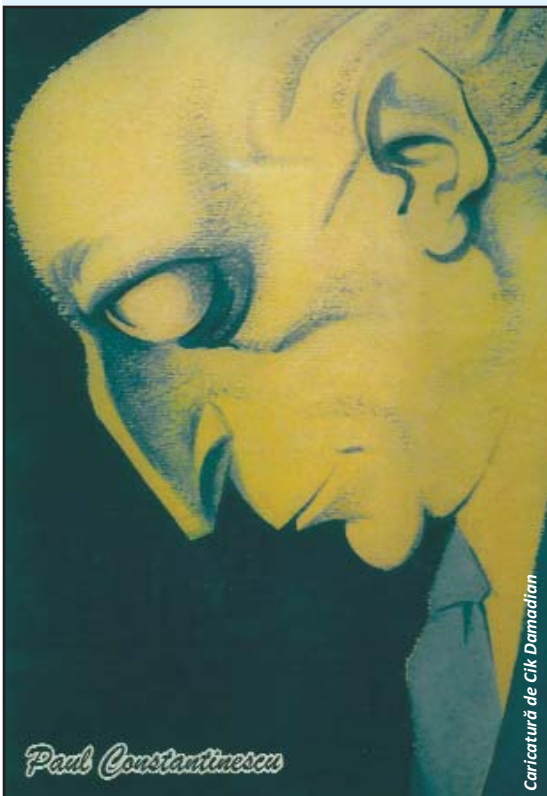
- în cadrul ceneclului din 13 ianuarie 1954 a fost prezentat *Ciclul de lieduri pe versuri populare* aparținând compozitoareii Hilda Jerea, interpretate de Zenaida Pally, Cornelia Gavrilăscu, Mircea Buciu, Valentin Teodorian, alături de *suita Munții Apuseni* de Marțian Negrea (audiată pe bandă de magnetofon).

- 5 aprilie 1955 - Audiție de lieduri aparținând compozitorilor Tiberiu Brediceanu, Marțian Negrea, Dragoș Alexandrescu, Diamandi Gheciu, Paul Constantinescu. Programul a fost interpretat de Quartetul vocal al Filarmonicii compus din Emilia Petrescu, Elena Cernei, Aurel Alexandrescu, Alexandru Voinescu acompaniați la pian de N. Rădulescu.

- 8 noiembrie 1955 - au fost prezentate lucrările cărora li s-au decernat Premiul I și II de către Juriul Național, cu ocazia Festivalului de la Varșovia din luna august 1955: *Suita pentru quartet de coarde* de Zeno Vancea; *Andante și Rondo pentru violă și orchestră* de Ludovic Feldman; *Sonata pentru pian* de Valentin Gheorghiu; *Preludiu și Allegro pentru harpă și quartet de coarde* de Alfred Mendelsohn; *Sonata pentru pian* de Ana Severa Benția; *Sonata pentru pian* de Cornel Trăilescu și *Sonata pentru flaut și pian* de Mircea Istrate.

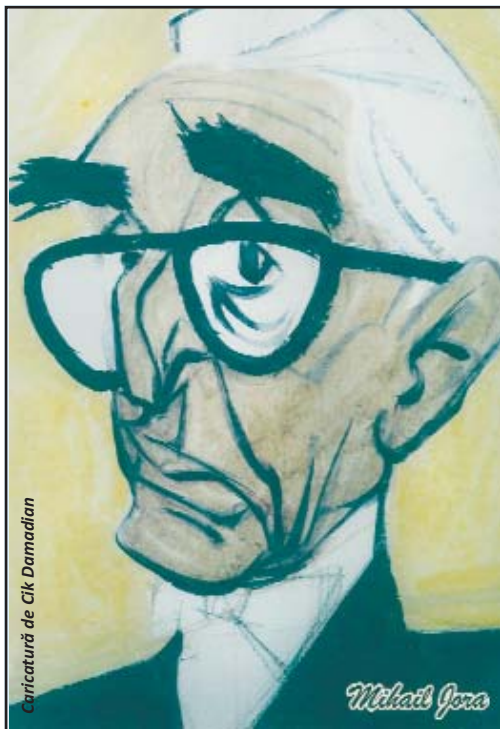

Caricatură de Cîk Damadian

Caricatură de Cîk Damadian

- 28 aprilie 1960 – Program cu lucrări inspirate din viața copiilor: Anatol Vieru – *10 Miniaturi pentru pian*; Alexandru Hrisanide – *Trei cântece pentru copii*, pe versuri de T.Arghezi; Tudor Ciortea – *Trei piese pentru copii* pentru voce și pian; Mihail Jora – *Poze și pozne, caietul II*; Paul Constantinescu – *Patru fabule pentru pian*; Ludovic Feldman – *Șase piese pentru cvartet de coarde*; Hilda Jerea – *Tabăra de munte* – suită pentru pian.

Alături de opusurile aparținând compozitorilor români erau prezentate și lucrările unor autori străini: *Simfonia a X-a* de D. Șostakovič a fost audiată în data de 22 noiembrie 1955 și s-a bucurat de o largă participare a membrilor Uniunii. La loc de cinste s-a bucurat programul de Muzică de Bach, în interpretarea lui George Enescu din 6 decembrie 1955, când au fost ascultate *Partitele I-a și a III-a pentru vioară solo și Dublul concert pentru două vioară și orchestră*.

Simfoniile, operele, baleturile, lucrările vocal-simfonice, orchestrale, camerale, au alcătuit programele manifestărilor muzicale consemnate în paginile prezentului volum:

- 14 decembrie 1954 prezentarea *Simfoniei* de Ion Dumitrescu, referent Anatol Vieru cu exemplificări la pian de Alfred Alessandrescu
- 25 ianuarie 1955 Sigismund Toduță își prezintă la pian *Simfonia I-a*
- 29 iunie 1959, audiția cu soliști și cor a Operei *Răscoala* de Gheorghe Dumitrescu la Teatrul de Operă și Balet.

Din tematica cenacelor nu au lipsit omagierea sau aniversarea unor maeștri: la 4 octombrie 1955 a avut loc comemorarea a 10 ani de la moartea lui Bela Bartók cu înregistrări din creația compozitorului, și 15 ani de la cea a lui Ion Nonna Otescu în data de 22 martie 1955, cu un cuvânt omagial al compozitorului Alfred Alessandrescu. În cadrul cenaclului din 18 octombrie au fost audiate lucrările maestrului Dimitrie Cuclin cu ocazia aniversării a 70 de ani de la nașterea sa.

Stimularea activității componistice este concretizată prin acordarea premiilor de creație, fapt perpetuat până în prezent, așa cum regăsim încă din 16 decembrie 1953, când Juriul compus din maeștrii Mihail Jora, Dimitrie Cuclin, George Georgescu, Marțian Negrea, Alfred Alessandrescu, Paul Constantinescu, Ion Dumitrescu, Constantin Bobescu, Constantin Bugeanu a selecționat 37 de lucrări din cele 105 înscrise. Au fost decernate 5 premii a câte 3.500 lei; 11 premii a câte 2.500 lei; 7 premii a câte 1.000 lei și 3 premii a câte 500 lei.

În cadrul ședinței din 23 noiembrie 1959 regăsim solicitarea compozitorilor Sigismund Toduță privind trimiterea poemului simfonic *Ovidiu* și a lui Paul Jelescu a cantatei *Miorița*, la concursul de creație *Santa Cecilia* de la Roma.

Printre preocupările importante ale Biroului secției se regăsesc admiterea în cadrul Uniunii, a unor membri ale căror opere s-au impus în creația românească: Pascal Bentoiu (11 noiembrie 1953); Remus Georgescu (10 noiembrie 1956); Felicia Donceanu (28 noiembrie 1956); Ștefan Niculescu (8 ianuarie 1958); Csiky Boldiszar (30 ianuarie 1963); Ștefan Zorzor (25 mai 1963); Corneliu Dan Georgescu (28 iunie 1963). De asemenea în data de 7 mai 1958 este consemnată definitivarea compozitorilor: Romeo Alexandrescu, Pascal Bentoiu, Wilhelm Berger, Dumitru Bughici, Emil Lerescu, Carmen Petra, Myriam Marbe, Doru Popovici, Ștefan Mangoianu, Andreas Porfetye, Tiberiu Olah, Rodica Șuțu, Virgil Onițiu, Aurel Stroie, Adalbert Winkler.

Tineri studenți talentați, care ulterior au devenit membri ai Uniunii, au beneficiat de achiziții de încurajare din partea Biroului secției. Gheorghe Costinescu a prezentat *Temă cu variațiuni pentru pian* în data de 12 martie 1958; Lucian Meșianu – *Concert pentru orchestră de coarde* (18 noiembrie 1961); Paul Rogojină – *Sonata pentru pian* (13 februarie 1963).

Sesiunea omagială *Identitate și valoare în muzica românească: Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România - CENTENAR (1920-2020)*, programată joi 29 octombrie 2020, în Aula Academiei Române a fost anulată, alături de alte manifestări artistice și culturale din motivele binecunoscute...

Mulți dintre venerabilii maeștri amintiți în carte au plecat în alte spații celeste, dar suntem onorați de **supraviețuitori**, prețuiți și stimați, activi încă prin opusurile prezente în cadrul Secțiilor de creație ale Uniunii sau al manifestărilor muzicale. Pentru întreaga activitate de creație au fost distinși cu Marele Premiu al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor compozitorii Carmen Petra Basacopol, Remus Georgescu și Cornel Țăranu.

La **Ceas centenar** îi aplaudăm și le dorim un călduros *La mulți ani!* compozitorilor Constantin Arvinte, Nicolae Brînduș, Gheorghe Costinescu, Felicia Donceanu, Corneliu Dan Georgescu, Remus Georgescu, Valentin Gheorghiu, Lucian Meșianu, Carmen Petra Basacopol, academicianului Cornel Țăranu, Ștefan Zorzor, chiar dacă nu au putut fi prezenți la **Centenarul Uniunii** în Aula Academiei Române...

Elena Agapia ROTĂRESCU

Proiectul INTERMERIDIAN online - Un admirabil turneu de recitaluri instrumentale -

Este interesant și demn de a fi comentat pe larg proiectul Intermeridian derulat în condițiile de pandemie și difuzat online. Acest proiect a fost generat și susținut pe plan artistic de violonista Diana Jipa și de pianistul Ștefan Doniga. O reconsiderare și o reconstituire a unui spectacol muzical cu ascultători virtuali, se petrece prin implicarea aparatului digital.

Aceste recitaluri on line s-au derulat exclusiv cu programe de muzică românească, au avut un total de peste 100.000 de vizualizări, au fost realizate cu sprijinul Institutului Cultural Român, al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România și au beneficiat de parteneriatul unor instituții prestigioase: Societatea Română de Radiodifuziune prin Canalul Radio România Muzical, Muzeul Național „George Enescu” din București, Muzeul

Etnografic al Transivaniei din Cluj, Filarmonica „Ion Dumitrescu” din Râmnicu Vâlcea, Muzeul de Artă Constanța, Fundația Kálnoky. Evenimentele din cadrul proiectului au avut lor în perioada 28 octombrie - 1 decembrie 2020, și au fost organizate la: Muzeul Vieții Transilvănene din Castelul Kálnoky de la Micloșoara, județul Covasna; Muzeul Etnografic al Transivaniei din Cluj-Napoca, județul Cluj; Colecția de artă plastică și monumentală semnată de artistul Petru Botezatu; Muzeul de Artă Constanța; Colecția de artă contemporană Nicolae Sofianu din Râmnicu Vâlcea; Palatul Cantacuzino și Muzeul George Enescu din București.

Cum am spus, aceste recitaluri impresionante în întreaga lor desfășurare s-au datorat violonistei Diana Jipa și pianistului Ștefan Doniga, interpreți de elită și în măsură să-și asigure admirația publicului și a specialiștilor, pentru virtuozitatea lor exuberantă, pentru forța imaginativă, pentru strălucirea atacurilor pe claviatură sau pe corzi. Acești muzicieni au capacitatea de a se constitui și de a se identifica cu însăși creațiile componistice pe care le interpretează, ceea ce este o trecere splendidă dincolo de hazard sau de o simplă întâmplare. În acest sens, exigența

este confesivă, iar extinderea în imaginație a efectelor ating și nu doar uneori asimptote de generoasă măreție.

Trebuie spus că toate acestea, în planurile de turneu, au fost făcute grație unei autentice celebrități de care se bucură cei doi instrumentiști atât în teritoriul național, cât și peste hotare.

Acum este momentul de a insera, cu toată lauda, repertoriul prezentat în recitalurile respective

„**Impromptu concertant**” pentru vioară și pian de George Enescu. O pagină de geniu, cu suflu impetuos și strălucitor, într-o poetică romantică, dar și într-o viziune de secol XX, și mult mai aproape de noi;

Tocata din Suita nr. 2 pentru pian solo de Remus Georgescu. Această piesă radiază o pulsație ritmică în sonorități de factură pianistică, punând în evidență calitățile de virtuoz ale interpretului;

Scherzo pentru vioară și pian de Vlad-Răzvan Baciu, un compozitor tânăr care face proba, și cu această lucrare, că va accede la palierele superioare ale creației și se va consacra;

„**Marșul lui Henri**” de Dinu Lipatti, într-un aranjament pentru vioară și pian de Diana Jipa și Ștefan

Doniga. Este salutar să se readucă în conștiința prezentă a ascultătorilor muzici datorate unor figuri care au marcat istoria noastră muzicală;

Sonata în fa diez minor pentru vioară și pian de Carmen Petra Basacopol, o compoziție de o mare bogăție timbrală și cu policromii dintre cele mai felurite, într-un discurs în care efuziunile și empatiile se involbură în profuzimi de luminiscente și în jocuri de infinituri neprimejdioase;

„**Sonorități și nu-mă-uita**” pentru pian și pentru vioară de Ulpiu Vlad, o lucrare

de excelență portantă și de vigoare novatoare la eminențele prevestitoare pe care le anunță;

Sonatina pentru pian și vioară nr. 1 de Walter-Mihai Klepper, o partitură de flux narativ și de spirit tineresc și neimplicat în griji și drame;

„**Prințesa X**” pentru vioară solo de Roman Vlad. Compozitorul lucrează permanent cu o finețe imaginativă de toată admirația. Piesa face parte dintr-o serie de evocări ale unor creații sculpturale brâncușiene;

„**Trei cântece pentru Till - Pașii**” de Felicia Donceanu, inițial pe versuri de George Călinescu, aranjament pentru vioară și pian de Diana Jipa și Ștefan Doniga, miniaturi de deplină delicatețe și noblețe;

Sonatina pentru vioară și pian de Paul Constantinescu, o muzică păstrată în realitate și în proporțiile naturale ale expresiei de artă, o lucrare de tapiserii sonore amintind prin remisie la simbolurile mitice ale sensibilității românești în autentic;

„**Negresa blondă**” pentru vioară solo de Roman Vlad. Avem aici o motivație profundă a artistului față de modernitatea neabuzivă și pentru un anume clasicism modern, care nu i se poate refuza;

„Satya II” de Violeta Dinescu în aranjament pentru vioară și pian de Vlad Răzvan Baciu. O narațiune de talent, care evocă, poate imagini ale Eladei, care, spiritual, și surprinzător pentru cosmogonia de aici de la nord de Dunăre, nu au fost și nu sunt depărtate;

„Patru inscripții sonore” pentru pian solo de Adrian Iorgulescu, o pagină de virtuozitate componistică, de vigoare expresivă, în imagini complete. Intelectuale. Calitățile de gândire și de invenție sunt clar reliefate;

„Sonorități și clopoței albaștri” pentru vioară solo

Ștefan Doniga, Diana Jipa

de Ulpiu Vlad, o lucrare de o puternică tensiune interioară, cu o desăvârșită unitate de stil a ceea ce este sonoritatea instrumentală inconfundabil românească.

Idealitatea interpretativă a violonistei Diana Jipa și a pianistului Ștefan Doniga este sensibilă și îmbogățită de un climat de artă pe care îl admirăm fără reticență. Diana Jipa și Ștefan Doniga profesează o condiție solistică majoră.

Recitalurile din cuprinsul proiectului Intermeridian au fost în fiecare dintre zilele turneului știri prioritare la postul național de radio România Muzical. Totodată, acest post de radio a transmis zilnic spoturi speciale, informând melomanii despre itinerariile și programele interpretate de cei doi. Se cuvine, de asemenea, menționat faptul că proiectul a fost inclus în lista celor mai de succes 12 proiecte ale anului 2020 organizate în România de Institutul Cultural Român.

Am relatat despre un succes și despre o întreprindere singulară în condiția de pandemie și în perioada de timp precizată. În timp, se știe, au existat gesturi de eroism artistic.

Un asemenea gest a fost în imediata noastră contemporaneitate și în toată complexitatea lui proiectul Intermeridian.

Mircea ȘTEFĂNESCU

Pianista Sabina Oprea omagiind la Constanța 100 de ani de la înființarea Societății Compozitorilor Români

Un ultim recital din ciclul manifestărilor dedicate împlinirii a 100 de ani de la înființarea Societății Compozitorilor Români, organizat de către Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”, a avut loc în data de 30 decembrie, ora 17, într-un cadru neconvențional, on-line, dar accesat cu fervoare de mulți muzicieni și melomani de pretutindeni.

Ațiunea reformatoare a compozitorului George Enescu, din anul 1920, de a fi înființată Societatea Compozitorilor Români, a încurajat, însuflețit și unit muzicienii, fie aflați la o maturitate făuritoare, fie la o tinerețe înaripată. Concentrarea pe valorile musicale autentice, pe conservarea lor, pe evidențierea ethosului propriu, pe elementele de limbaj ce subliniază esența neamului nostru în simbioză cu genurile și formele muzicii culte, au fost obiectivele promovate de George Enescu, în Societatea Compozitorilor Români și în întreaga sa creație.

Interpretarea tinerei pianiste Sabina Oprea, asist. univ. dr. al Departamentului de Instrumente cu Claviatură și Ansambluri Instrumentale, din cadrul Academiei de

Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca, a lăsat, și de această dată, ecouri în sufletele auditorilor, aflați de partea cealaltă a... device-urilor. I-am apreciat cu însuflețire programul recitalului ce a reunit lucrările unor compozitori referențiali, de ieri și astăzi, aglutinați în jurul lui George Enescu, inspirați de ethosul popular românesc.

Recitalul a debutat cu o creație modernă de factură romantică, *Viziuni*, suită pentru pian op.152, nr.2, de Carmen Petra-Basacopol. Compozitoarea, ce aparține generației post-enesciane, exprimă consecvent în lucrările sale însemne ale originalității, cu rafinată sensibilitate. În întreaga sa creație, care atinge până în prezent numărul de opus 200, compozitoarea are o exprimare plină de eleganță și simplitate melodică și armonică, conturând un *ethos* românesc încărcat de spiritualitatea *spațiului mioritic*. Cele șase viziuni sunt înălțări musicale ale unor contemplații din natură ce au funcții de arhetipuri, oglindind trăirile revelatoare ale compozitoarei. Piesele sunt tot atâtea basme, ticluite fie în arpegii perlate, asemeni dansului stelelor (1. *Viziune Nocturnă. Dansul stelelor*), fie în înălțări "ondulate" de secunde mărite, cvarte mărite, terțe mari și mici, asemeni plaiului mioritic în cea de a doua lucrare

(2. *Viziune Mioritică. Apusul soarelui în satul dintre dealuri*), fie de acorduri de cvarte și cvinte, extensii ale limbajului modal, în 3. *Viziune Sacră. Troițele la răscrucele drumurilor*. Suita a continuat cu a patra piesă, 4. *Meditație. Mormintele străbunilor*, cu un ton meditativ exploatarea registrului grav, prin intervale dispersate, în alternanță cu pasaje de tocată, sugerând un suflet îndureat. 5. *Viziunea Unor Comori. Icoane pictate pe sticlă*, este o piesă în care intervalele placate în registrul acut sugerează imaginea translucidă a sticlei, în alternanță cu acorduri descendente ce crează viziuni colorate ale icoanelor pictate. 6. *Viziune Cosmică. Dansul razelor de soare în valurile aurii ale râului* este ultima lucrare, care cuprinde, într-o structură bipartită, elemente de limbaj dinamice, acorduri complexe, cu sunete adăugate, expuse în viteza unei tehnici de tocată, asemeni unui dans care mângâie valurile unui râu. Interpretarea pianistei, prin tehnica bine conturată în pasaje de virtuozitate, prin rafinatele nuanțe în cele de reverie, a pus în valoare concepția compozitoarei de a corela căldura și naturalitatea imaginilor vizuale cu fluiditatea imaginilor sonore.

A doua lucrare interpretată în cadrul recitalului aniversar a fost *Toccată*, prima parte din *Suita pentru pian*, op. 10 de George Enescu. Pianista Sabina Oprea a surprins și exprimat printr-o originalitate expresivă, nuanțată, veridicitatea gândirii musicale a tânărului George Enescu. Compozitorul, la numai 20 de ani, crează prima parte a unei suite pentru pian, de o surprizătoare melodicitate și armonie, cu irizații evidente impresioniste. Originalitatea scriiturii rezidă din densitatea și masivitatea sonoră, recunoscutibilă din alunecarea descendentă a trioleților, ce cuprind disonanțe de septimă, fie din ascendența

arpegiilor, sau a acordurilor constrânse adesea în octave, alteori depășind limita, fie, prin ritmicitatea hotărâtă a formulelor variate. George Enescu, pentru *Suita pentru pian*, op. 10 a primit în anul 1903 aprecierea unui prestigios juriu de la Paris (1903) care i-a acordat Premiul *Pleyel* "rezervat pieselor pentru pian, a fost decernat lucrării ce purta motto *Des Cloches sonores.*" (Pascal Bentoiu, *Capodopere enesciene*, p. 91)

A treia lucrare aleasă în repertoriul pianistei Sabina Oprea a fost a șasea parte a *Suitei a III-a pentru pian*, op. 6, nr 1, *Baccanale*, de Constantin Silvestri. Partitura compozitorului, dirijorului și pianistului care a studiat cu Florica Musicescu, este o exprimare frustrată a sărbătorilor romane, gândită pe o tehnică de virtuozitate prețioasă, într-un limbaj musical elevat, modern, cu profunde reverberații ale melosului și ritmicii românești.

A urmat lucrarea compozitorului Béla Bartók *Șase dansuri românești* (1915), melodii culese de către compozitor din satele Transilvaniei. Interpretarea de mare plasticitate a pianistei a fost susținută de înțelegerea deplină a scriiturii melodice proprii fiecărui joc, a ritmului percutant de dans, a metrilor asimetrici. Compozitorul maghiar a fost apreciat către Societatea Compozitorilor Români și de către George Enescu, care l-a însoțit în interpretarea celei de a doua sonată a sa *pentru pian și vioară*, op. 6, în cadrul unei inspirate manifestări organizate pentru a-i celebra creația (1924).

Seara aniversară s-a încheiat cu două lucrări de inspirație românească a compozitorului australian Julian Cochran, *Romanian dance no.1* (Moderato) 2004, *Romanian dance no.2* (Allegretto) 2004. Sensibilitatea temelor cu iz românesc, a ritmurilor asimetrici, a accentelor năvalnice, ne-au impresionat prin încadrarea într-o stilistică proprie culturii noastre musicale.

Recitalul propus de pianista Sabina Oprea a întregit un repertoriu ales, dens, prin lucrări de referință ale unor valoroși compozitori, alăturați unității musicale și spirituale

a lui George Enescu. Am fost un public privilegiat prin audierea compozițiilor enumerate, susținute deopotrivă cu sensibilitatea interpretării și forța atacului, cu o coerență a melodicii și ritmicii, cu surprinderea desăvârșită a stilisticii abordate.

La multi ani Compozitorilor Români!

Ruxandra MIREA

George Enescu și Clara Haskil

Enescu - Haskil: două nume cu o rezonanță aparte în istoria muzicii românești și universale; două personalități marcate de geniu, unite de aceeași mare pasiune pentru muzică. Legătura lor este adusă în prim-plan prin intermediul unor documente din Arhiva Muzeului Național "George Enescu" scoase la lumină cu prilejul aniversării pianistei Clara Haskil, născută acum 126 de ani, în data de 7 ianuarie 1895.

Destinele compozitorului și pianistei s-au intersectat, cea din urmă "călcând" - în mod simbolic - pe urmele maestrului. Dotată cu aceeași memorie muzicală fabuloasă și ușurință de a învăța un instrument fără profesor (vioara), a studiat la rândul ei la Viena, apoi la Conservatorul din Paris, cunoscând ulterior aceeași lume muzicală de elită, având parteneri de scenă comuni, prieteni sau chiar aceeași *meccena*. E dificil de spus în ce măsură cele câteva concerte susținute împreună cu George Enescu de-a lungul timpului, puținele file de corespondență directă (ori indirectă) ce îi vizează pe cei doi, amintirile unor terți care îi plasează simultan pe aceeași scenă constituie dovezile unei prietenii apropiate, cert este faptul că fără o admirație și un respect reciproc semnificative, aceste legături umane și profesionale nu s-ar fi păstrat de-a lungul a peste 30 de ani.

Primele întâlniri

Cu un debut concertistic notabil la Viena și cronici uimitoare la doar 10 ani, Clara Haskil a fost dusă de către unchiul său la Paris, unde a încercat doi ani la rând, fără succes, să fie admisă la cursurile de pian ale Conservatorului. Urmându-le însă pe cele pregătitoare ale d-nei Chéné, încurajată de profesorii Joseph Morpain și Gabriel Fauré, a fost admisă, în 1907, la clasa de pian a lui Alfred Cortot, aflat atunci în primul său an de profesorat. Clara Haskil a absolvit Conservatorul cu un „Premier prix” în anul 1910, când, din juriu a făcut parte inclusiv George Enescu (vezi *Clara Haskil. O viață dăruită pianului*, Editura Muzicală, București, 1992, p. 336). În lipsa altor dovezi, putem considera acest moment ca primul în care tână pianistă a intrat în atenția compatriotului său.

Haskil cântă Enescu

Este interesant de menționat că în 1911, Clara susține la București un recital (consemnat în presă de E. D. Fagure, în *Adevărul*, 23 februarie 1911) în care figurează *Pavana* din *Suita pentru pian op. 10* de George Enescu (definitivată și premiată de revista franceză *Musica* în 1903, publicată apoi în 1904). Aceasta va deveni una dintre puținele creații enesciene incluse în repertoriul pianistei, alături de *Sonata a III-a pentru pian și vioară op. 25*, „în caracter popular românesc” și *Sonata a 3-a pentru pian solo în re major*, ea nefiind - după mărturisirile colaboratorilor săi, confirmate de titlurile din repertoriul concertelor - prea atașată de muzica modernă. Cum anume a luat contact cu *Suita op. 10*, nu știm, dar faptul că Alfred Cortot, profesorul ei de pian, a fost în juriul care a decernat

acestei lucrări enesciene Premiul I - poate fi o simplă coincidență - sau nu.

Enescu, Haskil și Casa Regală a României

Și pentru că ne-am propus o evidențiere a „punctelor comune” dintre Enescu și Haskil, tot o „coincidență” ar putea fi considerată prezența amândurora pe scena Ateneului Român în anul 1909, care marchează debutului concertistic al Clarei în România. Atât ea (având 14 ani), cât și George Enescu (în vârstă de 28 de ani) au cântat, în concerte diferite, sub bagheta lui Dimitrie Dinicu, întemeietorul Orchestrei Ministerului Instrucțiunii Publice din România: Haskil - în ianuarie, Enescu - în decembrie. Mai mult, se pare că violoncelistul Dimitrie Dinicu a prezentat-o pe Clara Reginei Elisabeta (Carmen Sylva - protectoarea lui George Enescu). Tradiția ar fi continuat, pianista fiind apoi introdusă de George Enescu și soția sa, Maruca, următorilor suverani: Reginei Maria și Regelui Ferdinand (Cf. *Curierul israelit*, 19 noiembrie 1922 citat de Jérôme Spycket în *Clara Haskil*, Ed. Muzicală, București 1987, p. 336-337).

Meccena comuni: Prințesa de Polignac și Regina Elisabeta a Belgiei

Dacă George Enescu s-a bucurat de un succes tot mai mare în capitala Franței, reușind să se afirme atât în calitate de compozitor, cât și de interpret, și dirijor, despre Clara Haskil nu se poate spune același lucru. Pentru ea, Parisul a reprezentat mereu un loc pe care a încercat în repetate rânduri să îl cucerească, fără prea mare succes - până la un moment dat. Nu părea să-i fie prielnic, nici în perioada studiilor, nici apoi. Scolioza și tratamentele inumane la care a fost supusă o perioadă de 4 ani (1914-1918) la sanatoriul de la Berk au îndepărtat-o de capitala Franței, unde - odată restabilită, a revenit împovărată de greutate. În 1919 pleacă în Elveția. A locuit multă vreme împreună cu protectorul său, unchiul Avram.

După moartea acestuia, care a avut (dincolo de intențiile sale bune) o influență mai degrabă negativă asupra psihicului pianistei - Clara s-a văzut aproape singură. S-a bucurat însă de prietenia unor oameni care i-au rămas mereu fideli. Printre aceștia s-au numărat cel puțin două nume ce se regăseau și în anturajul lui George Enescu: Winaretta Singer, Prințesa de Polignac și Elisabeta, Regina Belgiei.

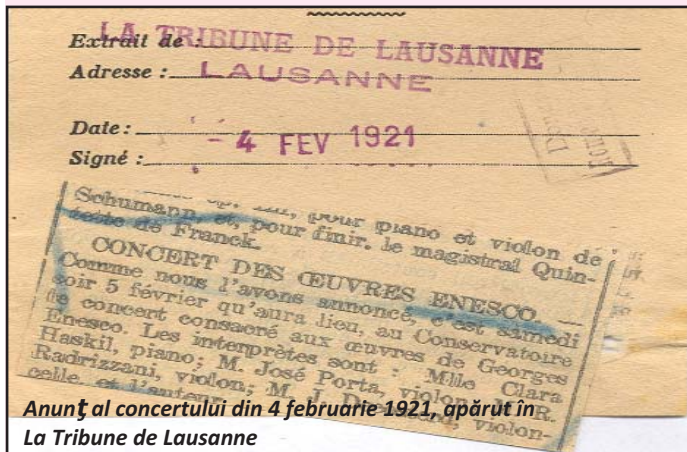
Soția Prințului Edmond de Polignac - aristocrat francez, compozitor și meccena, moștenitoarea afacerii cu mașini de cusut Singer, Winaretta Singer a creat împreună cu soțul ei un salon artistic influent la Paris, devenit centrul unei vieți culturale efervescente ce-i reunea, la începutul anilor 1900, pe unii dintre cei mai de seamă reprezentanți ai artelor: Proust, Cocteau, Monet, Chabrier, d'Indy, Debussy, Fauré, Ravel, Stravinski, Enescu și mulți alții. Personalitate controversată, ea a sprijinit însă numeroși artiști, printre care, în mod deosebit, pe Clara Haskil. Neavând mult timp o locuință proprie, Clara devenise o prezență constantă a saloanelor Prințesei (numită uneori, în corespondența sa,

Clara Haskil, fotografie - carte poștală

Foto: arhiva MNGE

mătușă), care nu doar o găzduia, ci o susținea, o motiva, îi pune la dispoziție pianele sale pentru a studia, călătoreau împreună la diversele sale reședințe din Italia (Palazzo Contarini Polignac din Veneția) sau Elveția, oferindu-i ani la rând o rentă lunară confortabilă pentru a acoperi diversele cheltuieli ale Clarei. Neavând niciodată o altă meserie decât cea de pianistă, ea a trecut prin perioade extrem de dificile, singurele surse de venit fiind concertele sale – nu prea numeroase (în tinerețe, cel puțin). Au existat și alți prieteni care au susținut-o financiar în vremurile grele (dna Gelis, dna Desmarais), dar Prințesa de Polignac se remarcă prin constanța și generozitatea sa. De altfel, în salonul ei de la Paris, Dinu Lipatti o abordează pe Clara Haskil în anul 1936, mărturisindu-și admirația față de arta ei interpretativă. Se

consemnează, astfel, momentul ce marchează debutul unei colaborări și prietenii speciale între cei doi, neîntrerupte decât de stingerea din viață a lui Dinu Lipatti, în 1950.

Rămânând în sfera mecenatelor, întâmplarea face că în casa lui George Enescu de la Meudon, unde s-a stabilit după Primul Război Mondial, Clara Haskil își amintește că a cunoscut-o pe Elisabeta, Regina Belgiei. Situația este redată cu umor într-una din scrisorile pianistei – care, la momentul respectiv, nu știa cu cine stă de vorbă, purtându-se foarte firesc chiar și atunci când Elisabeta a invitat-o în automobilul ei pentru a pleca împreună de la Enescu. Violonistă ea însăși, elevă și bună prietenă a maestrului, cea căreia i se datorează premiera belgiană a operei *Oedipe*, unul dintre puținii prieteni care i-au fost aproape muzicianului în anii dinaintea sfârșitului și nu numai, Elisabeta a Belgiei se numără, deci, și printre protectorii Clarei Haskil.

Recitaluri Enescu-Haskil

De-a lungul timpului, colaborarea directă dintre Clara Haskil și George Enescu s-a concretizat în câteva recitaluri și concerte comune, susținute în Elveția și Franța. Prima ocazie în care numele ambilor muzicieni s-au regăsit pe același afiș a fost un concert alcătuit exclusiv din creații enesciene. Alături de o sonată pentru pian și vioară, *Cvartetul op. 22. nr. 1*, în program a figurat și *Suita op. 10* de George Enescu, în interpretarea Clarei Haskil. Concertul a avut loc în Sala Conservatorului din Lausanne, la 5 februarie 1921 (data primei audiții a cvartetului enescian). Interesant de menționat e faptul că Enescu s-a prezentat publicului atât în calitate de pianist, cât și de violist – interpretând ștима de violă din cadrul cvartetului său.

1929 a fost anul unei alte colaborări Enescu-Haskil, de această dată cântând împreună, la Salle des Agriculteurs din Paris, în cadrul unei serate de muzică românească organizată de Fundația Rothschild. Cu acel prilej, cei doi au prezentat publicului *Sonata pentru pian și vioară* a compozitorului Marcel Mihalovici. Devenit un prieten apropiat al lui George Enescu, Mihalovici a fost laureat al Premiului de compoziție „George Enescu” în anii 1919, 1921 și 1925, cu piesele: *Nocturnă pentru pian*, *Sonata pentru pian și vioară*, *Introduction et mouvement symphonique*. În 1954, un an înaintea morții sale, George Enescu i-a încredințat acestuia ultimele indicații pentru finalizarea partiturii *Simfoniei de cameră op. 33*.

Revenind la George Enescu și Clara Haskil, semnalăm o serie de patru recitaluri și concerte desfășurate în anii 1935, 1948 și 1952, susținute de cei doi artiști consacrați. Puține, răsfirate în trei decade diferite ale anilor 1900, ele au rămas adevărate repere în viața muzicală internațională.

La 8 februarie 1935, la Vevey (Elveția), ei interpretau *Sonata nr. 1 op. 78* de Johannes Brahms. Trei zile mai târziu, la 11 februarie 1935, la Geneva (Elveția), George Enescu și Clara Haskil prezentau publicului, printre altele, creații de Schumann (*Sonata nr. 2, op. 121*) și Enescu (*Sonata a III-a, op. 25, „în caracter popular românesc”*).

Evenimentele au avut ecou în presa vremii. *Messenger* din Montreux nota, la 13 februarie 1935: „recitalul dat vineri în fața unei săli pline și vibrante a fost o adevărată încântare. Brahms, Schumann, Beethoven la bis au fost interpretate cu cea emoționantă perfecțiune care creează viața și frumusețea. Cât despre valoarea tehnică a acestor doi artiști – care e transcendentă – interesanta și acrobatică Sonata în la minor de Enescu ne-a vădit incontestabila valoare a acestor doi mari și atrăgători virtuozii români” (L.V.F.). Referitor la același eveniment, Charles Koella scria în *Gazette de Lausanne*, la 12 februarie 1935: „Unul din cele mai magnifice concerte ale stagiunii (...) Nici un cuvânt

George Enescu și Clara Haskil după concertul din 1952

ne-ar putea exprima emoția care ne-a cuprins ascultând *Adagio* din *Sonata în re minor de Schumann* sub degetele acestor doi români egali prin geniu, prin simțul profund al muzicii, prin incomparabila frumusețe a interpretării” (Clara Haskil, o viață dăruită muzicii, p. 317).

La câteva luni după aceste două concerte, Clara îi trimite lui Enescu, la 5 iunie 1935, o carte poștală semnată de ea și prietenul ei apropiat, compozitorul și pianistul elvețian E. R. Blanchet, în care se întreba când vor mai cânta împreună sonata maestrului.

Chiar dacă acest lucru nu s-a mai întâmplat, soarta îi va readuce împreună pe cei doi muzicieni români în anul 1948, când, în data de 8 octombrie, același oraș elvețian Vevey a găzduit un nou recital de sonate pentru vioară și pian de Mozart, Bach, Beethoven și Brahms în interpretarea duo-ului Enescu-Haskil. În *Gazette de Lausanne* din 12 octombrie 1948, se menționa: „Nici când până acum România nu ne-a făcut un dar atât de măreț. Timp de două ore auditorii foarte numeroși – nu mai era niciun loc liber – au trăit o stare de spirit plină de exaltare (...) Succesul celor doi artiști a ajuns la maximum când au interpretat în bis, într-o contopire a două suflete și două voci, admirabilul *Andante* din Sonata a noua de Beethoven”. (Clara Haskil, *o viață dăruită muzicii*, pag. 323). Evenimentul a rămas descris inclusiv de către Madeleine Lipatti, soția pianistului Dinu Lipatti, care afirma: „Cu Enescu nu era numai o colaborare pe plan muzical, era același izvor care fâșnea, același suflu care îi anima, același sânge care dădea viață muzicii. Am avut atunci o viziune de paradis.” (într-un interviu acordat Radio Köln, 5 decembrie 1965, citat în volumul *Clara Haskil, o viață dăruită muzicii*, pag. 183).

Ultimul concert al celor doi s-a desfășurat la 19 iunie 1952, la Strasbourg, în Franța, unde Clara Haskil a interpretat *Concertul nr. 4* de L. van Beethoven, cu George Enescu la pupitrul dirijoral. *Dernières nouvelles d'Alsace* din 21 iulie 1952 relatează acest fapt sub titlul „*Concert simfonic dirijat de dl George Enescu*”, iar *Carrefour* – în al său

articol intitulat „*Marile seri din Strasbourg*” semnaleză prestația celor doi artiști în termeni elogioși.

A fost unul dintre concertele semnificative desfășurate în ultimii ani de viață ai compozitorului, aparent neobosit, deosebit de activ pe plan muzical, dar ajuns la o vârstă înaintată – 71 de ani. Bucurându-se, târziu, de o apreciere binemeritată, și Clara Haskil (ea însăși ajunsă la vârsta de 57 ani) era angrenată în numeroase evenimente concertistice, epuizante. Cunoscând o ascensiune continuă, ea a colaborat cu mari nume de interpreți, dirijori, concertând atât în Europa, cât și în America. Un accident banal, survenit la 7 decembrie 1960, a încheiat brusc o viață și o activitate pusă în slujba muzicii, lăsând, asemenea marilor spirite, un mare gol în urma sa. Ne bucurăm deci, să readucem atenției cititorilor câteva aspecte comune din biografia celor doi muzicieni români: Clara Haskil și George Enescu.

Irina NIȚU

Carte poștală adresată lui G. Enescu de către Clara Haskil și E. R. Blanchet, 5 iunie 1935

Convorbirile AM

Virginia Zeani – Muzica este lucru sacru...

Norela-Liviana Costea: Stimată doamnă Virginia Zeani, vă mulțumesc pentru disponibilitatea de a-mi acorda acest interviu.

Virginia Zeani: Și eu mă bucur să putem sta de vorbă.

N.L.C.: Pentru început, aș dori să ne povestești puțin din experiența pe care ai avut-o alături de colegii români cu ocazia colaborării cu Electrecord. Cum au decurs pe atunci înregistrările?

V.Z.: În ce mă privește, în orice colaborare am fost primită cu drag și cu înțelepciune. Oricui îmi puneă o întrebare sau îmi cerea ceva, eu îi răspundeam cu aceeași plăcere cu care am cântat publicului. Așa a fost și cu colegii români.

N.L.C.: V-a fost mai simplu să colaborați cu parteneri de scenă români, decât cu cei cu care nu aveți în comun limba nativă?

V.Z.: Da, sigur... cu toate acestea, limba muzicii este aceeași...

N.L.C.: funcționa pe atunci relația cu presa? Acum toate veștile circulă extrem de simplu, dar cum era pe vremea aceea?

V.Z.: Era foarte important ca în presă, cântărețul să arate că iubește publicul, nu doar pe scenă. Eu întotdeauna am dat maximumul posibil, atât pe scenă cât și răspunzând la fiecare întrebare care mi se puneă.

N.L.C.: Cum vă afectau cronicile cu care poate nu erai de acord?

V.Z.: Acestea nu m-au afectat, mă gândeam la un singur lucru: cine a scris acel comentariu. Dacă cel care scria nu înțelegea muzica, atunci nu prea mă interesa. Iar cei care o înțelegeau bine, scriau cu respect față de muzică și de interpreții ei.

N.L.C.: Cântăreții care au astăzi o carieră internațională bogată au câștiguri foarte mari. Care era nivelul de trai în apogeul carierei dumneavoastră? V-a asigurat un venit confortabil și după retragerea din viața de scenă?

V.Z.: Desigur, diferența materială nu a fost mare. Dar pentru mine era mult mai important să-mi placă ceea ce fac. Dacă publicul simțea asta, pentru mine era suficient.

alături de soțul său, Nicola Rossi-Lemeni în rolurile Giulietta, respectiv Dappertutto

N.L.C.: Știu că ați trecut de la roluri de soprană de coloratură până la cele de soprană dramatică. Cum ați făcut această trecere de la o tipologie de voce la alta, de la un rol la altul?

V.Z.: Pentru mine a fost o problemă de percepție. Este foarte important ca interpretarea să fie dăruită publicului din tot sufletul, și eu am căutat întotdeauna să dau ceea ce era în sufletul meu în acel moment. Dacă în sufletul meu era ceva plăcut, cântam publicului ceva foarte plăcut, roluri diafane. Dacă sufletul meu era afectat relativ, același fel de rol cântam și vocea era la fel. Eu nu am făcut o trecere exactă, rolurile le-am făcut mai mult după starea interioară pe care o aveam. Cred că rolurile trebuie în primul rând să le simți, și interpretarea trebuie transpusă apoi. Dacă rolul este dramatic, cânti cu dramatism, dacă este un rol lejer, îl cânti cu ușurință și cu plăcere. Totul depindea de foarte multe lucruri. De momentele din viața mea, chiar și de orchestră sau de partenerii de scenă.

N.L.C.: Educația dumneavoastră muzicală nu a avut loc într-un mediu formal, ci ați studiat în privat cu Lidia Lipkovska, iar acest lucru a fost suficient pentru a avea o carieră prestigioasă. Credeți că tinerii de astăzi au aceleași șanse, chiar dacă nu urmează studiile unei universități importante?

V.Z.: În principiu șansele depind de pregătirea profesorului și de curajul pe care îl au interpreții să își găsească vocea personală, nu de instituție. Dacă ei doar copiază pe altcineva atunci nu sunt interesanți, oriunde ar fi studiat.

N.L.C.: Credeți că un artist de anvergură va fi neapărat un profesor bun și un mentor?

V.Z.: Cred că mai importantă este înțelegerea dintre profesor și elev, și încrederea care trebuie să fie totală.

N.L.C.: Care rol v-a fost cel mai drag?

V.Z.: Lumea care m-a ascultat, de fiecare dată când voia să își reamintească de mine căuta rolul Violettei. Acesta este rolul care poate a fost preferat și de mine. Dar în general, orice operă aș fi cântat, pentru mine era important ca interpretarea vocală să fie extraordinară.

N.L.C.: Mai ascultați din înregistrările vechi pe care le-ați făcut? Dar altă muzică ascultați?

V.Z.: Este greu să le mai ascult cu aceeași plăcere. Eu sunt din ce în ce mai retrasă aici... Îmi este destul de greu să găsesc o muzică bună, mai ales aici, unde ești cumva obligat să ai un anume gust, care nu este întotdeauna același cu al meu, cu experiența mea. Aici este importantă moda, nu atât de mult valoarea, iar asta dăunează producțiilor. Calitatea vocii este

foarte importantă, dar dacă ai o orchestră, colegi sau dirijori buni, atunci totul este excepțional. Sper ca în România lucrurile să stea altfel, dar aici totul a atins un nivel cam mediocru.

N.L.C.: Cum vă petreceți zilele în perioada aceasta, și în general?

V.Z.: Din păcate, zilele mele sunt destul de nefericite pentru că aici unde sunt, în America (S.U.A., n.r.) sunt anumite restricții care nu prea dau voie ca cei de vârsta mea să poată să iasă afară.

N.L.C.: Știu că aveți și un fiu...

V.Z.: Am, da. Am și nepoți care au chiar afaceri proprii de care se ocupă. Niciunul nu are înclinație spre muzică; cântatul mi-a rămas doar mie.

N.L.C.: Vi s-a părut greu să aveți o familie și o carieră în același timp?

V.Z.: La mine a depins de ambient, de orașul în care eram. Totul depinde de ce faci cu ce ai; și dacă iei totul în serios sau dacă iei în glumă.

N.L.C.: Pentru dumneavoastră cum a fost, serios, sau o glumă?

V.Z.: Pentru mine a fost serios întotdeauna. Muzica este un lucru serios. N-o luați peste picior. Muzica este un lucru sacru.

N.L.C.: Având în vedere această criză sanitară, credeți că viitorul operii este pus în pericol?

V.Z.: Depinde care sunt patronii operii, despre care teatre lirice vorbim, și din ce orașe. Sunt unele locuri în care opera este luată peste picior și alte locuri în care opera este iubită, și așa va rămâne.

N.L.C.: Ați urmărit opere online sau pe canale de specialitate?

V.Z.: Nimic nu mai este ca înainte, dar la televizor și la radio le putem asculta și vedea; totuși, o persoană cum trebuie ascultă opera cu inima.

N.L.C.: Vă mulțumesc pentru timpul acordat și vă doresc multă sănătate!

V.Z.: Cu plăcere! Vă salut și salut publicul din România!

Interviu de **Norela-Liviana COSTEA**

Realități și speranțe dincolo de Prut

Sebastian Crăciun: *Maestre Ghenadie Ciobanu, când v-ați înțeles vocația?*

Ghenadie Ciobanu: Sunt a patra generație de muzicieni pe linie paternă. Tot timpul muzica a fost ceva firesc, o parte a vieții mele. Pe la vârsta de 5 ani am început să improvizez. La 8 ani mi-am rugat tatăl să-mi asculte o piesă și am primit primele sfaturi.

S. C.: *Cât de important a fost pentru dumneavoastră, pentru creația dumneavoastră că v-ați format dincolo de Prut, într-o zona de confluente culturale?*

G. C.: Eu am făcut liceu rusesc, am avut o influență din partea surorii mele, care era regizor și pedagog și care avea foarte multe cărți traduse și în română și în rusă din literatura franceză, engleză, americană. Am avut bucuria să studiez la Institutul "Gnesin" din Moscova și acolo gravitau în jurul meu tot felul de influențe. Culmea este că acolo, în acel centru al imperiului sovietic am avut șansa să procur și să citesc foarte multe cărți în limba română și să mă apropi și mai mult de spiritualitatea, de simțirea, de gândirea românească.

S. C.: *Ce îi trebuie unui compozitor pentru ca numele său să rămână în conștiința ascultătorilor?*

G. C.: Nu îi trebuie nimic. Dacă are acest talent, dacă și l-a dezvoltat în sensul în care să audă mai bine universul, lumea și dacă poate să-l întruchieze în cadrul formelor sonore atunci numele va rămâne. Pentru nume nu trebuie să faci nimic. Pentru a-ți dezvolta talentul tot timpul trebuie să lucrezi, tot timpul trebuie să încerci să acumulezi.

S. C.: *Ce modele ati avut în compoziție?*

G. C.: De-a lungul timpului am schimbat foarte multe modele, mai ales că la început m-am format ca pianist. Dacă mă refer la compoziție, cele mai importante modele în formarea mea au fost compozitorii clasici și romantici. Când am descoperit muzica nouă, am fost foarte impresionat, iar printre compozitorii care mi-au deschis orizonturile au fost Witold Lutosławski, Krzysztof Penderecki, György Ligeti, Giacinto Scelsi. Dintre compozitorii români a fost mereu în prim plan Enescu, numele lui era cel mai des prezent în partea asta a Prutului. Treptat i-am descoperit și îndrăgit pe creatorii post-enescieni și i-am invitat la numeroase evenimente organizate la Chișinău: Ștefan Niculescu, Anatol Vieru, Tiberiu Olah, dar au fost mulți invitați. Mai ușor ar fi să enumăr compozitorii români care nu au fost cântați în Moldova.

S. C.: *Sunteți profesor universitar - cum ați caracteriza învățământul muzical dincolo de Prut?*

G. C.: Ca și celelalte domenii ale culturii, învățământul muzical după anul 1991 a început să devină parte a proceselor internaționale. În generația mea exista mai mult o școală rusă, care chiar este una bună dacă vorbim despre cea instrumentală sau muzicologică, dar școala componistică a avut foarte multe restricții și s-a format cu niște metode anacronice - maniera de a compune în stilul realismului socialist, cu scheme și forme vechi. Compozitorii nu prea au avut șansa să se familiarizeze cu muzica din străinătate. Noi am avut de recuperat foarte

mult. Iată de ce începând cu 1991, când am ieșit din Uniunea Sovietică, ne-am deschis și am început să invităm cei mai importanți creatori și profesori. Timp de cinci ani am realizat un workshop pentru tineri compozitori, muzicologi și interpreți, un seminar de vară, care dura o lună. Deschiderea și aflarea noilor metode, internaționalizarea educației muzicale, comunicare cu profesori din România și din străinătate au însemnat foarte mult. Avem relații excelente cu universitățile din România și mereu facem schimb de studenți și de profesori în încercarea de sincronizare a educației artistice.

S. C.: *Cum ați caracteriza generația dumneavoastră, cum ați caracteriza generația tânără de astăzi?*

G. C.: Generația tânără are foarte multe șanse și cred că este una dintre cele mai dătătoare de speranță vești din Republica Moldova. Tot ce avem mai bun astăzi, este generația tânără care este foarte competitivă și talentată. Cei din generația tânără sunt mai înzestrați, mai informați. Partea proastă este că își găsesc repede de lucru în străinătate și pleacă.

Ghenadie Ciobanu

S. C.: *Ați fost ministru al culturii, ați fost deputat, care credeți că au fost cele mai importante reușite ale dumneavoastră?*

G. C.: În timpul mandatului de deputat am promovat legea uniunilor de creație. Patru ani am luptat pentru acest proiect și până la urmă am reușit să conving colegii și a fost votat. Am mai făcut Legea teatrelor și instituțiilor concertistice, Legea cinematografului. Dacă este vorba despre mandatul de ministru, am reușit să facem legea culturii, un material amplu, un adevărat cod, care a fost votată în 1998. Am reușit să implementez în Moldova și legea dreptului de autor, o lege care a devenit conformă cu toate documentele europene. Mă simt împlinit. În perioada în care am condus ministerul, am deschis multe spații culturale, iar Ministrul Culturii din România - Ion Caramitru a venit în fiecare an la noi și s-a creat o foarte bună colaborare, s-au clădit tradiții care dăinuie.

S. C.: *Ghenadie Ciobanu, cum vedeți viitorul muzicii în Republica Moldova?*

G. C.: Îl văd alături de muzica românească, în același proces, în același context și cred că ar trebui să facem tot ce e posibil pentru această armonizare și sincronizare. Ne străduim să facem o platformă comună în care muzică din Moldova să fie integrată, să fie parte a acestei tradiții importante.

Interviu de **Sebastian CRĂCIUN**

Recital

Dan Cavassi / Viniciu Moroianu

1 Decembrie - Ziua națională a României

Binecunoscutul cuplu care s-a impus de-a lungul mai multor stagii (dacă ne gândim bine, numărul lor devine mai mult decât semnificativ!) pe marea scenă a Ateneului Român și nu numai - ne referim la violoncelistul Dan Cavassi în parteneriat cu pianistul Viniciu Moroianu, ambii artiști ajunși la acea maturitate foarte bine definită - a apărut pe toate mijloacele media într-un excelent recital susținut, așa cum arată frontispiciul afișului, "În memoria

întindere *Fantasiestücke op.73* de Robert Schumann, care a solicitat intens trăirea și nu în ultimul rând abilitățile instrumentale ale duo-ului. Ceea ce este de remarcă rămâne faptul că de câte ori asistăm la performanțele celor doi artiști se instalează sentimentul că ascultăm ceva NOU, deoarece ei cântă de fiecare dată surprinzând bogăția ideilor pe care le tot descoperă în textele propuse, idei pe care le colorează cu o dispoziție mereu schimbătoare animată de dragostea față de muzică.

Corina BURA

Non vi scordar di me

În timpuri obișnuite, aniversarea celor treizeci de ani de carieră ai mezzosopanei Ruxandra Donose ar fi fost un eveniment emoționant, un zâmbet strivit de nostalgia zenitului unei cariere exemplare pentru ce înseamnă opera din România. Dar suntem în ultima lună a anului 2020, în cenușii exasperant al celui de-al doilea val de pandemie, într-un Ateneu pustiit de spectatori, la un concert înghețat de distanța impusă de o transmisiune online cu regie rudimentară. E o criză pe toate planurile, iar cea la care asistăm pe viu este cea culturală, a artelor spectacolului, în care instituții și artiști se zbat aproape inutil să nu fie uitați. E imposibil să deosebești cine își dorește mai mult o astfel de aniversare, artistul sau (tele)spectatorul?

Dacă ar fi să judec după prezențele din ultimii ani ai Ruxandrei Donose pe scenele de operă românești, reduse la câteva concerte în țară și la opere în concert la Festivalul Enescu, atunci aș crede că publicul ar

bunicului meu, Traian Cavassi, conducătorul delegației din Satu-Mare la Adunarea Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, ziua Marii Uniri". Recitalul a cuprins 7 opusuri, unele deja cunoscute din recitaluri anterioare, altele selectate din marele repertoriu pentru a da unitate atmosferei sonore și stilistice a serii. Încă de la prima piesă, aranjamentul unui celebru *Arioso* extras din *Cantata BWV 156* de J.S.Bach scrisă în 1729, *Adagio - Sinfonia* (reprezintă introducerea în acest opus extraordinar de expresiv, a cărui atmosferă plină de sentiment înălțător către Creator este atât de evidentă) ne-am aflat în prezența unui moment cu totul aparte, așa cum a fost și evenimentul căruia i-a fost dedicat. Cum era de așteptat, recitalul a continuat cu *Nocturna* și *Saltarello* de George Enescu, scrise în 1897, de factură romantică, cu unele accente brahmsiene, mai ales în scriitura care nu face viața ușoară nici unui interpret, cu un dialog foarte bine nuanțat de Dan Cavassi și susținut de Viniciu Moroianu. În ce privește celebra *Elegie* op. 26 de Fauré (1880), piesa primește în interpretarea acestui cuplu alte dimensiuni, expresia este mereu adâncită, meditației îi sunt reliefate mereu alte fațete, căpătând noi înțelesuri. În aceeași "tonalitate" a tabloului sonor s-au încadrat *Cântec vechi* de Paul Constantinescu și cele *Șase Dansuri Românești* de Bela Bartók (1915), unde cei doi interpreți au continuat să evolueze reliefând aspectul meditativ al muzicii, virtuozitatea evidentă anumitor suprafețe nealterând cu nimic linia pe care și-au propus-o. O alegere inspirată a fost acel *Andante* din *Sonata pentru violoncel și pian în sol minor* de Serghei Rahmaninov, partea a treia din op.19 (1901), cu partitura pianistică evident solicitantă, oscilațiile tonale făcând o trecere potrivită către ultima piesă de mare

fi așteptat reîntâlnirea cu o mare artistă în orice condiții, chiar și așa. Tocmai de aceea am și ales să urmăresc această transmisiune (într-o sâmbătă, 5 Decembrie 2020).

Ruxandra Donose și-a început cariera internațională la 26 de ani, când a câștigat concursul ARD (Germania), debutând imediat cu un contract la Basel. La 28 de ani era angajată la Opera de Stat din Viena, unde a cântat roluri mici de peste 170 de ori, în mai puțin de un deceniu. O școală bună, care a propulsat-o apoi ca artistă invitată la Covent Garden, ENO, Metropolitan Opera, Salzburg, Glyndebourne, Bastille, revenind și la Viena în roluri

textul și drama momentului mi-a adus aminte de cea a personajelor din filmul *Moartea domnului Lăzărescu*, rememorat în transpunere muzicală.

Începutul recitalului Ruxandrei Donose (cu o arie din opera *Farnace* de Vivaldi foarte competent interpretată) m-a făcut să cred că voi asista în următoarea oră la o adevărată dramaturgie muzicală a celor 30 de ani de carieră aniversați, o călătorie printre marile roluri ale mezzosopranei, în ordinea cronologică a epocilor muzicale. N-a fost așa, au lipsit Cherubino, Donna Elvira sau Kundry, roluri în care mi-ar fi plăcut atât de mult să o ascult... A fost

însă o Leonora (*La favorita*) plină de noblețe, onorând belcanto-ul, și o prințesă de Bouillon (din *Adriana Lecouvreur*) demnă. Mi-ar fi plăcut ca Dalila ei să comunice seducția, însă dicția și frazarea în limba franceză au compensat, tot așa cum am sperat ca ariile lui Carmen (*La seguedille* și *La habanera*) să creeze un personaj diferit de curtezana biblică, însă și finalul recitalului a rămas între limitele unei interpretări reținute și distante. Rămâne impresia puternică a unei voci autentice de mezzosoprană, o specie aproape pe cale de dispariție în ziua de astăzi, de o culoare lirică foarte omogenă în toate registrele, un instrument care încă își păstrează aproape intacte calitățile. Și o manieră vocală care e o mărturie

Ruxandra Donose alături de Orchestra Română de tineret, dirijor David Crescenzi

principale. Un repertoriu eclectic, întins de la barocul timpuriu al lui Vivaldi până la Enescu, survolând verismul și pe Verdi, dar cu opriri consistente în stațiile numite Mozart, Rossini, iar mai recent, Strauss și Wagner. O discografie relativ mică, dar în care integralele domină copios recitalurile, într-o epocă în care discul de operă aproape că a dispărut: Haendel, Caldara, Vivaldi, Rossini, Dukas. Un *resume* ar consuma tot spațiul rezervat acestei cronici, însă cartea de vizită e suficient de densă pentru a înțelege cine este Ruxandra Donose.

Concertul a debutat cu uvertura operei *La cenerentola*, cu o orchestră (ORT) mult apreciată de critică și de *establishmentul* cultural național, dar deloc obișnuită cu opera pe care David Crescenzi a condus-o letargic prin partitură. Din punct de vedere tehnic, Tineretul a cântat corect toate notele și nimic din muzică. De altfel, întregul recital a intercalat arii cu momente simfonice, în marea majoritate uverturi (*Il Signor Bruschino*, *Intermezzo* din *Cavalleria rusticana*, *L'italiana in Algeri*), completate de *Pavana* de Fauré, adunând la un loc jumătate de oră de ignoranță stilistică, lipsă de caracter și plictiseală soporifică. Dar, în fond, nu despre asta era vorba în acest concert. Păcat însă că nici acompaniamentul n-a fost mai bun, culminând cu cel din aria *O mio Fernando* din *La favorita*, în care indiferența față de

vie a unei școli, cea a operei cântate la nivel artistic foarte înalt, în care toate notele au semnificațiile lor, iar respectul față de partitură, text și, mai ales, limbă este suveran.

Alexandru PĂTRAȘCU

Mister bizantin

Joi, 24 decembrie 2020, în Ajunul Sărbătorii Nașterii Domnului, Filarmonica „George Enescu” din București a

pus la dispoziția iubitorilor de muzică o înregistrare din decembrie anul trecut a *Oratoriului Bizantin de Crăciun „Nașterea Domnului”* de Paul Constantinescu care a putut fi vizionat pe canalele online ale instituției și pe pagina de Facebook a Radio România Muzical.

Și-au dat concursul Veronica Anușca (soprană), Antonela Bârnat (mezzosoprană), Călin Brătescu (tenor) și Iustinian Zetea (bas) alături de Orchestra și Corul Filarmonicii „George Enescu”. Amfitrionul serii a fost dirijorul Iosif Ion Prunner.

Structurat în trei părți ce evidențiază momentele-cheie ale minunii de la Bethleem, Oratoriul de Paul Constantinescu se deschide cu *Axionul Bunei Vestiri – Bine vestește pământule bucurie mare*. Melodia specific bizantină conturată la început de suflători și preluată de cor într-o nuanță scăzută, a fost acompaniată în permanență de clinchete cristaline de clopoței. Pe parcurs, sonoritatea capătă consistență, iar planul vocal și cel instrumental se întâlnesc în sfârșit într-un punct comun. Îndemnul către Fecioara Maria – **Bucură-te!** – este rostit într-o notă maiestuoasă, însă atent și delicat. Evanghelistul Luca,

Iustinian Zetea, Antonela Bârnat, Veronica Anușca, Călin Brătescu

întruchipat de tenorul Călin Brătescu, și-a condus partitura îngrijit, interpretarea culminând cu câteva acute luminoase. Totuși, deseori, sunetul a fost prea îngolat, iar cursivitatea discursului sonor a lipsit.

În rolul Arhanghelului Gavriil, soprana Veronica Anușca a cântat cristalin, dar și cu substanță pe pasajele care necesitau consistență. În ciuda țesăturii înalte, solista a reușit să pronunțe foarte clar fiecare cuvânt. Tabloul sonor a fost întregit de misterioasa ceață pudrată a corului, care a învăluit întreaga sonoritate.

Mezzosoprana Antonela Bârnat a dat glas Fecioarei Maria în aria *Mărește sufletul meu pre Domnul*. Linia a curs frumos, plin și bogat, registrele mediu și grav au fost atent susținute, însă maniera de cânt ar fi fost mai curând potrivită pentru o arie de operă decât pentru una de oratoriu. Melismele specifice cântărilor bizantine au fost executate cu multă acuratețe.

Sedelna de la Utrenie - De frumusețea fecioriei tale a fost interpretată încheșat și îngrijit de către ansamblul vocal. Soprana Veronica Anușca a dovedit încă o dată lejeritate și virtuozitate în execuție, vocea sa fragedă împletindu-se foarte natural cu linia corului. În *Troparul Bunei Vestiri*, tema

din *Axionul* incipit este reluată și îmbogățită cu alte armonii. Finalul primei părți este marcat de intervenția diafană a orchestrei care descrie o construcție armonică feerică.

Cea de-a doua parte debutează misterios, solemn, vocile masculine grave conturând un sunet plin și cald. Modulațiile interesante se ivesc în meandrele liniilor melodice, completând mirajul auditiv. Dirijorul Iosif Ion Prunner conduce orchestra într-un mod hotărât și plăcut, fără a exagera cu gestică.

Evanghelistul, liantul dintre părți, împinge prea mult acutele în interpretarea lui Călin Brătescu. Dincolo de toate acestea, sunetele cântate în piano emană căldură și dulceață. Duetul dintre soprană și mezzosoprană a fost interpretat frumos, îngrijit, egal, iar melismele au fost executate diafan, în caracter. Duetul dintre vocile masculine s-a desfășurat cu o deosebită atenție pentru intensități. De asemenea, vocea basului Iustinian Zetea a avut căldură, dar și penetranță. Următorul fragment al corului a fost cântat a cappella, inducând o stare specială de meditație. Orchestra a creat o atmosferă de poveste, un hățis sonor greu de urmărit, dar plăcut în ansamblu. În planul secund se putea desluși un sunet ca de buciom. Cântul bizantin autentic se concretizează în *Slavă întru cei de sus*, o bucată interpretată apăsător și căreia intervenția orchestrei îi conferă măreție, finalul emanând optimism. *Corul păstorilor* este concentrat, marcat, cu accente bine plasate. Orchestra se amplifică dulce și cristalin, iar viorile punctează caracterul jucăuș. Cascada de pasaje instrumentale se stinge într-un acord catifelat.

Podobie – Minune prea mare a fost cântată duios de către ansamblul vocal. Frazele au fost conduse, purtate, iar amplificarea generală de pe parcurs nu a afectat în vreun fel gingășia și liniștea momentului. *Condacul Nașterii – Fecioara astăzi s-a prezentat maiestuos*, marcat, fără pauze expresive. Membrii corului au acordat o atenție deosebită închiderilor de cuvinte. De altfel, aceste două secvențe fac

parte din repertoriul coral permanent de Crăciun. Un interludiu orchestral rapid și vioi, plin de mister și strălucire, a condus către reluarea temei din *Condacul Nașterii*, ce a culminat cu un final grandios al părții a doua.

Ultima parte – *Magii* – a fost deschisă printr-o evocare a Evanghelistului Matei ce a realizat numeroase glissando-uri și portamente în stilul bizantin. Corul bărbătesc *O, Iroade Împărate* a decurs marcat, ca un marș, fiind condimentat cu accente și sforzando-uri. Iustinian Zetea i-a dat viață Împăratului Irod cu o voce plină și caldă, atacând notele cu forță, în ciuda țesăturii destul de înalte. *Slujba Nașterii* a fost susținută de cei patru soliști, în cvartet. Țesături turburi se întrezăreau sub tema principală, iar dozarea vocilor a fost ușor inegală.

Finalul lucrării, *Catavasia Nașterii – Hristos se naște, măriți-L* a răsunat grav și maiestuos, întreaga sonoritate fiind îndulcită de intervenția xilofonului. Superbul discurs al orchestrei a fost perturbat de accentele prea vesele ale suflătorilor, ieșite din context. Zenitul este atins atunci când cele două lumi se contopesc și exclamă solemn și apăsător **Aliluia!**, vestind nașterea Domnului.

Teodora CONSTANTINESCU

Valentina Sandu-Dediu – Doctor Honoris Causa

Cu ocazia Zilelor Universității Naționale de Arte „George Enescu” din Iași a avut loc decernarea titlului de *Doctor Honoris Causa* doamnei prof.univ.dr. Valentina Sandu-Dediu, muzicolog, pianist, profesor, cercetător, organizator al unor prestigioase evenimente științifice etc.

Organizat în clădirea istorică a orașului nostru, Casa Balș, în Sala „Eduard Caudella” și transmis live pe Youtube, prin forma și conținutul lui, dar mai ales prin prezența unor personalități marcante ale învățământului artistic (prof.univ.dr. Dan Dediu, prof.univ.dr. Viorel Munteanu, prof.univ.dr. Atena Simionescu, conf.univ.dr. Ciprian Ion și alții), evenimentul a spart barierele online-ului, reușindu-se pe deplin transferul reciproc de energie ce avea să ne poarte timp de fix 40

Premiul Academiei de Științe Berlin-Brandenburg, Titlul de *Doctor Honoris Causa* al Academiei Naționale de Muzică „Gh. Dima” din Cluj etc. Am aflat mai departe că prof.univ.dr. Valentina Sandu-Dediu apare într-o multitudine de ipostaze, de la profesor la cercetător, interpret, critic muzical, membră în diferite societăți muzicale, colaborator în echipe de cercetare de la reviste la dicționare de specialitate, membră în Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare.

Conform regulilor unui astfel de ceremonial a urmat un excepțional *Laudatio* rostit de doamna prorector al Universității Naționale de Arte „George Enescu”, prof.univ.dr. Laura Vasiliu care ca de fiecare dată, în toate discursurile la care am avut ocazia să fiu martoră a răspândit o căldură care copleșește. Rostirea bine articulată, un tușeu lipsit de asperități în glas (și totuși riguros controlat), melodicitatea verbalizării, conținutul bine ancorat în esența subiectului, te „lipesc”

de discurs, făcându-te părtaș la acesta. E ca un dar pentru care de fiecare dată m-am simțit recunoscătoare...

Laudatio a fost unul deosebit de revelator, complex, încheat, într-un limbaj accesibil, dar academic, dovada vie a ADEVĂRULUI în fața căruia stăteam noi... Asemenea unei lucrări muzicale cu program, discursul doamnei prof. univ. dr. Laura Vasiliu s-a concentrat pe șase părți progresiv-cronologice cu titluri diverse, de la *Începutul glorios* la *Ascensiunea vertiginosă*, *Angajarea publică eficientă*, *Interdisciplinaritatea și internaționalizarea la ea acasă*, *Le style*

c'est l'homme même și până la *O imagine în actualitate*, finalizată cu o *Încheiere* cumulativă și concludivă.

După citirea diplomei, înveșmântarea specifică acestui solemn prilej și oferirea Medaliei Universității, a venit rândul doamnei prof.univ.dr. Valentina Sandu-Dediu să ne vorbească. Domnia sa a găsit cea mai potrivită formulă de a primi înalta distincție și de a ni se adresa: cu modestia eruditului, a omului care a urcat treaptă cu treaptă zidurile cetății purtând cu convingere stindardul adevărului artistic și făclia culturii. Și sigur nu greșesc când spun că ochii și tonalitatea glasului au stat minute în șir sub amprenta unei emoții curate, împărtășite de altfel și în duioasele amintiri dezvăluite de domnia sa, cât și în tot „deznodământul” lucrării de creație a filei de istorie la care am fost ieri părtași. Valentina Sandu-Dediu ne-a fascinat, ne-a răscolit, ne-a pus în fața unor întrebări, ne-a provocat și, de ce nu, ne-a responsabilizat.

Gaudeamus igitur!

Mihaela GÂRLEA

de minute pe un tărâm al VALORII, al CUVÂNTULUI ce traduce ESENȚA muzicii, al ADEVĂRULUI, al OMULUI creator de autenticitate confirmat de înalte distincții și aprecieri: Valentina Sandu-Dediu.

După intonarea imnului *Gaudeamus Igitur*, vădit emoționat, rectorul universității ieșene de arte, prof.univ.dr. Aurelian Bălăiță, prima voce a instituției noastre a deschis ceremonia cu un gând de bucurie pentru prilejul de „a celebra opera și personalitatea doamnei Valentina Sandu-Dediu și de a-i acorda înalta distincție de *Doctor Honoris Causa* din partea Universității Naționale de Arte „George Enescu”. După o trecere în revistă a marilor repere profesionale, precum și a principalelor direcții de cercetare ale doamnei profesor (stilistica și retorica muzicală, postmodernismul, muzica nouă), discursul domnului rector a continuat cu prezentarea câtorva dintre distincțiile pe care invitata universității noastre le-a primit de-a lungul celor 30 de ani de activitate: Premiul Academiei Române, premii ale Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România,

Pseudo-recomandări muzicale 2021, privind spre 2022

Noul An chinezesc durează între 12 februarie 2021 și 30 ianuarie anul următor. Este identificat forme energice *Metal* (prelucrat; în sonor – clopotului și sunetului RE), născător al elementului *Apă* (tobă și sunetul LA), rezultând că orice sunet de clopot îl susține pe cel al tobelor; pentru a "îmblânzi" vibrația 2021-2022, vă propun o incursiune în muzica franceză prin Claude Debussy (1862-1918): *Les cloches* (voce și pian, versuri de Paul Bourget), *Cloches à travers les feuilles* (pian) și Maurice Ravel (1875-1937): celebrul său *Bolero*. Din muzica românească: *Clopotele Alba Iuliei*; *Jubilații și Lamento* pentru coarde, alămuri și percuție de Nicolae Beloiu (1927-2003) și *Spațiu și Ritm. Studiu pentru 3 grupuri de percuție* de Tiberiu Olah (1928-2002).

Propunerile s-ar putea întregi cu *Concertele pentru vioară și orchestră* în Re major de Beethoven (1770-1827), Ceaikovski (1840-1893), *Concertul în La major* pentru patru violine și grup instrumental de Antonio Vivaldi (1678-1714) *Concertele pentru clarinet și orchestră sau pian și orchestră* în La major de Mozart (1756-1791); din creația românească – un opus simfonic de excepție: *Simfonia nr.2 op. 17 în La major* (1914) de George Enescu (1881-1955) sau ciclul celor două *Rapsodii op. 11* (1901).....

Potrivit dorințelor fiecăruia, vă invit să completați pe linia punctată..... (Carmen STOIANOV)

Simfonica TV

Este foarte posibil ca din toamna acestui an (octombrie) să înceapă să emită un nou post tv românesc, cu profil cultural. Mai precis, cu profil muzical, orientat (după cum spune acționarul unic) spre promovarea producțiilor muzicale din țara noastră (interpretare și creație).

Postul a primit aprobarea CNA înainte de finalul anului 2020 iar titularul licenței se numește S.C. SFM Media Tech SRL București. "Știu sigur că există un public pentru astfel de programe. E adevărat că există Mezzo, există Arte, dar nu un program care să promoveze produsele românești culturale din această zonă. Mai mult decât atât, există o serie de activități care se desfășoară în cadrul conservatoarelor din România, al școlilor de muzică în general, care nu sunt expuse nicăieri. Sunt destul de multe entități și private și nu avem în limba română o poveste a acestei zone muzicale", le-a spus Richard Constantin Tufeanu, acționar unic, membrilor CNA – potrivit Agerpres.

O idee curajoasă, dacă Simfonica TV chiar va avea curajul să programeze pe post muzică românească, de care instituțiile de spectacole și de concerte (plătite de la buget) se cam feresc pe motiv că nu aduc audiență și nu vând bilete. Interesantă apare și ideea preluării de concerte de pe scenele Conservatoarelor – totul este ca alegerile să fie făcute profesionist și în cunoștință de cauză, iar condițiile tehnice să fie cele așteptate de melomani, comparabile cu transmisiunile concurenței internaționale. Totuși, citind cu atenție comunicatul, se poate observa o anume inadverență între declarații și realitate: producțiilor ("operelor"?)

românești le vor fi rezervate 20% din timpul de emisie... La fel de important este ca postul să apară în grila distribuitorilor de tv prin cablu, a căror politică, de regulă, este de a include posturile cerute de majoritatea abonaților. Deocamdată, au marșat cei care oferă televiziune prin internet: Orange, Vodafone și Telekom.

Dar cine este antreprenorul care pornește în această nobilă aventură? Richard Tufeanu (Ricky) provine din trustul lui Sorin Ovidiu Vântu (actualmente deținut de copiii acestuia) și este partener de afaceri cu fiica magnatului într-o societate găzduită de sediul grupului financiar Gelsor. La Realitatea-Cațavencu ocupa funcția de director IT. El a declarat că a investit 380.000 de euro în echipamente, că a angajat 15 salariați și că are un parteneriat de lungă durată cu Festivalul Internațional "George Enescu".

C. MIHAI

Despărțirea de un simbol - Alexandru I. Bădulescu

Pentru muzicologia românească anul 2021 a debutat cu o veste tristă: încetarea din viață a celui mai vârstnic membru al UCMR, profesorul Alexandru Bădulescu (91 de ani). În ciuda vârstei din buletin, energia de care dispunea domnul Bădulescu părea inepuizabilă, compatibilă cu cele 2 cifre de mai sus poate doar în varianta inversată! Stabilizat de o viață la Ploiești, îl întâlneam în București mai des decât pe mulți alți colegi concitadini, deoarece era nelipsit de la concerte, spectacole de operă, lansări de carte, conferințe de presă, ședințe, participând cu pasiune la luările de cuvânt și la dezbateri. Și asta în condițiile în care, de multe ori, urca în tren dimineața și revenea acasă tot pe la calea ferată, noaptea... vara sau iarna, pe soare sau pe ger... A fost unul dintre cei mai devotați slujitori ai ideii de breaslă a muzicienilor, având o activitate intensă la Uniunea Compozitorilor, nu prin funcții, ci prin prezența sa la evenimente, prin scrierile și studiile sale, prin articolele dedicate aniversărilor și comemorărilor, prin organizarea de variate și interesante reuniuni artistice și științifice dedicate unor emblematiche figuri de altădată ale creației muzicale, ale muzicologiei sau ale artei interpretative românești.

Fondator al Cenaclului "Paul Constantinescu" al UCMR și apoi al Muzeului memorial găzduit de casa marelui compozitor, fondator și neobosit animator al Concursului de creație și interpretare "Paul Constantinescu" (una dintre cele mai vechi competiții din România, cu o splendidă tradiție), Alexandru Bădulescu trăia pentru muzică. I-a susținut, încurajat și ajutat pe tinerii muzicieni, după cum nu a lăsat pradă uitării pe cei care astăzi erau ocoliți pe nedrept de aducerea aminte a publicului sau a colegilor. Informațiile pe care le deținea uimeau pe toată lumea, memoria sa prodigioasă dezvăluind cu lux de amănunte fapte și evenimente la care a asistat de-a lungul vieții, sau despre care știa din surse apropiate.

Neobosit, insistent, pasionat și dedicat, profesorul Bădulescu avea o tenacitate demnă de admirat, pentru el neexistând greutatea de neînving, luptându-se aprig pentru proiecte, pentru idei, pentru așezarea valorilor acolo unde le este locul. A fost un om corect, bun și generos, care a făcut enorm de mult bine tuturor celor cu care a colaborat și celor care i-au cerut ajutorul, direct sau indirect. Nu numai celor în nevoie, dar și celor dispăruți, salvându-le prestigiul și reputația prin impresionante gesturi reparatorii. Nu numai muzicienilor români dar și altor oameni de cultură, din sfera literaturii, artelor plastice, teatrului, arhitecturii etc.

De aceea era admirat, respectat și prețuit, prezența sa ori implicarea într-un proiect fiind o garanție a reușitei, obținută prin eforturi intense, fără odihnă, cu neșovăitoare încredere și permanentă speranță.

A obținut titlul de doctor în muzică la Universitatea Națională de Muzică București printr-un proiect târziu, susținut când, după 1990, s-au eliminat piedicile puse de vechiul regim în calea obținerii de titluri științifice și didactice. A participat cu comunicări muzicologice nu numai la simpozioane și conferințe naționale, dar și peste hotare, precum și la toate edițiile recente ale Simpozionului Internațional de Muzicologie "George Enescu" de la București.

Dumnezeu să-l odihnească în pace! (**Mihai COSMA**)

S-a stins din viață în modul cel mai neașteptat, în cea de a doua zi a Anului Nou 2021, profesorul Alexandru Bădulescu, cel care, în calitatea de lider al Comitetului Județean de Cultură Prahova, mai bine de o jumătate de secol a fost direct implicat în tot ceea ce s-a petrecut în viața culturală a acestui colț de țară. Este vorba despre un oraș și un județ dăruite cu personalități de prim ordin, care s-au afirmat și s-au perindat an de an în fața unui public entuziast, cunoscător și avid de frumos.

A fost în toată activitatea sa un ferment a tot ce se putea iniția, organiza și dezvolta ca instituție de cultură în Ploiești și în județ: instituții de spectacol precum Teatrul dramatic, Filarmonica, Orchestra de muzică populară, muzee, instituții de învățământ artistic, evenimente culturale speciale în care erau angrenați artiști de notorietate din țară și străinătate, manifestări artistice dedicate tineretului din școli și publicului din alte orașe ale județului (Câmpina, Bușteni, Azuga, Vălenii de Munte și, mai ales, Sinaia, unde profesorul Alexandru Bădulescu a avut un rol important în ce privește conservarea Muzeului Peleş și a exponatelor rămase după abdicarea Regelui Mihai). A organizat și a prezidat nenumărate comemorări dedicate unor personalități culturale de prim ordin din Ploiești sau care au activat în acest oraș, precum Nichita Stănescu, Toma Caragiu, Ion Baci și câți alții. S-a afirmat în toată activitatea sa culturală, politică și organizatorică, și mai ales în momentele de cumpănă prin care cultura românească din perioada comunistă a trecut, ca un abil cunoscător al lumii în care își desfășura munca și pe care a stăpânit-o în cele din urmă magistral, spre binele culturii prahovene. A fost zeci de ani Vicepreședinte al Comitetului Județean de Cultură, acolo unde președinții se schimbau fără încetare și unde a devenit de neînlocuit. De ce? Prin autoritatea prezenței sale și a dăruirii personale în ce privește rezolvarea tuturor proiectelor de organizare și funcționare a inițiativelor puse în lucru și a capacității sale de a fi întotdeauna de față acolo unde se luau toate deciziile la nivel local și central privind cultura și unde activitatea sa era unanim apreciată.

Nu intenționez să pomenesc în aceste câteva cuvinte tot ceea ce i se datorează de către urbea al cărui Cetățean de Onoare îi este, și să mă refer la tot ce se poate spune în privința confirmărilor sale profesionale (Doctor în Muzicologie și membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România) și activității remarcabile desfășurate în ultimii ani ca director al Cenaclului "Paul Constantinescu" din Ploiești, pe care l-a înființat și organizat până în ultimele zile ale vieții... O vor face cercetători autorizați, desigur! Mă voi referi la Alexandru Bădulescu ca la un vechi prieten cu care am colaborat în anii '60 și instituțional, în calitate de solist al Filarmonicii din localitate, într-o perioadă de glorie a instituirii sale, care se forma și se perfecționa sub conducerea dirijorului și colegului meu și al tuturor, Ion Baci. Este un adevăr de necontestat că în generația sa de tineri dirijori, Ion Baci strălucea de la mare distanță prin talent și prin farmecul personal cu care era dăruit... Soarta l-a strămutat la Iași după prima sa perioadă de afirmare

din Ploiești, unde și-a împlinit o carieră strălucită, unele din performanțele sale din perioada respectivă constituindu-se în unicate în activitate de concert a vremii. Domnul Alexandru Bădulescu i-a fost un adevărat frate, care în cele din urmă l-a readus la Ploiești, scutindu-l de mizeriile abătute asupra instituțiilor de cultură în anii '80 și pe care marele artist le-a refuzat cu demnitate în Capitala Moldovei... Urbea ploieșteană i-a organizat un Muzeu Memorial Ion Baciuc pe strada Plăieșilor și în toate aceste întâmplări și multe, nenumărate altele – și bune și mai puțin bune – prezența caldă și adânc umană a lui Alexandru Bădulescu era nelipsită.

Nu exista zi de naștere sau de botez în care să nu primesc o felicitare scrisă sau telefonică de la prietenul și fostul meu – cândva - șef ierarhic din Ploiești primei mele tinereți, Alexandru Bădulescu. De fiecare dată plănuiam să-i sărbătorim împreună suta de ani! Dar Dumnezeu a vrut altfel. Sunt convins că toți cei ce l-au cunoscut și l-au stimat pentru ceea ce a realizat în viață în slujba oamenilor și a culturii îi deplâng trecerea în neființă. Dumnezeu să-l odihnească în pace! **(Nicolae BRÂNDUȘ)**

Începutul anului 2021 avea să întristeze viața muzicală românească: încetarea din viață a celui ce a fost muzicologul Alexandru I. Bădulescu, un exemplu de pasiune pentru muzică, care deși ajuns în pragul vârstei de 92 de ani, a activat până în ultimele zile ale vieții sale.

Alexandru I. Bădulescu s-a născut în 20 februarie 1929, în satul Dara, comuna Șarânga (actualmente Pietroasele), județul Buzău. Drumul său avea să aibă un parcurs sinuos – care avea să demonstreze în permanență tăria de caracter și dorința continuă de autoperfecționare: învățător, profesor, dirijor de cor, conducător al unor instituții de cultură, muzicolog.

Începutul activității sale a fost în anul 1948, ca învățător în satul natal - Dara. În anul 1949, ca profesor suplinitor în satul Monteoru, pune bazele unui cor mixt cu care participă la concursuri, luând premiul I - la un concurs zonal și locul II - la un concurs pe județ. Va fi invitat la primul Congres al Căminelor Culturale, unde a avut șansa să întâlnească personalități ale vremii: Dr. Petru Groza și Mihail Sadoveanu. În 1950, avea să fie numit Șeful Secției de Cultură în Mihăilești – Buzău, dar a fost nevoit să-și întrerupă activitatea, pentru a-și efectua stagiul militar. În anul 1953 a fost numit Inspector la Secțiunea de Artă a Regiunii Ploiești.

În perioada 1960-1964, a urmat Conservatorul din București, la secția Pedagogie Muzicală. Între 1968-1972 este student la secția de Compoziție Muzicologie având profesori de elită: Victor Giuleanu, Dragoș Alexandrescu – teorie și solfegiu, Florin Eftimescu, Adrian Rațiu – armonie, Myriam Marbé, Dinu Ciocan – contrapunct, Carmen Petra Basacopol – forme muzicale, Viorel Cosma, Octavian Lazăr Cosma, Ioana Ștefănescu – istoria muzicii, Emilia Comișel, Dinu Vasile – folclor, Marin Constantin, Ion Marian, Constantin Romașcanu – dirijat cor, Vinicius Grefiens – citire de partituri, Ioan Șerfezi – metodică predării muzicii. Între 1972-1973, a urmat studii post-universitare la Conservatorul din București.

În perioada 1958-1965 a lucrat la Secțiunea de Cultură și Artă a Regiunii Ploiești, apoi Vicepreședinte al Secției de Cultură a Regiunii Ploiești (1965-1990), Inspector al Inspectoratului de Cultură (după 1990), Consilier teritorial (1990-1992), Șef al Inspectoratului Județean de Cultură Prahova (1992-1997).

Alexandru I. Bădulescu fost un adevărat promotor al culturii muzicale, organizând numeroase manifestări de anvergură: Festivalul tinerilor dirijori de la Bușteni, Cursurile Universității de vară Nicolae Iorga de la Vălenii de Munte, Festivalul Internațional de poezie Nichita Stănescu, Festivalul Internațional de pian Lory Wolfisch, Concursul Internațional de Canto Eugenia Moldoveanu.

În perioada 1976-1989, a contribuit direct la restaurarea Muzeului Peleş din Sinaia.

Alexandru I. Bădulescu a avut o adevărată venerație pentru compozitorul Paul Constantinescu, pe care l-a cunoscut, dându-i o mare parte a vieții în omagierea marelui muzician. În anul 1993, a pus bazele Muzeului Memorial Paul Constantinescu din Ploiești, a fost Vicepreședintele Cenaclului Muzical Paul Constantinescu, a fost inițiatorul Concursului Național de Creație și Interpretare "Paul Constantinescu". A devenit Doctor în Muzicologie, tema tezei de doctorat fiind *Cultura muzicală în județul Prahova, în sec. XIX-XX*, un capitol important fiind dedicat compozitorului Paul Constantinescu.

În cadrul Muzeului Paul Constantinescu a organizat numeroase manifestări de promovare și stimulare a tinerelor talente din școli de muzică și Conservatoare.

Alexandru I. Bădulescu a fost distins cu Premiul Uniunii Compozitorilor în anul 2012, pentru volumul *Cultura muzicală în județul Prahova, în sec. XIX-XX*. A scris peste 1500 de articole și studii muzicologice dedicate unor personalități muzicale: dirijorii Emanoil Popescu, Grigoraș Dinicu, compozitorii Zaharia Popescu, Constantin Arvinte, etc. A participat cu comunicări la numeroase ediții ale Simpozionului Internațional George Enescu: *Lumina în devenirea compozitorului Paul Constantinescu: George Enescu* (2007), *Paul Constantinescu, triplu laureat al Concursului Național de Compoziție "George Enescu"* (2019).

În semn de recunoaștere a activității sale de excepție pe tărâmul culturii prahovene, a fost distins cu: Ordinul Steaua RPR clasa a V-a (1966), Ordinul Meritul Cultural - în grad de cavaler (2004), Ordinul aniversar acordat de Senatul Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, a fost numit Cetățean de Onoare al Municipiului Ploiești (2002). În 2016, Forumul Muzical Român i-a decernat Premiul de Excelență pentru întreaga activitate.

Alexandru I. Bădulescu a fost înzestrat cu o forță intelectuală rar întâlnită. Era prezent la toate manifestările muzicale din capitală, deși locuia la Ploiești. Participa la acțiunile Asociației Naționale Corale din România, publicând articole în Buletinul informativ ANCR.

Mi-au rămas întipărite inflexiunile vocii sale din cuvântul de salut pentru cea de-a XXXIX-a ediție a Festivalului Internațional de Muzică Corală "I.D. Chirescu" – on line, din 12 decembrie 2020, precum și convorbirea telefonică pe care am avut-o în seara de Crăciun (fără a-mi putea imagina că este ultima), când cu vocea sa caldă și cu eleganța-i caracteristică mi-a făcut urările cuvenite pentru sărbători. Rămas bun! Dumnezeu să-l odihnească în pace! **(Mariana POPESCU)**

Acorduri cu aromă de scortişoară

Luni, 21 decembrie 2020, la orele 12:00, publicul a putut viziona un recital de colinde susținut de Grupul Vocal Canticum și Răzvan Rădos, dirijorul fondator al ansamblului. Evenimentul a fost disponibil online, pe site-ul organizatorului – Muzeul Național „George Enescu” – și al partenerului Trinitas TV. Din program au făcut parte colinde și cântece de Crăciun.

Prima lucrare prezentată, *S-a născut Domnul Sfânt* de D. G. Kiriac, a început armonios, așezat, emanând calm și liniște. Cei 10 membri ai ansamblului, așezați stereofonic, au reușit să creeze o omogenitate timbrală foarte plăcută. Începutul ostinat al vocilor masculine, asemenea unor clopote, s-a decantat pe măsură ce strofele curgeau într-o generoasă sonoritate caldă, întregită de vocea sopranelor și a altistelor. Glasul cristalin și copilăros a sopranei soliste a răsunat limpede pe începutul celei de-a doua piese. Prelucrare a colindului tradițional *Dimineața lui Crăciunul*, armonizarea lui I. Cârstoiu – *Vine Crăciun cel Bătrân* introduce vocile treptat, intensitatea amplificându-se de-a lungul strofelor, ca și cum colindătorii de pe uliță se apropie tot mai mult de gospodăria celui care se pregătește să-i primească. De asemenea, lucrarea surprinde într-un mod inedit prin modulația de la Sol major către La major care se concretizează în ultima strofă. Gesturile dirijorului Răzvan Rădos au fost exacte, dar reținute, în concordanță cu apartenența lui în cadrul ansamblului la partida de tenor.

În continuare, Grupul Vocal Canticum împreună cu dirijorul Răzvan Rădos ne-au propus *Sicut ceruus* de G. P. da Palestrina - motet la patru voci și una dintre cele mai cunoscute lucrări corale ale compozitorului italian. Adevărat model de polifonie renescentistă, lucrarea se deschide într-un tempo liniștit, cu o sonoritate păstoasă și densă, permițând fiecărei partide să se evidențieze. Dozarea vocilor a fost egală, fără abateri de la contextul dinamic. Țesătura lucrării s-a desfășurat lin, vocile au sunat diafan și omogen, cu toate că spre final s-a simțit o ușoară instabilitate intonațională la soprane. Membrii ansamblului s-au coordonat și au comunicat foarte bine pe parcursul lucrării.

Recitalul a continuat cu un diptic format din colindele *La'n te scoală gazdă* de M. Negrea și *Noi umblăm și colindăm* de M. Bârcă. Începutul celest al sopranelor a amintit de cântările ancestrale, acest sentiment planând pe tot parcursul lucrării. Cântat lin și delicat, colindul lui Marțian Negrea a răsunat plin de dulceață și sensibilitate, culminând în armonii spumoase în cea de-a doua secțiune. Ultima strofă a contrastat printr-un tempo mai rar și un pianissimo abia sesizabil care s-a amplificat spre final. Strălucirea acestui colind a fost opacizată, însă, de interpretarea neinspirată a celui de-al doilea – *Noi umblăm și colindăm* - mult mai cunoscut, în care au existat numeroase neconcordanțe între voci. Dinamica lucrării a lipsit, lungind și apăsând sonoritățile prea mult. De

asemenea, sopranele au falsat pe alocuri, iar tema altistelor a fost înecată în multitudinea de armonii, ca un miraj ce se destramă într-o pâclă groasă.

Vecerniile preotului I. Popescu-Runcu s-au deschis vesel, zvelt și închegat. Vocile masculine au oferit din când în când accente binevenite, cerute de dirijor. Tenorul Costin Pastramă și-a condus frumos vocea pe meandrele liniei solistice, însă a împins prea mult pe finalul frazelor, rezultând o sonoritate neconcordanță cu liniștea și pacea imprimată de acest colind. În secțiunea a doua, caracterul se schimbă, devine solemn, iar ansamblul preia tema. Intervenția solistului din finalul piesei în piano, a curs mult mai adecvat și mai firesc.

Penultima lucrare, *Ici în ceastor curți* de V. Grefiens este o piesă antrenantă și vioaie, o fuziune efervescentă de armonii și măsuri compuse. Accentele presărate pe parcurs au oferit colindului stringența și caracterul necesar pentru a se desăvârși, iar Răzvan Rădos și-a păstrat calmul în gest, fără a-l lipsi de elan și precizie.

Recitalul s-a încheiat cu lucrarea lui Gh. Danga – *Bună dimineața la Moș Ajun*. Ansamblul s-a omogenizat foarte frumos, dezvăluind un sunet cristalin. Cu toate

acestea, dinamica a fost greoaie, pierzându-se vioiciunea și suplețea colindului.

Grupul Vocal Canticum și Răzvan Rădos au reușit să transmită virtual magia Nașterii Domnului, prin interpretare și alegerea inspirată a repertoriului. Atmosfera de sărbătoare a fost întregită de cadrul deosebit în care s-a filmat – Biserica Sf. Elefterie – precum și de vestimentația festivă a membrilor ansamblului și de expresivitatea acestora.

Teodora CONSTANTINESCU

Ansamblul TranSimfonia: Colinde fără cuvinte

În 27 decembrie 2020, la *Centrul Multicultural al Universității Transilvania* din Brașov a fost organizat un **Concert de Crăciun** intitulat sugestiv *Colinde fără cuvinte*.

Protagonștii evenimentului muzical online: Vlad Maistorovici (vioară și director artistic), Roxana Bârsan (vioară), Andrei Stanciu (vioară), Emma Rotomeză (violă), Simona Gurău (violă), Alexandra Enache (violoncel), Radu Croitoru (violoncel), Cornel Homocianu (contrabas), Ovidiu Nauncef (percuție) sunt membrii Ansamblului cameral *TranSimfonia*. Așa cum este menționat în

și profunzime expresivă, prin nivelul de excelent al interpretării. De-a lungul vremii, am ascultat colinde în versiunile unor prestigioase ansambluri corale - **Madrigal, Preludiu, Symbol** -, în care cuvântul și muzica se îngemănau și se completau armonios. Evenimentul artistic de la Brașov a demonstrat că muzica poate exprima singură cele mai înalte sentimente și mesaje profunde. Oferind o

infinitate de posibilități interpretative, muzica iluminează ființa umană, deschide porți nebănuite, generând sentimente și trăiri de excepție, prin limbajul unic al experiențelor esențiale.

M-am numărat printre spectatorii impresionati de nivelul superior al prestației artistice, de coordonarea impecabilă și de coeziunea formației camerale, de sinceritatea exprimării. Ansamblul este alcătuit din profesioniști performanți și experimentați, care situează procesul interpretativ la cotele cele mai înalte. Muzicienii au creat cu multă sensibilitate, cu fantezie și har acea atmosferă arhaică din trecutul îndepărtat, acel *illo tempore* în care oamenii erau mai buni și se aflau mai aproape de

Ansamblului cameral *TranSimfonia*

programul concertului, "TranSimfonia este un ansamblu cu format flexibil fondat la Brașov de directorul muzical, compozitorul și violonistul Vlad Maistorovici. Proiectele TranSimfonia sunt axate pe inovație și muzică contemporană". Repertoriul prezentat a cuprins colinde românești tradiționale și miniaturi sacre contemporane elaborate de A. Pärt, J. Tavener, P. Vasks, V. Maistorovici, V. Teodorian, G. Cucu, V. Spătăreanu, N. Ursu, N. Lungu, V.

Popovici. Piesele compozitorilor străini au fost prezentate în primă audiție în România iar lucrarea lui Vlad Maistorovici, a fost interpretată în primă audiție absolută. Domnia sa a evoluat în calitate de violonist, de compozitor, de dirijor și coordonator artistic al ansamblului cameral. Concertul a adus împreună nouă instrumente, remarcabile prin valențele lor timbrale specifice; prin intermediul combinațiilor sonore originale, muzicienii au avut posibilitatea de a exprima un evantai subtil de nuanțe și de trăiri sufletești. Repertoriul selectat a evidențiat atât valoarea incontestabilă a fiecărui membru al ansamblului, cât și colaborarea artistică fructuoasă, ce a

contribuit la realizarea unor versiuni de referință ale lucrărilor abordate. Evenimentul a oferit publicului un periplu fascinant în lumea magică a colindelor, prilejuind interpreților parcurgerea unui itinerar original, de la originile pierdute în negura istoriei și până în zilele noastre.

Concertul original, în care colindele au fost prezentate în variantă instrumentală, s-a remarcat prin profesionalism, prin calitatea repertoriului, prin varietate

Dumnezeu. Adresez sincere felicitări interpreților și coordonatorului artistic Vlad Maistorovici - compozitor și violonist de faimă internațională -, care a realizat aranjamentele pieselor și a prezentat o lucrare proprie, remarcabilă prin profunzime, noblețe spirituală și frumusețe. Am admirat măiestria compozitorului care a reușit să evoce atmosfera arhaică a colindelor prin intermediul limbajului specific contemporan. Deși nu au

beneficiat de aportul cuvintelor, **muzicienii-colindători** de la Brașov au reușit să întrușipeze imagini muzicale cuceritoare din stratul arhaic al folclorului românesc și internațional; au creat o inedită antologie cu tematică creștină, ori laică, îmbogățită cu elemente de mit și legendă. Am perceput evenimentul artistic ca pe un ritual cu funcționalitate magico-simbolică complexă: augurală, inițiativă, omagială.

Concertul de *colinde fără cuvinte* constituie o ofrandă muzicală inedită adusă Sărbătorilor Crăciunului. Elogiul vieții și al nobilelor sentimente umane capătă conotații deosebite în perioada actuală, marcată de întrebări și neliniști, de suferințe și evenimente dramatice. M-am bucurat să constat că artiștii care au realizat entuziasmantul concert de colinde pe scena virtuală de la Brașov, au descoperit noi semnificații ale lucrărilor prezentate, aflate în consens cu aspirația mereu actuală îndreptată către Bine, Frumos și Adevăr.

Carmen MANEA

La Sibiu, colinde românești în rezonanța pianului

Cine nu a văzut și auzit recitalul pianistului Ștefan Lovin din 19 decembrie 2020 de la Sala Thalia din Sibiu a pierdut, posibil, cea mai frumoasă seară camerală premergătoare Crăciunului. Rafinată prin simplitate, nostalgică prin candoare, profundă prin preaplina de emoții din rezonanța milenară a conținutului, decentă prin veșmântul de o neasemuită frumusețe a decorului, pură, discretă dar și nouă prin clarviziunea solistului, care a reușit să încrusteze într-un mozaic laic bine încheiat pietrele prețioase ale atât de diferitelor și totuși asemănătoarelor cântece ale îngerilor – căci acestea sunt, în adevărul biblic, colindele -, pline de bucuria nașterii copilului Iisus. Imaginați-vă o scenă îmbrăcată cu două jumătăți de brâu pe lateralele ei, sugerând coloanele albe ale unui templu, în vârful cărora se roteau fine coroane de brad cu iluzii de globulețe, totul pe un fundal de un albastru închis, străbătut de irizările fulgilor de nea; un pian în mijlocul ei, pianistul Ștefan Lovin și cele douăsprezece colinde care se derulau într-o atmosferă mirifică.

Eu nu îmi amintesc ca, până acum, să mă fi teleportat vreo manifestare muzicală de gen, cu atâta forță, în feeria copilăriei, adolescenței, chiar și a maturității mele, când, fie lângă bradul din casă, fie în sania cu cai și zurgălăii aferenți, în drum spre prietenii din Mărginimea Sibiului, ascultam, întotdeauna cu lacrimi în ochi, aceleași colinde cântate pe două voci perfect acordate, de către părinții mei, acompaniați de copiii din preajmă sau vizitatori ocazionali, - toți pregătiți cu migală în școală anume pentru această perioadă. Și, mărturisesc că, năucită de ecurile acelorași colinde, atunci cântate cu vorbe, acuma conturate melodic cu bogată expresivitate pe clapele pianului, m-am surprins cu lacrimile de demult în ochi care m-au însoțit pe întreg parcursul recitalului. Au fost lacrimi blânde, candido, purificatoare.

În pledoaria lui, Ștefan Lovin a folosit întreg arsenalul sensibilității acestui unic instrument – pianul – (sora mai mică doar ca dimensiune a orchestrei), redând prin multitudinea de tehnici și trăiri, cu tonuri când blânde, când mai viguroase, într-o mare de nuanțe, paleta-i largă

de armonii interpretate onest, cu convingere, cu bună-cuviință, cu modestie, cu multă înțelegere, talent și o excelentă stăpânire a instrumentului, vechiul în mereu noul și contemporanul adevăr, ca și noul modern din vechiul și inegalabilul moment care a marcat de mii de ani viețile tuturor. În cele douăsprezece colinde el a izbutit inspirate combinații melodico/armonico/ritmice de o uimitoare varietate, când asemeni unei nocturne înspicate cu acorduri moderne, trimitere la fulgii de nea de pe hlamida albă a iernii din *Leagănul lui Iisus* (Valentin Teodorian); când mai sprințare, cu improvizații pe moduri și ritmuri românești, aduse în zilele noastre prin poetica pianului, în *Trei Crai de la Răsărit* (Anton Pann); când cu teme care trec firesc de la mâna dreaptă la cea stângă și invers, asemeni unor întrebări și răspunsuri, partitură în care interpretul a fructificat și elemente polifonice care au sunat ca o rugăciune în *Soare-n Cer, Soare-n Pământu'*; sau în cadența obsesivă, cu precădere în fortissimo, mângaiată de repetabilitatea în variații a temei principale, evocând parcă glasul cristalin al copiilor în *Mândru-i cerul ca argintul*; când duioasă ca un cântec de leagăn în stil improvizatoric în *Colindă de Anul Nou*; sau pios, ca o meditație subliniată de triluri lungi de mare efect din *Steaua sus răsare*; când cu farmec răscolitor prin care sunt perlat înșirate notele pliate pe cuvintele *Colindă, Colindă din După datini, colindăm* – Alexandru Pașcanu; când

sofisticat, în poate cea mai modernă dintre toate, cu arpeggiile mâinii drepte așezate cuminiți în iz jazzistic pe tema de la mâna stângă în *Bună dimineața lui Crăciunu'*; când cu armonii populare în fortissimo exprimate orchestral în *Domnuleț și Domn din cer* – Gheorghe Cucu; când în stil polifonic din care se întrezăresc luminiscente inedite bine asortate în *Mărire* - întru cele'nalte sau modern, cu un splendid început în registrul grav, finalul fiind blând ca un coral din care răzbate curățenia bucuriei în *Nouă azi ne-a răsărit* (Dumitru Kiriac).

Talentul, gentil dublat de sensibilitatea pianistului Ștefan Lovin, colindele, unele dintre cele mai frumoase și reprezentative ale muzicii românești, basmical decor făurit doar din lumini și nobila atmosferă, au făcut din acest recital cameral o seară magică. Și dacă s-ar da un premiu pentru astfel de concerte-recital, Oscarul n-ar fi de ajuns.

Doina MOGA

Concert de Anul Nou

Dacă în semnificative aniversări ale anului care tocmai s-a încheiat am fost alături de Filarmonica sibiană, fie în sală, fără sau cu mască (după recomandările momentului), fie la distanță, urmărindu-i cu nesaț și curiozitate parte dintre numeroasele ei reușite simfonice sau camerale, desfășurate în cele mai neașteptate locații (terase, scări, acoperișuri, balcoane, alei, grădini, esplanade, etc.), era musai ca și la concertul de Anul Nou, care a dat startul celor ce vor urma în 2021 să-i fiu tot alături. Mai ales că îmi dădea ghes și nerăbdarea de a afla ce vrăji a mai făcut această instituție în inepuizabilele ei resurse organizatorice,

Ayaka Nagai, Franco Cubero Acosta

dar și aceea de a vedea, cu puțin noroc, noua simfonie de lumini prin care talentatul Radu Drusan face artă, ilustrând decoruri și creionând atmosferă, înnobilând-o.

Așa că, instalată confortabil în fotoliul meu de acasă, imaginându-mă totuși în mijlocul publicului – altfel nu mi-ar fi priit – am așteptat cu firească emoție ora 19. Și când a venit, pentru un ceas întreg, m-am delectat cu un concert-spectacol interesant, bogat, simbolic, reflexiv și mistic pe alocuri. Un spectacol dominat de sincretismul artelor unde poezia abordării partiturilor, vigoarea, acuratețea și grația interpretărilor “impuse” de muzica lui Mozart, Beethoven, Vivaldi, Rossini, Caccini, Lazzaro, Lehár, atât de familiară orchestrei, dirijorului și soliștilor, subliniată pictural de luminile cu fascinanta lor paletă coloristică în tonalități majore, au împlinit cam tot ce mi-am dorit de la un astfel de eveniment. Scena a arătat splendid, cu amplasarea interpreților pe diferite niveluri: orchestră și dirijor sus la galerie, violonceliștii, toți patru sau câte doi, pe etajul mediu și la parter scena propriu-zisă, revendicată pe bună dreptate de soliștii balerini, care au nevoie de tot spațiul ei, dar și de cântăreți, obișnuiți să-și susțină dizertația melodică mai mereu prin gesturi largi.

I-am apreciat pe toți participanții la această seară unică din an. Și gazde, și invitați. Dar mărturisesc că mai aproape de suflet mi-au rămas membrii formației camerale PlaCello: Răzvan Suma, Ella Bokor, Ștefan Cazacu și Mircea Marian, atât împreună în frumoasa și tinereasca tălmăcire a uverturii operei *Nunta lui Figaro* de Mozart, cât și separat, în cele două părți ale *Concertului pentru două violoncele și orchestră* de Vivaldi: partea I primii doi, partea a trei următorii doi, devoalându-și în execuție tehnica arcușului, robustețea, dar și căldura sunetului, stăpânirea

nuașelor și bucuria de a cânta. Au fost ca o apariție cinematografică, așezați pe patru podiumuri pe care se întrezăreau, prin jocuri de lumini, picturi moderne, “înramați” asemeni unor fotografii parcă decupate din uitatele dar foarte romanticele rolfilme.

Apoi Grația. Grația adusă pe scenă de doi foarte talentați balerini ai teatrului de resort din Sibiu: japoneza Ayaka Nagai și cubanezul Franco Cubero Acosta, care au dansat cu aparte expresivitate trei *pas-de-deux*-uri neoclasice, variații ale aceleiași tandre teme, IUBIREA. Cu eleganța gestică, suplețea și frumusețea instrumentului lor de lucru – corpul –, cu o solidă tehnică: prize dificile, dar foarte artistice, piruete într-o diversitate de tempo-uri, pași de legătură felinici și cadențați în același timp, ei au reliefat coregrafia particularizată a neo-zeelandezei Aleisha Gardner, notabilă prezență în galeria creatorilor cu mare deschidere spre toate genurile baletului și cu o pledoarie rafinată, mereu încântătoare, plinindu-se perfect pe frazele și accentele muzicale din *Cavatina cvartetului de coarde opus 130, nr. 5* de Beethoven, *Largo din Iarna Anotimpurilor* lui Vivaldi și *O sole mio* de di Capua și Mazzuchi. Interpretarea, exotismul, expresivitatea și costumele (uau, ce costume!) m-au încântat de-a dreptul, ostoiindu-mi și câte ceva din dorul nebun de balet – de spectacolele de balet.

Sigur că mi-a plăcut și tenorul Liviu Indricău, foarte în largul lui pe scenă, cu vocea sa clară, impunătoare și sensibilă în *Chitarra Romana* de Lazzaro, ca și în *Văduva veselă* de Lehár, unde, împreună cu soprana Veronica Anușca, o voce puternică și jucăușă, potrivită pentru acest gen, a oferit un duet agreabil.

Cât despre Orchestra Filarmonicii De Stat din Sibiu și dirijorul ei, Cristian Lupeș, jos pălăria. Pentru aceeași “în cea mai bună formă”, ea, iar el, pentru echilibristica pe care a fost nevoit să o facă pe întreaga durată a spectacolului,

Orchestra Filarmonicii de Stat din Sibiu, PlaCello

datorită arhitecturii scenei, de altfel ingenioasă, respectiv să tot întoarcă capul ca să vadă/să țină în mâini și ceea ce se întâmplă în spatele lui – adică ce este cel mai greu de ținut – soliștii.

Concertul de Anul Nou de la Sibiu a avut clasă, culoare, lumini astrale, decor interesant, grație, eleganță, dans, muzică bună, sensibilitate, umor și multă atmosferă. Eu l-am savurat din plin. Sper să fie de bun augur.

Doina MOGA

Cea de-a XXXIX-a ediție a Festivalului Internațional de Muzică Corală – „I.D.Chirescu” – online

Pentru lumea muzicală românească, începutul lunii decembrie înseamnă startul pentru desfășurarea Festivalului Internațional de Muzică Corală „I.D.Chirescu” de la Cernavodă. An de an, oameni inimoși reușeau să transforme timp de două zile orașul Cernavodă în capitala muzicală a României. Dirijori, formații corale din țară și străinătate, așteptau cu nerăbdare acest eveniment care demonstra că arta corală va dăinui, fiind născută din necesitatea de exprimare în modul cel mai direct, prin voce, instrumentul miraculos cu care omul a fost înzestrat.

Organizatorii se întreceau în asigurarea celor mai bune condiții de desfășurare a Festivalului, cu cele două categorii: muzică corală laică și muzică religioasă, acestea fiind dublate de o căldură umană, rar întâlnită.

Anul acesta, în condițiile speciale generate de pandemia ce ne-a invadat în mod nedrept viața, organizatorii: Primăria, Consiliul Local și Casa de Cultură I.D.Chirescu din Cernavodă, din dorința de a menține vie flacăra muzicii corale, au apelat la o formulă care să permită participarea corurilor de la distanță, prin varianta online, ce a avut loc în 12 decembrie 2020. Treisprezece coruri din țară și străinătate s-au alăturat acestui proiect, care realizat în condiții speciale, vrea să demonstreze că arta corală este un mijloc important de a ne îmbogăți și înnobila viața, în speranța că vom reveni la normalitatea atât de dorită.

Evenimentul a fost precedat de discursul dirijorului Voicu Enăchescu – Președintele Asociației Naționale Corale din România, care a salutat organizarea celei de-a XXXIX-a ediții a Festivalului I. D. Chirescu – online, festivalul constituind un punct de referință pentru muzica corală românească, prilej de întâlnire între formații corale tradiționale și noi.

Formațiile participante au prezentat conform tradiției, un repertoriu alcătuit din muzică corală laică și muzică religioasă. Având în vedere apropierea de marea sărbătoare a Nașterii Domnului – Crăciunul, au fost interpretate colinde din repertoriul național și universal.

Într-o emulație impresionantă au evoluat: Corul „I.D. Chirescu” din Cernavodă - dirijor Manuel Bălănică, Corul „Armonia” din Constanța - dirijat de arhidiacon Iulian Dumitru, Grupul Coral feminin „Arpeggio” din Roma (Italia) - dirijor Simona Vasile, Corul „Voci Transilvane” al Casei de Cultură „Dumitru Farcaș” din Cluj-Napoca - dirijor Adrian Corojan, Corul „Trison” al Școlii Populare de Artă „Vespasian Lungu” din Brăila - dirijori Marcica Lupu și Ștefan Lupu, Corul „Metamorphosis” din Constanța - dirijor Preot Anghel Dincu, Corul Bărbătesc „Sf. Roman Melodul” al Episcopiei Ortodoxe Române din Italia - dirijor Andrei Petru, Corul Song din București - dirijor Emanoil Pecingine, Grupul Coral „Canticum” din București - dirijor Răzvan Rădos, Corul „Marmara University Atatürk” din Istanbul (Turcia) - dirijor Bülent Harvasi, Corul Voces din Oradea - dirijat de Carmen Rus, Cvintetul vocal „Anatoly” din Brașov - dirijor Ciprian Țuțu, Corul de Cameră „Preludiu” al Centrului Național „Tinerimea Română”, din București - dirijor Voicu Enăchescu.

Concertul a fost presărat cu intervenții ale unor personalități muzicale care au subliniat rolul important al acestui Festival care are o tradiție impresionantă: dirijorul Manuel Bălănică, prof. Theodor Rădulescu, Liliana Pispiris - membru fondator al Corului Madrigal, Constantin Grăjdeanu - Vicepreședinte A.N.C.R., Daniela Gibescu - etnomuzicolog, prof. univ. dr. Valentin Gruescu; precum și amintiri legate de marele muzician I. D. Chirescu: prof. Alexandru Bădulescu și prof. Alina Părvulescu - Secretar General A.N.C.R.

Organizatorii acestei ediții merită felicitări pentru perseverință și pentru faptul că în condiții vitrege de pandemie au găsit formula de a-l cinsti pe fiul de seamă al orașului Cernavodă - muzicianul I.D. Chirescu.

Festivalul I.D. Chirescu online a fost un prilej de bucurie pentru iubitorii muzicii corale, stârnind în același timp speranța de revenire la contactul direct cu publicul în sălile de concert, element esențial pentru tot ce înseamnă artă.

Mariana POPESCU

KLAVIER ART DUO FESTIVAL 2020 - de la concept, la performanță

Corina Răducanu și Eugen Dumitrescu formează, de un deceniu și jumătate, un duo pianistic ale cărui proiecte concertistice, extrem de interesante, s-au bucurat de apreciere unanimă la nivel european. În cincisprezece ani, cei doi muzicieni au susținut deja peste patru sute de recitaluri și concerte cu orchestra pe scene din România, Marea Britanie, Austria, Belgia, Germania, Italia, Republica Moldova și Ucraina. Performanța lor camerală și concertantă a fost aplaudată în festivaluri naționale și internaționale, dar și pe parcursul celor șaisprezece turnee pe care duo-ul le-a întreprins, constant. Atracția fiecăruia dintre ei pentru dimensiunea camerală a artei sunetelor decurge, cu claritate, din afinitatea lor față de acest tip specific de comunicare artistică; dincolo de interrelația a două personalități complementare sub semnul unei aceiași intenționalități recreatoare, Corina Răducanu și Eugen Dumitrescu au reimaginat noțiunea de duo pianistic în termenii unei corelări mental-afective care amprentează în detaliu întregul proces interpretativ.

Și pentru că, din punctul de vedere al lui Eugen și al Corinei, "e foarte important ca tinerii să aibă acces la marea cultură, la muzica bună...ca publicul să poată fi atras și fidelizat spre muzica clasică", cei doi pianști au ales să ignore "ispitele" unui mileniu al "celor mai" sofisticate editări audio-video, al "celor mai" ridicate standarde aplicate potențialului tehnic și al unei uriașe oferte instrumentale personalizate în funcție de preferințele cumpărătorului. În viziunea lor, actul interpretativ este o ofrandă adusă omului obișnuit, cel care n-a avut până acum privilegiul de a-i "gusta", pe deplin, virtuțile estetice, aceluia care, și datorită experienței receptării unui calup repertorial de calitate, își va "reseta", poate, aria preferințelor fonice. Așadar, localități precum Avrig (Sibiu), Bălan, Ditrău și Praid (Harghita), Ciocănești (Suceava), Făgăraș (Brașov), Găești, Moreni și Titu (Dâmbovița), Hațeg și Petrila (Hunedoara), Lehliu-Gară (Călărași), Târnăveni (Mureș) au beneficiat, prin intermediul inițiativelor organizatorice ale duo-ului Corina Răducanu - Eugen Dumitrescu, de recitaluri pianistice care promovau muzica de factură clasică, în premieră absolută!

Tot o premieră a reprezentat, pentru o suită de orașe din toate zonele României, organizarea unor festivaluri naționale și internaționale la propunerea eficace a celor doi tineri muzicieni care au inserat Reșița, Făgărașul, Țara Hațegului, Petroșaniul, localitatea Bălți din Republica Moldova și, nu în ultimul rând, Rădăuțiul sucevean, în parcursul cultural al evenimentelor autohtone de anvergură. Asemeni altor ambasadori ai artei aparținând spațiului românesc, Corina și Eugen au optat să-și transporte, în turnee, cu generozitate, propriul instrument; și datorită demersurilor lor, în dorința de a continua seria de evenimente muzicale, unele din aceste localități și-au cumpărat instrumente de concert performante, așa cum s-a

întâmpat și la Rădăuți. Încă din 2017, scena Casei de Cultură rădăuțene a găzduit, anual, festivalul KLAVIER ART DUO, prima manifestare de acest gen din România dedicată duo-ului pianistic (pian la patru mâini), festival care alături de mai "vârstnicul" SOMMERFEST Rădăuți (fondat în 2014) a fost inițiat, evident, tot de Corina Răducanu și Eugen Dumitrescu.

Ediție după ediție, KLAVIER ART DUO FESTIVAL (director artistic: Eugen Dumitrescu, director festival: Ovidiu Foca) a adus la Rădăuți, între 28 noiembrie și 5 decembrie, explorând partituri centrate pe conceptul de duo, nume de rezonanță națională și europeană. Enumerându-i, în ordinea cronologică a celor patru ediții, pe pianștii Fausta și Vlad Dimulescu, Adriana și Sorin Dogariu, Alessandrio Trebeschi (Italia), Florian Mitrea (Marea Britanie), Daria Tudor, Ana și Marius Boldea, Măriuca Popa și, evident, nu în cele din urmă, pe autorii acestui proiect, Corina Răducanu și Eugen Dumitrescu, dar și pe violoniștii Anca Vasile (Italia) și Andrei Mihail Radu, am schițat tabloul complet al artizanilor sonori care și-au configurat (și, uneori, recombinate), cu dezinvoltură, coordonatele aparițiilor camerale în fața publicului rădăuțean.

Restricțiile impuse spre finalul anului 2020 au făcut, paradoxal, ca numărul auditorilor celei de-a patra ediții - online - a festivalului să crească exponențial. Filmate și transmise live pe contul de facebook al Primăriei Municipiului Rădăuți, cele două recitaluri camerale ample care au celebrat - în 28 noiembrie - Ziua Bucovinei și, apoi - în 1 decembrie - Ziua Națională a României, au fost vizionate de peste 3600 și, respectiv, 2400 de spectatori, un public divers care a apreciat - și prin seria de comentarii postate, la superlativ - evoluția celor patru interpreți: duo-ul Corina Răducanu - Eugen Dumitrescu, violonistul Andrei Mihail Radu și pianista Măriuca Popa. M-am bucurat să pot prefața, de asemenea live, din aceeași

elegantă sală a Casei de Cultură rădăuțene - ambianță de suflet românesc, guvernată cu dăruire de talentatul manager Ovidiu Foca - fiecare piesă a repertoriului, expusă, cu inteligență și sensibilitate, de către protagoniști.

Prima seară, dedicată compozitorilor născuți pe teritoriul României, a avut o configurație mozaică, debutând cu o suită de miniaturi pianistice la patru mâini din creația contemporană, elaborate de Alexandru Pașcanu (Sărbătoare), Liviu Dandara (Șotron, De joc), Nicolae Brânduș (Joc, Hai la joc) și Felicia Donceanu (3+2 Joc vioi), opus-uri creionate cu vervă scilpitoare de către Corina Răducanu și Eugen Dumitrescu. Andrei Mihail Radu și Măriuca Popa au reliefat, apoi, alura postromantică a Micii suite pentru vioară și pian semnate de Mihail Jora, căreia i-au urmat, într-un cu totul alt registru energetic, inconfundabilele Dansuri românești ale lui Béla Bartók în transcripția pentru patru mâini a compozitorului Marius Sireteanu. Punctul culminant al serii, integrala pieselor pentru pian la patru mâini de György Ligeti - Marș, Studiu polifonic, Trei dansuri de nuntă, Sonata și Allegro - a scos în evidență un complex structural dinamic de o pronunțată factură descriptivă, nuanțată incitant de către cuplul pianistic Corina Răducanu - Eugen Dumitrescu,

KLAVIER ART DUO FESTIVAL
RĂDĂUȚI Ediția a IV-a ONLINE
28 NOIEMBRIE - 1 DECEMBRIE 2020

Andrei Mihail RADU Măriuca POPA Loreșana BALTAZAR Corina RĂDUCANU Eugen DUMITRESCU

Sâmbătă, 28 noiembrie 2020, Ora 18:00
Ziua Bucovinei - Compozitori născuți pe teritoriul României

Program: Alexandru PAȘCANU - Sărbătoare
Liviu DANDARA - Șotron, De joc
Nicolae BRÂNDUȘ - Joc, Hai la joc
Felicia DONCEANU - 3+2 Joc vioi
Mihail JORA - Mica suită
Béla BARTÓK/Marius SIRETEANU - Dansurile românești op.56
György LIGETI - Marș, Studiu polifonic, Trei dansuri de nuntă, Sonata, Allegro
George ENESCU - Pastorală, Mesea dintr-o Noapte

Duminică, 1 decembrie 2020, Ora 18:00
SEARĂ ROMÂNEASCĂ - Concert dedicat Zilei Naționale a României

Program: George ENESCU/Marius SIRETEANU - Bagheta română op.71 nr.2
Ciprian PORUMBESCU - Balada pentru vioară și pian
Constantin SILVESTRU - Jocuri populare din Transilvania op.4
George ENESCU - Lăutarul
Sabina PAUTZA - Joc de doi din Banat
George ENESCU - Balada pentru vioară și pian
George ENESCU/Marius SIRETEANU - Răspodă român op.11 nr.1

Concertele vor fi transmise online pe pagina de facebook a Casei Municipale de Cultură Rădăuți și pe cadautiilor.ro
Director Festival: Ovidiu FOCA Director Artistic: Eugen DUMITRESCU

pentru ca finalul recitalului să fie rezervat unei noi schimbări de atitudine expresivă și culoare instrumentală prin includerea în program a tripticului enescian pentru vioară și pian la patru mâini *Pastorală, Menuet trist și Nocturnă*. **Andrei Mihail Radu, Corina Răducanu și Eugen Dumitrescu** au înveșmântat această opus de tinerețe într-o atmosferă meditativă, care a pus în lumină tonul deosebit de cald, cu irizări onirice, al vioarei, perfect armonizat cu cantabilitatea suavă, de filiație romantică, a acompaniamentului pianistic.

Fuziunea ideatică a celor două recitaluri camerale incluse în **KLAVIER ART DUO FESTIVAL 2020** s-a realizat nu doar prin prisma arealului instrumental comun; gândită ca liant al celor două seri muzicale, prezentarea muzicologică a "copertat" ambele evenimente cu fragmente din lirica lui Adrian Păunescu (*O reprezentare a Paradisului, Aici – Drum spre Bucovina, Cântec pentru Bucovina* și, cea reală bijuterie poetică intitulată *Sara pe deal*, impresionanta replică unicat a capodoperei eminesciene), conotația simbolică a versurilor aducând un plus de emoție performanței scenice.

Recitalul dedicat, de 1 decembrie, Zilei Naționale a României, a coagulat, într-un flux sonor unitar, mostre din creația enesciană pentru vioară solo (*Lăutarul*), pentru vioară și pian (*Balada*) și pentru orchestră (cele două *Rapsodii române*, în inspirata transcripție pianistică pentru patru mâini a aceluiași Marius Sireteanu), precum și pagini de largă accesibilitate din literatura muzicală autohtonă, ca binecunoscuta *Baladă pentru vioară și pian* a lui Ciprian Porumbescu și melodioasele *Jocuri populare din Transilvania* pentru pian la patru mâini aparținând lui Constantin Silvestri, juxtapuse unei piese ancorată direct, de către Sabin Păutza, în ambianța vivace a folclorului românesc, *Joc de doi din Banat*.

Evident, marele absent din peisajul sonor al acestei ultime ediții a festivalului **KLAVIER ART DUO** a fost sunetul viu al aplauzelor, care ar fi întregit bucuria succesului unui asemenea discurs spectacular, răsplătind pe deplin jocul subtil al sonorităților timbrale și varietatea soluțiilor oferite de fiecare scenariu expresiv în parte. Și ar mai merita menționată, în acest context special, vibrația sensibilă a *Baladei* lui Ciprian Porumbescu în versiunea lui **Andrei Mihail Radu**, aptă, la nivel de excelență valorică, de a se alătura substanțialului traseu interpretativ parcurs cu rafinament de către duo-ul **Corina Răducanu – Eugen Dumitrescu**.

2020, anul publicului virtual, și-a închis deja porțile, lăsând în urmă un vis: acela că Arta își va ridica din nou cortina curând, descoperindu-se, față către față, spectatorilor...

Loredana BALTAZAR

Eugen Dumitrescu, Andrei Radu, Mariuca Popa, Corina Răducanu, Loredana Baltazar

Gheorghe Mandicevski – creator de muzică liturgică

Format sub directă îndrumare a lui **Isidor Vorobchievici** (armonie, cor, dirijat) la *Seminarul Teologic* al *Universității* din Cernăuți, compozitorul, dirijorul și profesorul **Gheorghe Mandicevski** (1870-1907) își va definitiva studiile religioase în cadrul *Institutului Teologic* din aceeași localitate (absolvind în anul 1895). Totodată, își va aprofunda pregătirea muzicală în capitala imperiului, la Viena, unde va studia cu reputatul său frate, compozitorul și profesorul **Eusebie Mandicevski** în cadrul prestigioasei *Akademie für Musik und darstellende Kunst*; aici se poate vorbi deja despre perfecționarea sa în știința armoniei, a contrapunctului, a teoriei instrumentelor și, desigur, a istoriei muzicii, după cum o vor dovedi manuscrisele păstrate în arhiva familiei (între care un *Curs de Contrapunct* în 4 volume, semnat alături de **Eusebie Mandicevski** – cf. Viorel Cosma, *Muzicienii Români. Lexicon*).

Imediat după absolvire, se alătură pentru relativ scurtă vreme – până la finele vieții (1900-1907) ca dirijor al corului *Societății "Armonia"* din Cernăuți, înființată la 18 iulie 1881 și definită cu ocazia *Jubileului* (1906) ca „societate pentru cultivarea și răspândirea muzicii naționale, bisericesti și lumesti în Bucovina”; în acest cadru, are în vedere modelarea afișului repertorial și susținere a unei vii activități culturale antrenându-și frații (**Eusebie, Constantin și Erast**) în formarea unui cvartet de coarde pentru a da *Societății Armonia* și o dimensiune camerală. În paralel devine profesor de cântare corală și dirijor al corului în cadrul *Seminarului Arhiepiscopesc*, iar în puținul timp liber rămas se ocupă ocazional de culegerea folclorului și de compoziție.

A creat în special muzică de cameră (*Variațiuni* pe teme populare, schubertiene sau mozartiene) și corală, semnând (între altele) o serie de coruri pe versuri de Mihai Eminescu și partituri de muzică sacră: *Liturgii*, un *Motet*, un *Oratoriu*, *Axioane* pentru cor bărbătesc la patru sau șase voci à cappella, dar și 6 *Psalmi*. Lucrările psalmice, toate pentru cor bărbătesc, purtând în titlatură o formulare menținută neschimbată, vizează precizia, sugerând utilizarea parțială a versetelor psalmice: *Din Psalmul 8*, *Din Psalmul 64* (în original Ps. 65), *Din Psalmul 65* (în original Ps. 66), *Din Psalmul 128* (în original Ps. 129), *Din Psalmul 133* (în original Ps. 134), *Din Psalmul 150*.

Carmen STOIANOV

Pentru prima oară pe o scenă din Bulgaria, capodopera straussiană *Elektra*

În această perioadă difuză pentru lumea artistică, o mică senzație a avut loc la Sofia: în data de 26 noiembrie 2020, la opera națională, regizorul Plamen Kartaloff - directorul general al instituției - își continuă incursiunea în literatura operatică germană, după *Tristan, Parsifal* și întregul *Ring* de Richard Wagner, cu punerea în scenă, în premieră bulgară, a operei *Elektra* de Richard Strauss.

Spectacolul captivează încă de la bun început. Devine imediat evident faptul că acțiunea de la palatul Atrizilor se amplifică spre punctul culminant pe care îl și atinge la un nivel impresionant și într-o manieră neobișnuit de dinamică și energetică. Scena compusă de Sven Jonke este alcătuită dintr-o structură geometrică cu pereți semitransparenți de culoare

foto: Svetoslav Nikolov

neagră și gri care se îngustează în partea de sus. Cu ajutorul rotației regizorul își prezintă viziunea într-o serie de episoade caleidoscopice (scenele se schimbă continuu) care în combinație cu „puterea vulcanică și efectul teatral” al muzicii, creează senzația unui film. Kartaloff chiar menționează în prezentarea concepției regizorale sale o „desfășurare galopantă”, fenomen ce necesită o regie a personajului bine structurată, care a și impresionat în numeroase scene individuale. Experimentăm în esență o serie de idei noi și interesante. Pe *Elektra* o vedem pentru prima oară la mormântul tatălui ei, care pe parcursul monologului este prezent fictiv prin coroana regală din fundal, urmând ca la final să se prăbușească tot pe mormântul acestuia. Ciclul ei s-a încheiat. Anterior, făcând o asociere cu uciderea lui Agamemnon, ea aruncă o plasă de pescuit peste

Aegisth, care se află în baie. Uciderea acestuia de către Oreste și îngrijitorul său (Der Pfleger des Orest) poate fi văzută numai într-o oarecare măsură deoarece, prin rotație, scena se schimbă. La final, pereții (sugerând zidurile palatului) se destramă spectaculos. Cel puțin această tiranie a luat sfârșit!

Distribuția a fost alcătuită în totalitate din artiști bulgari. Lilia Kehayova impresionează printr-o interpretare dramatică excelentă a rolului principal cu o voce de sopran luminoasă, acute sigure și o dicție bună. Tsvetana Bandalovska o întrușipează pe Chrysothemis cu mare intensitate și o muzicalitate deosebită dar cu o anumită presiune în registrul vocal acut. Cu o voce plină și frumos timbrată de mezzosoprană, Gergana Rusekova (Klytämnestra) îndeplinește toate așteptările vocale cu un joc scenic convingător. Un talent deosebit, Atanas Mladenov prezintă un Orest calm, cu o voce de bariton foarte expresivă și o dicție excelentă.

Coregraful Fredy Franzutti atribuie celor cinci servitoare (Die Mägde) și supraveghetoarei (Die Aufseherin) pe tot parcursul piesei, rolul corului explicativ din teatrul antic grecesc. Rolurile secundare au adăugat, din punct de vedere vocal, lumini și umbre. Diana Gouglina, Radostina Nikolaeva și Jordanka Milkova au fost de asemenea protagoniste foarte bune, trei zile mai târziu, la cea de a doua premieră.

Pregătirea muzicală a producției aparține dirijorului american Evan-Alexis Christ. Printr-un mare angajament al acestuia Orchestra Operei Naționale din Sofia interpretează excepțional la tempo-uri destul de rapide. Niciodată, până acum, nu am avut șansa să îi văd atât de entuziasmați și motivați pe instrumentiștii din Sofia!

Regulile sanitare impuse de pandemie au fost respectate cu strictețe. Astfel, orchestra (a fost interpretată versiunea lui R. Strauss pentru un număr redus de instrumentiști) a fost desfășurată pe o platformă la nivelul parchetului și peste fosa puțin coborâtă, contribuind astfel la emiterea unui sunet mai transparent (în comparație cu varianta clasică în care orchestra se află în fosă).

Publicul a fost admis numai la balcon și în loji. Decizia ministrului bulgar al culturii, domnul Boil Banov (el însuși provenind din lumea teatrului), de a permite ocuparea a 30% din locurile disponibile, în pofida lockdown-ului cauzat de pandemie, a permis prezența a aproximativ două sute de spectatori la fiecare spectacol. *Elektra* de Richard Strauss și Hugo von Hofmannsthal a sărbătorit un debut palpitant pe pământ bulgar!

Klaus BILLAND

(Traducerea și adaptarea:
Stelian GHEORGHE)

foto: Svetoslav Nikolov

Recunoaștere internațională la New York

Aflăm de la Institutul Cultural Român din Statele Unite că dl. Dorian Branea, directorul acestei instituții, a fost ales Președinte al EUNIC New York, una dintre cele mai mari organizații de cooperare care facilitează cooperarea și proiectele comune între centrele culturale naționale din întreaga lume. Atât personal dl. Branea cât și activitatea Centrului Cultural Român de sub comanda sa au atras atenția comunității culturale și diplomatice astfel încât acum s-au pus

Dorian Branea

mari speranțe în ideile și proiectele cu

care românii vor putea să coaguleze energiile culturale ale națiunilor în aceste timpuri tulburi. Echipa românească va continua desigur să construiască pe bazele solide puse până acum de predecesorii domnului Branea de la Președinția EUNIC și își propune să ajute și să direcționeze cât mai eficient eforturile de a promova creativitatea europeană în această capitală a culturii și entertainmentului care este marea metropolă americană.

Building trust and understanding between the peoples of Europe and the rest of the world through culture

Roberto Alagna

Tenorul francez de origine italiană Roberto Alagna a fost decorat de Președintele Republicii Franceze cu Legiunea de Onoare, în rang de Ofițer. La Grande Chancellerie a dat publicității lista de Anul Nou, unde figurează, printre alte personalități, și celebrul cântăreț de operă, în vârstă de 57 de ani care deținea din 2008 Legiunea de Onoare în rang de Cavalier.

Au fost recompensate cu această decorație 1229 de persoane, iar cu Ordinul național de merit 2665 de persoane, o bună parte primind aceste onoruri pentru angajamentul în lupta contra COVID-19. Un alt nume cunoscut de pe această listă, din sfera artelor, este violoncelistul Gautier Capuçon, invitat al Festivalului Internațional "George Enescu" în 2019, când a susținut și un masterclass la Sala Studio a Ateneului Român.

Roberto Alagna a debutat nu demult în *Lohengrin* la Staatsoper Berlin, urmând să cânte rolurile Turiddu și Canio în cuplaj, la Staatsoper Hamburg, în martie.

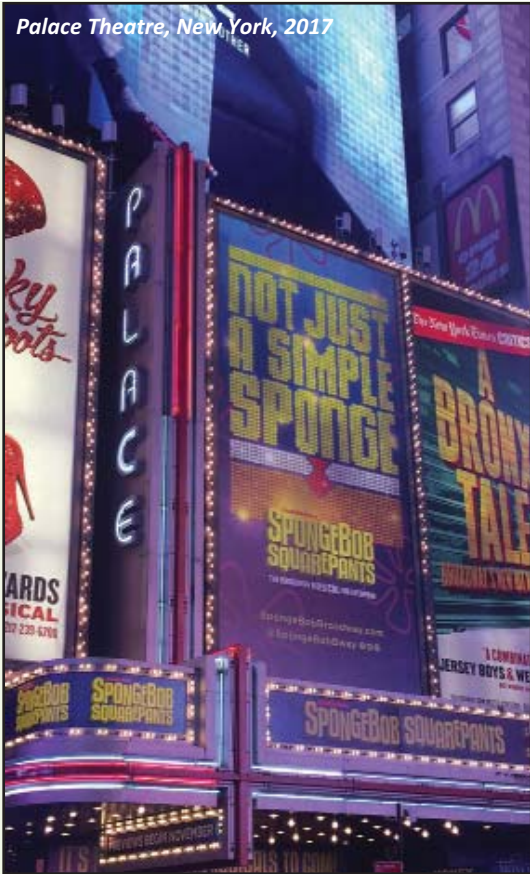
Primul teatru mutat pe... verticală!

Deși închise din cauza pandemiei, teatrele de pe Broadway au în plan proiecte de viitor. Palace Theatre, cu una dintre cele mai mari săli din zonă (peste 1800 de locuri, pe 3 niveluri), va fi mutat în cursul acestui an. Nici la stânga, nici la dreapta ori înainte sau înapoi ci... pe verticală. Clădirii, construită înaintea Primului război mondial, îi va fi adăugat un nou parter, care să cuprindă spații comerciale, care acum nu există, la parter fiind intrarea în teatru, casa de bilete, foyerul, etc. Printr-o complicată operațiune de ridicare, întreaga clădire va fi săltată cu 29 de picioare (= aproape 9 metri) și i se va introduce un spațiu modern la bază, care va susține apoi restul clădirii, intrarea în sală fiind după renovare la

Palace Theatre, New York, 2017

nivelul etajului 2. Deja "lifturile" sunt în poziție, urmând ca ridicarea efectivă să se facă foarte lent, pe parcursul a 2 săptămâni. Costul operațiunii a fost estimat la peste 100 de milioane de dolari, pe lângă banii investitorilor fiind preluate și sume care provin din veniturile asigurate de noul tip de Green Card, cel oferită contra cost: o investiție în SUA de minim 500.000 de dolari.

După renovare teatrul va dispune și de o nouă intrare, de un hol lărgit, de spațiu lateral mărit în culise, ca și de un număr dublu de toalete.

Palace Theatre a fost unul dintre cele mai râvnite locuri din showbiz, aici evoluând pe scenă majoritatea celebrităților timpului, de la frații Marx la Harry Langdon, de la Sarah Bernhardt la Al Jolson, de la Enrico Caruso la Bob Hope, de la Fred Astaire la Mae West, Rudolf Valentino sau Bing Crosby.

Brexit dirijoral

Sir Simon Rattle va fi, din 2023, noul dirijor principal din fruntea Orchestrei & Corului Radio ale Bavariei (Bayerische Rundfunk Symphonieorchester und Chorus), poziție devenită vacantă după dispariția la sfârșitul anului 2019 a regretatului dirijor de origine estoniană Mariss Jansons.

În vârstă de 66 de ani, maestrul britanic a renunțat la o prelungire a contractului cu London Symphony dincolo de finalul anului viitor, pentru a se putea dedica cu toată energia orchestrei din München. Pentru a nu fi afectat de schimbările aduse de Brexit, Sir Simon a cerut și obținut deja cetățenia germană, astfel încât nu va avea probleme cu activitatea artistică pe bătrânul continent. Reamintim cu acest prilej că guvernul de la Londra

a respins propunerile blocului comunitar privind un regim special acordat reciproc artiștilor în turneu, care ar fi permis o continuare a nenumăratelor colaborări din muzică, film, literatură, arte, arhitectură etc. între Marea Britanie și UE. După

ce își va încheia contractul cu orchestra londoneză maestrul Rattle va primi gradul onorific de dirijor emerit pe viață, oferit de formația simfonică din capitala Angliei, pe care a condus-o din 2015 și pentru care a propus construcția unei noi săli, ultramoderne, de 2000 de locuri, în valoare de circa 300 milioane de lire. După ce guvernul a renunțat să mai finanțeze acest proiect costurile au fost revizuite în scădere și s-au făcut primii pași pentru punerea sa în operă, într-o locație ultracentrală.

Cu prilejul semnării contractului intendantul BR Ulrich Wilhelm a declarat că "este o onoare venirea la München a lui Sir Simon Rattle, care, prin pasiunea sa, prin versatilitatea artistică și prin charisma

Ulrich Wilhelm, Sir Simon Rattle

personală va fi un demn succesori al lui Mariss Jansons. Împreună abia așteptăm să facem planuri pentru noua sală de concerte din districtul Werksviertel-Mitte al capitalei bavareze".

Decisă în 2015, construcția noii săli de concerte urma să fie gata în 2021, clădirea urmând să găzduiască trei săli, una de 1800 de locuri și una mai mică, de 600 de locuri, alături de o sală pentru evenimente cu public mai restrâns, cu 200 de locuri. Între timp locul viitoarei construcții a devenit faimos pentru prezența temporară a celei mai înalte roți cu cabine panoramice, Hi-Sky. Deși a întârziat, germanii speră ca noua casă a formațiilor muzicale ale Radio Bavaria să devină realitate cât mai curând, mai ales că acum îl au ca aliat pe neobositul dirijor britanic, care va implementa desigur concluziile pozitive din experiența sa privind construcția sălii londoneze. (M. C.)

Evaluări și acreditări

Anul trecut structurile de evaluare și coordonare a cercetării științifice din România, organisme independente din cadrul Ministerului Educației și Cercetării, au finalizat o nouă sesiune de evaluare și categorisire a publicațiilor și editurilor.

La categoria Periodice conduce clasamentul (obținând categoria A) revista de muzicologie a Universității Naționale de Muzică București, *Musicology Today*, fondată de prof.univ.dr. Valentina Sandu-Dediu, colaboratorii principali fiind Costin Moisil, Florinela Popa și Nicolae Gheorghiuță. Este singura revistă cu profil muzical care a primit cea mai înaltă acreditare. Urmează cea mai veche revistă

de specialitate din țară, *Muzica*, fondată de UCMR în anii 50, cu o serie nouă lansată în 1990 sub conducerea academicianului Octavian Lazăr Cosma, urmată de o nouă serie datând de câțiva ani, coordonată de redactorul șef Irinel Anghel. Mai apar pe listă publicațiilor științifice acreditate revista *Artes* a colegilor de

la Universitatea de Arte "George Enescu" din Iași, *Lucrări de Muzicologie / Musicology Papers*, care

continuă o frumoasă tradiție la Academia Națională de Muzică "Gheorghe Dima" din Cluj, revista *Tehnologii Informatică și de*

Comunicație în Domeniul Muzical / ICT in Musical Field, tot de la

Conservatorul din Cluj, revista timișoreană *RevArt*, revista *Studia Universitatis Babeș-Bolyai Musica* - toate la categoria B, ultima publicație acreditată fiind *Bulletin of the Transilvania University of Brașov. Series VIII: Performing Arts* - categoria C.

Editura Universității Naționale de Muzică București, fondată de prof.univ.dr. Mihai Cosma, condusă în ultimii ani de Diana Rotaru și Andreea Mitu a obținut acreditarea cu categoria A. Același succes l-a obținut și Editura Mediamusica din Cluj, editată de Academia Națională de Muzică "Gheorghe Dima". Urmează în clasament Editura Muzicală (Societate Comercială susținută de UCMR și condusă de Costin Aslam), Editura Eikon, Editura Eurostampa și Editura Risoprint, toate cu categoria B. Au

mai fost acceptate 2 edituri la categoria C: Presa Universitară Clujeană și Universitaria. Interesant că Editura Muzicală are încă o acreditare, pe domeniul Teatru și Artele Spectacolului, de data această la categoria C. (M.C.)

Jocuri de artificii la Capitoliu

Pe 20 ianuarie a avut loc învestirea noului președinte american, Joe Biden. Dincolo de bătăliile politice, de ideologii, schimbarea administrației

Lady Gaga, Joe Biden

reprezintă cel mai important moment politic din Statele Unite. Urmărit în toată lumea, evenimentul a fost însoțit pe tot parcursul zilei de recitaluri susținute de artiști consacrați. Muzica s-a întins pe tot spectrul genurilor muzicale, de la muzica clasică la pop-rock, trecând prin cele mai iubite genuri autohtone precum gospel, country, blues, soul sau jazz. Încă de la slujba ținută în catedrala St. Matthew, înaintea depunerii jurământului, am putut

Katy Perry

să o urmărim pe renumita soprană Renée Fleming, cântând „Ave Maria” sau „America the Beautiful”. Concertul din St. Matthew’s Cathedral a fost desăvârșit de cântăreții de gospel veniți de la Saint Augustine Catholic Church și de violonista irlandeză Patricia Treacy, care a interpretat la o vioară Stradivarius, construită acum 315 ani, piese din opera compozitorului Patrick Cassidy.

În a doua parte a zilei, în fața publicului s-au prezentat mari nume ale muzicii pop americane din ultimele două decenii. În timpul inaugurării, Lady Gaga a intonat imnul, iar Jennifer Lopez i-a adus un omagiu legendei country-folk-ului american, Woody Guthrie, interpretând una dintre cele reprezentative piese din repertoriul acestuia: „This Land Is Your Land”. Garth Brooks a cântat a cappella, imediat după discursul președintelui, o altă piesă simbolică: „Amazing Grace”. Sărbătoarea a continuat însă până seara, culminând cu un spectacol prezentat de Tom Hanks și intitulat „Celebrating America”, în cadrul căruia și-au făcut apariția Bruce Springsteen, Jon Bon Jovi, John Legend, Foo Fighters, Demi Lovato, Lin-Manuel Miranda sau Justin Timberlake, acesta din urmă prezentând în

Jennifer Lopez, Joe Biden

premieră noul său cântec „Better Days”, compus în cinstea victoriei noului președinte.

Evenimentul s-a încheiat cu un spectaculos joc de artificii pe acordurile melodiei lui Katy Perry „Firework”, care a încununat un efort artistic impresionant desfășurat pe tot parcursul zilei de 20 ianuarie.

David LAPADAT

Renée Fleming

Jazz divin la feminin (III)

În două cronici anterioare subsumate aceluiași titlu generic, mă străduiam să-mi exprim scriptic evaluări jazzologice asupra unor trecute apariții în fața publicului, având drept personaje centrale două meritorii reprezentante ale sexului frumos.

Și a venit seara de 28 octombrie a aceluiași an de grație 2020, când în serialul recitalurilor de ținută găzduite de *Clubul Green Hours* din București, mai precis în grădina acestui Club, a surclasat podiumul o a treia prezență feminină, de indubitabil prestigiu: cântăreața, compozitoarea, lidera de grup **Luiza Zan**, concertul fiind organizat cu implicarea *Institutului Cultural Maghiar* din București. Artista, care cu douăzecișuina de zile înainte tocmai aniversase „schimbarea prefixului” vârstei proprii (căci s-a născut la 7 octombrie 1980 în Tulcea, din părinți – unul maramureșan și altul moldovean), a oferit odată în plus măsura peremptorie, pilduitoare a valorii sale multiplu manifestate căreia i se cuvine mereu prinosul nostru de admirație, de grație, inclusiv pentru cea seară absolutamente memorabilă!

Născută – și nu făcută – pentru scenă, fericită întrupare a firescului confesiv, **Luiza Zan** a încredințat asistenței de la *Green Hours* imaginea vie a reușitei celui mai recent proiect muzical al ei, așa numitul „*Jazzpar Trio*” cu care solista a interacționat intens în ultimii ani, aplaudată fiind în această ipostază în mai multe cluburi, concerte, festivaluri. Neobosită căutătoare de noi formule de agregare sonor-creative, vocalista și-a aflat în chip surprinzător trei talenți coechipieri din localitatea unde trăiește împreună cu familia, Sfântu Gheorghe: doi interpreți cu nume comun, fără a fi rude, **Gáspár** (de unde și acronimul „*Jazzpar*”) – ne referim la violonistul & cântărețul **Gáspár Csaba**, la gitaristul **Gáspár Álmos**, precum și la basistul **Vitályos Lehel**. Am utilizat sintagma „în chip surprinzător” întrucât, sub raport valoric, cei trei tineri muzicieni stimulați de ea pe treptele notorietății, se dovedesc a fi acum cu nimic mai prejos decât instrumentiști de liga întâi ai jazzului autohton.

Exuberantă, deosebit de charismatică, lipsită de oricare afectare, protagonista s-a impus deopotrivă ca inspirată prezentatoare a programului din 28 octombrie – și acesta, la rândul-i, admirabil conceput, atractiv, de o relevabilă diversitate. Neșovăielnică în convingerea că jazzul adevărat va găsi mereu calea spre inima auditorului, lacomă de sinceritate, **Luiza Zan** a dovedit și de astă dată un apetit investițional nedrămut pe coordonate ale *interdependenței expresive spontane* între ea și colegii de grup, trăsătură definită în jazz prin termenul *interplay*. Astfel că, iată-ne privilegiații martori auditivi ai eflorescenței celor treisprezece momente muzicale, le-am numi tot atâtea incursiuni în emoție, unind preferințele într-o râvnită alchimie atotcuprinzătoare.

Pentru început, chemarea socială – „**SOCIAL CALL**” – a lui **Gigi Gryce** a rezonat măiestru în soloul vocal *scat* și de vioară a lui **Gáspár Csaba**, apoi în improvizația **Luizei**

Zan în care ea a procedat și la o tentativă de sugerare a trompetei cu surdină... Nelipsit din repertoriul curent al solistei, hit-ul lui **Cole Porter** numit „**NIGHT AND DAY**” i-a prilejuit acesteia intenția insolită a imixtiunii unor măsuri compuse de nouă timpuri (9 / 8) specifice **geamparalei** noastre, ca un mod de **indigenare metro-ritmică** a notoriului standard jazzistic american. Urmând soloului plin de inventivitate al **Luizei Zan** și premergând reușitului moment solistic al contrabasistului **Vitályos Lehel**, demersul improvizatoric virtuoz al violonistului a inclus implantări ale unor inflexiuni modale românești; toate aceste intervenții s-au instituit ca elemente de travaliu dezvoltător aplicat cunoscutei compoziții a lui **Juan Tizol** și **Duke Ellington** „**CARAVAN**”. Cea de a patra secvență a programului a fost chiar „**FOUR**” (**Miles Davis**), în care **Luiza & Csaba** reuniți în duet vocal au expus tema, în continuare solista împreună cu violonistul susținând fără ezitare, pe de rost, un realment performant, complex **chorus special** la unison! Drept episod baladesc al recitalului, piesa „**MY ONE AND ONLY LOVE**” (compusă în anul 1952 de **Guy Wood** pe versurile lui **Robert Mellin**) l-a avut drept liric, sensibil tălmăcitor / prelucrător pe **Gáspár Csaba** la vioară. Beneficiind de o **pulsatie swing** autentică, redimensionarea expresivă a temei lui **Billy Mayhew** intitulată „**IT'S A SIN TO TELL A LIE**”

(înregistrată pentru prima dată de grupul **Ink Spot** în data de 17 noiembrie 1941) a fost concretizată cu sesizabile accente patetice de Quartetul **Luizei Zan** și a revelat solouri avântate, datorate succesiv atât vocalistei și vocalistului (acesta a încercat cu glasul o imitare a trombonului cu surdină), cât și în continuare aceluiași interpret, la vioară.

A existat și un moment-surpriză al seriei ce a constat în invitarea pe podium a gitaristului cântăreț argentinian **José Almar**. Cum **Luiza Zan** și **José Almar** au mai cântat împreună și cum ei se prețuiesc reciproc, a fost prilejul oportun de a se aventura în formulă de duo ca promotori ai vitalității specifice muzicii latino-americane: amândoi au trăit cu autenticitate zvâcnetul ritmic și prospețimea melodică fremătătoare, caracteristice bossanovei „**RETRATO EM BRANCO E PRETO**” datorată cuplului de creatori brazilieni **Antônio Carlos Jobim** / **Chico Buarque** și cântecului argentinian „**VOLVER**” – autori **Carlos Gardel** / **Alfredo Le Pera**.

José Almar a rămas în scenă doar ca al doilea ghitarist alături de cel din quartet, în interpretarea ultimelor cinci secvențe ale programului, marcat de solistica strălucitoare a **Luizei Zan**: „**IT HAD TO BE YOU**” (de **Isham Jones**), tema fiind prezentată de **Gáspár Álmos** la ghitară, „**CHINA BOY**” (autori **Boutelje** și **Winfree**), în prelucrarea căreia **Gáspár Csaba** și-a dovedit încăodată agilitatea în mânăuirea viorii, „**WHAT A MOONLIGHT CAN DO**” (purtând autograful componistic al lui **Harry Woods**), temă fructificată inventiv în solourile celor doi **Gáspár**, apoi celebra creație (a lui **George Gershwin**) „**OH, LADY BE GOOD**” în travaliul variațional al căreia și-au impus frenetic aportul creativ, pe rând, într-un tempo

deosebit de alert, toți membrii quartetului. Și, la cererea insistentă a publicului, ca „**encore**” (bis), a fost preferată agreabila melodie „**SOMETHING STUPID**” (**Carson Parks**); vocalista **Luiza Zan** – entuziastă, bucurasă și fiindcă tocmai a fost editat noul său album în colaborare cu **Big band-ul Radio** – și-a adjudecat cu brio colaborarea spontană a tuturor spectatorilor prezenți la concert, contribuția lor constând în rostirea cântată a trei sunete / trei silabe din compunerea cuvintelor „I Love You”...

Un recital încălzindu-ne inimile în fapt de toamnă cu doar câteva grade în termometru... mai mult decât o cântare – o *încântare!* (Captură foto Marius G. Mihalache)

Florian LUNGU

Dicționar sentimental: Trio Grigoriu

Originari din Brăila, cei trei frați Grigoriu au alcătuit la vremea respectivă un grup vocal extrem de popular. De altfel, în cinstea celui mai cunoscut dintre ei, compozitorul George Grigoriu, la Brăila are loc de 15 ani Festivalul internațional de muzică ușoară „George Grigoriu”, oficialitățile locale răspunzând impecabil inițiativei demarate de poeta **Andreea Andrei**, fiică a compozitorului, și de soțul ei, muzicianul **Ionel Tudor**, care-i acompaniază pe interpreți în fruntea formației sale. Dar cum despre această manifestare prestigioasă am scris și o vom mai face, să revenim la Trio Grigoriu. Grupul a fost lansat la 15 aprilie 1945 de cei trei frați, care pe atunci aveau 19 ani (**Angel**), 17 (**George**) și 15 (**Cezar**). **Cezar** lua lecții de baterie cu **Sergiu Malagamba**, **George** și **Angel** erau preocupați de studii muzicale, frecventând cursurile de Canto-Operă de la Conservator. Cei trei brăileni debutează pe scena Teatrului „Savoy” în opereta „Sybille” cu o melodie compusă special pentru ei de **Ion Vasilescu**, „O, madona!”. În urma succesului, sunt cooptați și în distribuția următorului spectacol, „Cu lăutarii după mine”, în care lansează piesa „Târziu” de **Gherase Dendrino**. La Radio debutează în 1946, într-un concert dirijat de **Edmond Deda**, iar din 1948 încep să cânte în pauze la cinematografe. „Sus, sus, într-o cabană mică” și apoi „Curi, curi” îi transformă în adevărate vedete. În 1953 repurtează un uriaș succes în „Concertul popoarelor”, sub bagheta lui **Henry Mălineanu** (în cadrul Festivalului mondial al tineretului și studenților de la București), după ce în 1952 editaseră primul lor disc la Electrecord, cu „Sus, sus, într-o cabană mică” și faimosul „Pescarul amator”. Până în 1960 se succed numeroase concerte, întreprind un turneu în Bulgaria, dar nu neglijează studiul: **George** se specializează în compoziție, **Cezar** – în regie de film, iar **Angel** începe să scrie texte, alcătuiind din acea perioadă un cuplu indestructibil împreună cu **Romeo Iorgulescu**. Cine poate uita, chiar și azi, șlagăre cum ar fi „Podul Grant”, „Broscuța Oac”, „Macarale”, „La cabana Trei brazi”, „Hei, morărițo!”, „Hai pe Dunăre, pescar!”, „Gigel”, „Lină, Cătălină” sau „Fata cu ochii ca marea”? De asemenea au apărut în primul film artistic românesc de după 1944, „Răsună valea”. Cea din urmă apariție ca profesioniști a fost prin 1960, după aceea cântând doar din plăcere, dar lansând în continuare șlagăre compuse de **George**: „Neuitate”, „Și uit de tine”, „Și mă miram”, „În România”, „Chemarea mării”. Cum spuneam, pentru marele public cel mai cunoscut dintre ei rămâne compozitorul **George Grigoriu**, rămas în istoria muzicii ușoare românești prin zeci și zeci de șlagăre de neuitat, dar și prin opereta de succes „Valurile Dunării” (aria „Muzica” figurează la loc de cinste în repertoriul **Angelei Gheorghiu**, de pildă). De asemenea, compozitorul a descoperit și lansat multe din vocile de primă mărime ale genului, care-i datorează consacrarea (cei mai cunoscuți publicului tânăr de azi fiind **Marina Florea** și **Paul Surugiu-Fuego**, dar să nu uităm de **Angela Similea**, **Mihaela Mihai**, **Luminița Dobrescu**, **Cristian Popescu**, **George Enache**, **Stela Enache**, **George Nicolescu**, **Doina Stănescu**), fotografiile acestora împodobind pereții biroului său din str. Vasile Lascăr. Din căsătoria cu artista de music-hall **Simona Cassian** au rezultat trei copii: **Andreea Andrei**, reputata textieră, gemenii **Cezar**, inginer, specialist în asigurări (care locuiește în apartamentul tatălui său) și **Patricia**, actriță (frumoasă și talentată, aceasta a fost răpusă nu demult de o boală nemiloasă). **Cezar** a regizat câteva filme, la câteva din ele muzica fiind semnată de **George** (cântecul „Poiana soarelui” devenind șlagăr), și a pierit într-un tragic accident auto de autostrada București-Pitești, într-un microbuz, venind de la o filmare. Ultimul ne-a părăsit **Angel**, al cărui fiu, pianistul **Mihai Grigoriu**, este membru al U. C. M. R. și s-a stabilit în Germania. **Angel** a dat și el lecții de canto, impunând câteva voci, cum ar fi **Adina Rus**, dar s-a și străduit să mențină Trio Grigoriu în atenția marelui public, printr-un album Electrecord, dar și printr-un serial radiofonic care s-ar fi dorit transformat într-o carte, ceea ce din păcate nu s-a mai întâmplat.

Marius GHERMAN

De SĂRBĂTORI, în PANDEMIE ...

“Oh Santa!” cu Mariah Carey ft. Ariana Grande, Jennifer Hudson

Cele trei dive s-au gândit să facă fanilor, în pandemie, sărbători mai frumoase, mai colorate și mai vesele, lansând un nou single cu accente de soul și R&B însoțit de un videoclip de senzație. Piesa “Oh Santa!” a fost

de fapt lansată acum zece ani de Mariah Carey, iar acum, cu acest “trio formidabil”, promovează noul program de Sărbători “Mariah Carey’s Magical Christmas Special” disponibil pe Apple TV+. Să nu uităm și de melodia emblematică a artistei, “All I Want For Christmas Is You”, fredonată de toată lumea, în fiecare an, cu ocazia Sărbătorilor. Se spune că difuzarea acesteia i-a adus divei pop încasări de peste 60 de milioane de dolari din drepturile de autor. În acest an, vedeta aflată în Top 100 Cei mai bine vânduți artiști ai tuturor timpurilor, cu trei decenii de carieră, și-a împărtășit memoriile cu fanii din lumea întreagă odată cu lansarea cărții “The Meaning of Mariah Carey”, scrisă împreună cu jurnalista Michaela Angela Davis.

Michael Bublé:

“It’s Beginning to Look a Lot Like Christmas”

De Sărbători, Michael Bublé a lansat noul videoclip pentru a-și promova emisiunea speciale de sărbători

“Disney Holiday Singalong” difuzată de ABC. Este acompaniat de soția sa și de cei trei copii, totul fiind filmat în fața pomului de Crăciun, într-un decor de poveste. Emisiunea a avut un mare succes, mai ales că a avut invitați unul și unul: Andrea Bocelli, BTS, Katy Perry, P!nk, Adam Lambert, Ciara, Leslie Odom Jr., Kerry Washington, Chloe x Halle, Derek Hough, Hayley Erbert și Julianne Hough.

“Nostalgii” de Sărbători cu André

Andreea Bălan și Andreea Antonescu au sărbătorit ziua onomastică lansând la Cat Music un nou single, după marea reunire de anul trecut a trupei André marcată, de lansarea “Reset la inimă”. Piesa “Nostalgii”, însoțită de un videoclip regizat de Kobzzon, a fost compusă de Ionuț Bacula (Papu), Vlad Manolache și Cristian Constantin.

“Este o melodie emoționantă care te face să visezi la momentele frumoase din copilărie și adolescență, la clipele petrecute alături de persoanele dragi și importante, pe tot parcursul vieții. Eu și Andreea am împărțit și bune și rele, însă mereu a fost, este și va fi parte din viața mea. Mă bucur

că împreună scriem un nou capitol din povestea André”, a spus Andreea Bălan.

“Crăciunul, vine Crăciunul”

În lipsa seriei de concerte “de Crăciun”, cu Sala Palatului arhiplină de fiecare dată, Ștefan Bănică a compus o piesă plină de emoție, bucurie și sensibilitate, care aduce în sufletele fanilor atmosfera caldă și magică a sărbătorilor de iarnă. “După ce am compus cântecul, atunci când am vrut să scriu textul, am fost confuz, pentru că mi se părea aiurea să vorbești despre un Crăciun normal, ținând cont de pandemie și faptul că întregă omenire trăiește

într-o realitate dură, care ne-a schimbat viețile” – mărturisea artistul. “Dar mi-am dat seama că sărbătoarea

reprezenta România la finala Eurovision 2021 de la Rotterdam (Olanda),

este marcată de lansarea unui videoclip la piesa care se anunță deja un hit. “Este unul dintre preferatele mele, m-am regăsit complet în întregul concept, iar toată această poveste face parte din mine, din universul meu și vibrează la fel ca mine” – mărturisea Roxen. “Îmi doresc ca atât piesa, cât și clipul să vă facă să visați și să vă ducă gândurile într-o lume fantastică”. Piesa, un featuring cu Alexander Rybak, aparține lui James Daniel Lewis, Chelcee Maria Grimes și artistului din Norvegia, iar de producție s-au ocupat James Richard Newman și Mădălin Roșioru. Pe YouTube, videoclipul “Wonderland” este disponibil inclusiv în variantă 4K; acesta reprezintă o reinterpretare disco a poveștii “Alice in Wonderland” .

Crăciunului e în sufletele noastre și nu ți-o poate lua nimeni. Crăciunul nu se amână. Când am realizat lucrul ăsta, textul a curs firesc, în spiritul cântecului și al mesajului. Și, peste câțiva ani, când o să ascult de Sărbători această piesă, o să-mi dau seama că am avut dreptate. <<Crăciunul, vine Crăciunul>> e un cântec care sper să vă placă și să vă aducă magia și atmosfera sărbătorilor ca un antidot la vremurile pe care le trăim”. Să nu uităm că Ștefan Bănică a stabilit adevărate recorduri prin concertele sale de Crăciun (aproape 80 de concerte sold out la Sala Palatului!), fiind considerată cea mai longevivă și complexă producție muzicală a unui artist autohton.

“Wonderland”, marca Eurovision

Colaborarea dintre câștigătorul Eurovision Song Contest 2009, Alexander Rybak, și Roxen, solista care va

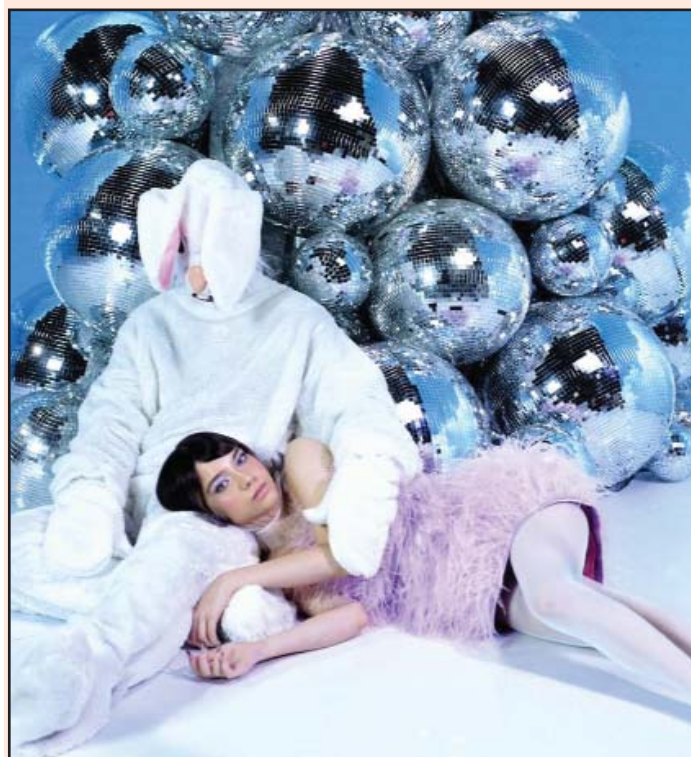
Și o urare de la Alina Eremia: “Să fii fericit”!

Frumoasa solistă a lansat o piesă de dragoste care iese din tipare și este pusă în valoare de o interpretare acustică. “Am scris-o împreună cu Florian Rus, Domino - Costel Domișeanu și Bogdan Todor, acum jumătate de an”

– spunea solista, care este acompaniată de Bubu Cernea. “Zăcea în folderul cu piese de lansat, așteptând momentul perfect. Și, de fiecare dată când o ascultam, realizam că este specială, matură, că are o anume stare... Așa că am hotărât să prezint și să lansez această piesă în variantă acustică”.

Oana GEORGESCU

"303"

Înainte de 1989 existau în Capitală câteva cunoscute cluburi studențești unde muzica ușoară, rock, folk erau la loc de cinste, cu concursuri, programe de discotecă, conferințe, concerte. În general exista o mișcare artistică studențească mult mai complexă și mai compactă decât cea din zilele noastre, corolarul fiind Festivalul național al artei

Doru Stănculescu

studențești, iar centrul de greutate la Casa de cultură a Studenților. Aula Facultății de Drept a Universității avea să găzduiască mai târziu festivalul folk "Primăvara baladelor", la ASE ființa o celebră brigadă umoristică, dar și un program de estradă, dar mă voi referi, așa cum este normal, doar la cele a căror activitate am cunoscut-o în mod direct. Clubul ASE era pe str. Nicolae Iorga, într-o vilă alături de Serviciul de Pașapoarte (cât l-am blestemat în anii aceia, deoarece îmi era refuzată viza pentru Occident!), în care după Revoluție serviciul s-a extins cu birouri pentru cetățenii străini sau așa ceva. Împreună cu fratele meu Florin-Silviu (FSU) am susținut acolo nu o dată programe muzicale, cu comentarii și exemplificări din muzica străină, la fel la clubul facultății Petrol-Gaze (la Ploiești mi s-a explicat că aceasta este formula corectă, fără "și"), care era în spatele sălii Dalles. Dar două au fost cluburile studențești care au dominat autoritar peisajul muzical, îndeosebi în deceniul 8: "Club A", al Arhitecturii, organizator al celebrelor festivaluri, la care mă voi referi într-un material separat și în care am fost implicat direct împreună cu regretatul FSU (el a continuat până la sfârșitul vieții să organizeze evenimente muzicale în pivnița

"istorică" de pe str. Blănari), și clubul "303" al Politehnicii. Acesta din urmă era pe str. Ștefan Furtună, chiar la intersecția cu Splaiul Dâmboviței, într-un ansamblu de clădiri unde fuseseră pe vremuri, am înțeles... grajdurile regale, aici repetând multe formații ulterior notorii, cum ar fi Mondial sau Romanticii (în care cânta la chitară-bas colegul meu de grupă Marcel Năvală). Și eu și FSU eram studenți "politehniști", eu la Electrotehnică, el la Automatică, am avut nu o dată cursuri și seminarii în spațiile de acolo, am și jucat baschet în sala de sport din fundul curții. Dar amintirea cea mai dragă și mai nostalgică este legată de o mare sală de curs situată în stânga, cum pătrundeai în curte (la intrare, un coleg picta și expunea săptămânal afișe mari cu programul Pop-Clubului nostru), unde ființa o adevărată reședință studențească a nesupunerii față de rigorile și interdicțiile vremii, care s-au accentuat după 1971, când "tovarășii" ne-au obligat, dacă vrem să mai ținem clubul, să-i spunem altfel, așa că el a devenit... "Oop-Club"! Mai târziu am fost obligați să scriem roc, folc sau jaz, dar la început n-au fost deloc probleme, așa încât la fiecare reuniune aveam 3-400 de participanți pasionați de muzică, nu neapărat doar străină. Cum aveam acces la revistele de specialitate de peste hotare ("New Musical Express", "Melody Maker", ș. a.), iar eu eram corespondent al câtorva publicații reputeate, îmi aduc aminte că scriam mare pe cartioane topurile din "Billboard", singles și albume, pe care le expuneam în așa fel încât toți să poată să și le copieze. La Pop-Clubul de la "303" extindeam, practic, ceea ce reușeam să facem în emisiunile de la radio, unde strecuram destulă muzică străină valoroasă alături de cea românească, dar aici, la "303", puteam propune seri tematice extrem de atractive, dedicate unui artist sau unei formații, unui stil sau gen (progressive, rhythm and blues, rock and roll, soul, reggae), de pildă la redeschiderea clubului, pe 12 martie 1971, după vacanță, tema a fost "Blues negru" (acum probabil n-ar mai fi... "politically correct" să utilizăm această formulare, dar cum să-i zici când e vorba doar de mari muzicieni de culoare?). A fost o perioadă de dulce pionierat, inginerul nostru de sunet era colegul (fusesse și la liceu, la "Cantemir") Cornel Bunea, acum stabilit în Franța, care venea la început cu un magnetofon Tesla și două boxe mici. Și astăzi mă abordează oameni care-și aduc aminte de acele conferințe interactive, cu exemplificări, pentru că să

Andrei Giuroiu

nu vă închipuiți că era ca la discotecă: participanții stăteau cuminiți în bănci, ascultau, notau, întrebau, deci erau adevărate "șezători" muzical-educative. Între aceștia se număra reputatul politician liberal Puiu Hașotti, fost la un moment dat ministrul Culturii, mare fan Pink Floyd, nelipsit de la întâlnirile Pop-Clubului!

În anul 1971 (de parcă am fi anticipat că urmează "înghețul" ...) am organizat în sala de festivități a clubului două manifestări muzicale în premieră. Citeam de curând în "Libertatea" despre lupta fiicei poetului Cezar Ivănescu cu autoritățile locale, care au permis, într-o zonă cu

Florin Silviu și Octavian Ursulescu

interdicții clare (de altfel sectorul 2 este plin de asemenea abuzuri, unde pe străzi liniștite, cu case joase, au apărut ca prin minune tot felul de blocuri ce n-au locuri de parcare, fură lumina clădirilor alăturate, distrug echilibrul arhitectonic), ridicarea unui bloc cu 4 etaje, pe bd. Dacia colț cu str. Silvestru, "încălecând" vila în care au locuit cândva Victor Eftimiu și Cezar Ivănescu. M-a încercat o strângere de inimă, fiindcă cel dintâi dintre evenimentele la care mă refer, programat deloc întâmplător pe 15 ianuarie, l-a avut în prim-plan pe poetul, dramaturgul și prozatorul Cezar Ivănescu. La data respectivă el era "șef de secție" la revista culturală "Argeș" de la Pitești, dar a evoluat în postură de... interpret, acompaniat fiind de formația "Baaad" condusă de Dumitru "Mitică" Lupu (orgă, backing vocal). Au recitat tânăra și frumoasa actriță a Teatrului "Al. Davila" din Pitești, Dora Chertes, și... subsemnatul, ea firește excepțional, eu cum m-am priceput, fiindcă trebuia să dau o mână de ajutor. Bine, ca să avem garantat sala plină, în prima parte eu cu FSU am prezentat cele mai recente succese pop, după care... întuneric, lumină și iar întuneric (aveam și jocuri de lumini, te joci?), iar Cezar Ivănescu cânta, cu părul în vânt și mânecele suflecate, "Mil, vino la fereastră/ Să ne uităm în jos/ Pe stradă trec acum/ Femei cu păr frumos...". A fost un spectacol cu adevărat special, neobișnuit pentru acei ani (cât și pentru câțiva spectatori imuni la muzica și poezia rafinate), urmărit din sală de cel mai ales public pe care l-am avut vreodată acolo: pictorul Sabin Bălașa, poetul Gheorghe Tomozei, redactor-șef la revista "Argeș", criticul Dinu Kivu (de la "Contemporanul"),

Ileana Popovici și sora ei, actrița Magda Popovici (căsătorită pe atunci cu "Tom" Tomozei), trimiși ai revistelor "Săptămâna" (unde FSU coordona pagina "top") și "Teatru". Una din formațiile "societare" de la "303", Lotus, a pus la dispoziția show-ului întreaga sa dotare tehnică, iar colegul alintat "Diodă" s-a zbatut să construiască o orgă de lumini, dar n-a reușit decât să lase nereparat amplificatorul de bas, care a sucombat la a patra melodie...

Dar cu pasiune și nebunesc curaj am trecut peste toate impedimentele tehnice și am organizat, tot acolo, la Pop-Clubul 303, PRIMUL FESTIVAL NAȚIONAL DE MUZICĂ FOLK, subintitulat "de muzică și poezie", ca să nu bată prea tare la ochi! Istorică manifestare a avut loc în zilele de 22 și 23 aprilie și i-a lansat, din multe puncte de vedere, pe Mircea Vintilă, Mircea Florian, Doru Stănculescu și Marcela Saftiu, unii dintre ei cu piese de succes și premii locale, dar pentru prima oară într-un context național, umăr lângă umăr cu colegii de generație, de aspirații și de talent. Am prezentat împreună cu FSU, firește, alocând 25 de minute fiecărui participant, câte 6 în fiecare seară. Doru Stănculescu, pe atunci elev la Școala tehnică de Arhitectură, a cântat doar 4 piese, deși marja de timp era mai generoasă. Fiind pe "terenul" Politehnicii, în prima seară am introdus în program trei reprezentanți ai gazdelor: Ion Pană (Electronică, anul II), Mihai Rădulescu (Mecanică), Eugen Butnaru (Energetică, II). Acesta din urmă a cântat compozițiile proprii "Baladă pentru Andrei cel Bland", "Trăiesc acolo oameni" (versuri Rainer Maria Rilke), "Domnul Adevăr", "Serbare aeronautică" (ultimele două pe versuri proprii). Mihai Rădulescu a dat viață pieselor "OK", "Fiat lux", "Două", "Cioburi", "Clipe", muzică și versuri proprii. Arhitectura, normal, organizatoare a marilor festivaluri pop-rock, a avut de asemenea trei reprezentanți, toți relativ cunoscuți deja publicului studentesc (reamintesc că a fost un festival, nu un concurs, unde am încercat să aducem cât mai mulți dintre folkștii valoroși), între care Bebe Paraschivescu. Originar din Brașov, alt student la Arhitectură a fost Andrei Giuroiu, cu patru compoziții, două pe versuri proprii, celelalte de Miron Radu Paraschivescu ("Rică, fante de Obor") și Jacques Prévert. Pentru mulți, îndeosebi în acea perioadă, folk-ul însemna doar baladiști care se acompaniau cu chitara, în maniera Joan Baez sau Bob Dylan, corifeii care

Mircea Florian

inevitabil serviseră inițial de modele. Iată însă că tot de la Arhitectură ne-a venit atunci și un duet, alcătuit din Victor Brătulescu (ulterior a scris multe texte de muzică ușoară, Jolt Kerestely spunându-mi că ar fi parcă în Canada) și Liviu Răuteanu. Programul lor, care a încheiat prima seară de festival, a fost consistent, debutând cu un Donovan instrumental, după care s-au înălțat "Înălțam visuri spre stele", "Refren", "Vorbe", "Întrebările unui copil", "Vis de nebun", "Refren II", "Lângă un petec de lumină", "Numai pentru tine". Veniți de la ASE, Gaby Căciulă (peste câțiva

"A murit fiul Domnului" (D. Oprina, versuri M. Popa), "Cerșetorii" (M. Popa, D. Oprina, versuri M. Popa). Se înțelege, publicul tânăr care a umplut până la refuz sala în cele două seri de festival a așteptat cu nerăbdare întâlnirea cu numele în ascensiune, despre care se vorbea deja în mediul studențesc, textele cântecelor folk, așa cum s-a văzut în citările de mai sus, fiind nu o dată extrem de curajoase, de provocatoare, imposibil pentru cântecele respective de a fi difuzate la radio și TV. De altfel, în sală sigur s-au aflat câțiva "băieți cu ochi albaștri", dovadă că în anul următor

Eugen Butnaru

ani voi fi coleg, ca inginer, la FEA, cu fratele lui, Mircea Căciulă) și Vica Frunză începuseră și ei să-și facă un nume. Nu întâmplător au ajuns peste Ocean, fiindcă în festival au cântat doar piese în limba engleză, preluate de la Pete Seeger, Woody Guthrie (deci titluri istorice), Bob Dylan, Donovan, Leonard Cohen. Student la Psihologie, Mircea Popa publicase poezii în "România literară" și "Contemporanul", înafară de acestea utilizând versuri din volumul aflat atunci în pregătire (o fi apărut?) "Mergând aiurea printre acești arbori cu nume de oameni". El fusese

și textierul formației Sideral Modal Quartet. Mircea Popa (vocal, chitară acustică) n-a urcat singur pe scenă, avându-l alături pe elevul în clasa a XI-a Dan Oprina (chitară acustică) și pe Călin Teodorescu (vioară), absolvent al Politehnicii. De altfel, Popa și Oprina, care mai cântaseră la clubul nostru, au compus cele 6 cântece din program, orchestrate de toți cei 3 componenți. După cum aprecia Mircea Popa, stilul grupului lor s-ar încadra în curentul "underground", doar mijloacele de expresie fiind ale folk-ului, așa încât formula folk-underground ar fi mai nimerită. Programul, cu adevărat special sub raportul sonorităților, a inclus piesele "Maria", "Povestea egoismului nostru", "Captiv" (la toate - muzica și versurile Mircea Popa), "Barbar cânta femeia aceea" (muzica Mircea Popa, versuri George Bacovia),

nu ni s-a mai aprobat organizarea ediției a II-a a festivalului! Mircea Florian, student în anul IV la Cibernetică, la ASE, era deja binecunoscut cu al lui "Pod de piatră" și și-a confirmat din plin valoarea. Făcând recent ordine prin hârtii am descoperit o scrisoare de la Marcela Saftiu, în care îmi comunica că vine la București dacă îi asigurăm transportul cu avionul de la Cluj și cazarea. Cum-necum am rezolvat, dovadă că interpreta cu voce dulce ca mierea a fost prezentă, deschizând seara a doua. Era pe atunci studentă la facultatea de limba franceză (de altfel este stabilită în Franța), la Filologie, la Universitatea din Cluj-Napoca, și cucerise deja un premiu I la concursul local "Primăvara studențească". De fiecare dată când mă întâlnesc cu Mircea Vintilă ne amintim emoționați de acel eveniment ce a însemnat atât de mult și pentru cariera lui. Era student la Construcții și a căutat pentru recitalul său sonorități bogate, dovadă că i-a invitat alături de el pe studentul la Conservator Rudolf Klein (flaut) și pe studentul la Arte Plastice Laur Grosu (claviaturi).

Unii dintre cei amintiți în acest articol nu mai sunt printre noi, o parte au devenit nume de rezonanță, în timp ce alții au abandonat muzica, o pasiune din vremea studenției pe care sunt sigur că o poartă și acum în suflet. Dincolo de toate, Pop-Clubul de la "303" marchează o bornă importantă pe harta aspirațiilor și visurilor noastre din tinerețe, unele împlinite, altele...

Octavian URSULESCU

Mircea Vintilă, Rudolf Klein, Laur Grosu

Paiul din ochiul altuia

Am semnalat în primăvară, la începutul pandemiei (care, repetăm, abia se instalase), gestul deplasat al unor artiști cu venituri foarte mari de a pretinde să fie ajutați de autorități, în lipsa concertelor. Subliniam atunci că nu aceștia, ci soliștii în vârstă, instrumentiștii liber-profesioniști, personalul tehnic fără angajament ar fi putut lansa un asemenea demers, dar numele acestora nu apăreau între semnatori. Bine, ne-am zis, poate că interpreții în vogă, unii cu tarife de peste 10 mii de euro de concert, s-au pus în fruntea listei folosindu-și notorietatea, cu gândul de a fi sprijiniți financiar și cei cu adevărat strămtorați. Anul aproape se sfârșise și, de această dată ceva mai justificat, cam aceiași semnatori au revenit în noiembrie cu rugămintea. Iată, pentru a nu fi acuzați că nu suntem solidari cu breasla, ce scrie cotidianul de mare tiraj "Libertatea" pe această temă, cităm: "În noiembrie, mai mulți artiști au semnat o scrisoare prin care solicitau includerea în schema de ajutor de stat, pentru a veni în sprijinul sectorului cultural, afectat de pandemie. Acum, vedete precum Loredana, Delia, Misha sau Ruby, semnatare ale misivei,

publică pe rețelele de socializare imagini din vacanțele de Sărbători în destinații exotice, precum Zanzibar, Mexic sau Costa Rica, așa cum a remarcat Ziare.com". Cotidianul publică și imagini grăitoare pe care respectivii artiști nu s-au putut împiedica (măcar din bun-simț...) să le difuzeze pe rețelele de socializare, lăudându-se cu formele mai mult sau mai puțin apetisante mângâiate de razele soarelui în acele raiuri exotice. Înafara numelor amintite în articol sunt publicate și imagini cu Olivia Addams (membră a trupei Jealous Friend) sau Edward Maya, semnatori la rândul lor ai jalbei solicitând ajutor pentru bieții artiști năpăstuiți, care atât de săraci sunt încât și-au făcut vacanțe prelungite și în Republica Dominicană, Cipru, insulele Maldive, Caraibe, Bali sau Egipt, neuitându-se la multele mii de euro scoase din buzunar. Încă o dată, se impune degrabă acordarea unui sprijin financiar pentru cei din lumea artistică, dar analizând fiecare caz în parte și începând în primul rând cu cei care efectiv se află în situații foarte grele. În timp ce pe semnatorii lăfăindu-se fără jenă pe plajele lumii îi includem fără ezitare la rubrica "Ipocrizie".

Dr. Bărnă

Bob Dylan - Universal Music

În luna decembrie a anului 2020, Grupul Universal Music a reușit să intre în posesia unei părți substanțiale a istoriei muzicii pop-rock a ultimelor șase decenii, atunci când a cumpărat catalogul integral al cântecelor originale marca Dylan. Bob Dylan și-a vândut întreaga discografie (peste 600 de piese, printre care cântece devenite clasice precum „Blowin' In The Wind” (1963), „The Times They Are a-Changin'” (1964), „Mr. Tambourine Man” (1965), „Like a Rolling Stone” (1965), „Tangled Up in Blue” (1975), „Jokerman” (1984), „Not Dark Yet” (1997), la care se adaugă și ultimul album lansat în 2020: „Rough and Rowdy Ways”), pe o sumă ce depășește 300 de milioane de dolari, cedând astfel drepturile asupra înregistrărilor Grupului Universal. De-a lungul a 60 de ani de carieră, cântecele lui Dylan au fost interpretate de mii de artiști,

printre care nume sonore din muzica folk, country, jazz, soul, reggae, pop și rock: Johnny Cash, The Rolling Stones, Jimi Hendrix, Sam Cooke, Joan Baez, Adele, Guns N' Roses, Bob Marley, U2 sau Stevie Wonder.

Într-o eră dominată de Spotify, Apple Music, Amazon sau Netflix, drepturile asupra înregistrărilor sau așa numitele *publishing rights* capătă o importanță uriașă și asta pentru că ele dețin cheia plasării cântecelor în seriale, reclame sau filme. Sub acest aspect, Universal Music are toate motivele să își prețuiască noua achiziție ca pe o bijuterie rară. Discurile lui Bob Dylan s-au vândut în peste 125 de milioane de exemplare și vor continua să ocupe un loc important în cultura occidentală, creația sa fiind recunoscută ca parte a literaturii universale, în 2016, de către cel mai important for literar: Comitetul Nobel pentru Literatură.

David LAPADAT

Bacovia / Alifantis - „Decembre 50 collection”

„Te uită cum ninge decembre...” Am cântat-o de când am avut prima chitară, la fel și „Acolo este țara mea...”, iar când am mai deslușit din tainele instrumentului, „A venit, a venit toamna...”. Anul trecut, în urma inițiativei unui ONG european de a edita melodii reprezentative ale țărilor UE, pusă în pagină și în România, s-a concluzionat și la noi o alegere, în urma unui referendum on-line românesc, în 10 piese; cel mai frumos cântec de dragoste a reieșit „Ce bine că ești...”. Dar câte alte melodii nu au

aniversării: din vara și până în iarna lui 2019, de când a filmat la Casa memorială „Agatha și George Bacovia” și până la dubla lansare (la Târgul „Gaudeamus”, respectiv al doilea concert de la Teatrul Metropolis). Box-setul (cu subtitlul „50 de ierni peste Decembre”, produs de Alifantismusic) este impresionant: o carte-album despre George Bacovia, documentată și ilustrată nemaipomenit, manuscrisul poeziei, partitura, un carnet de cărți poștale și un plic poștal cu timbru valoric, pliculețe de ceai branduite..

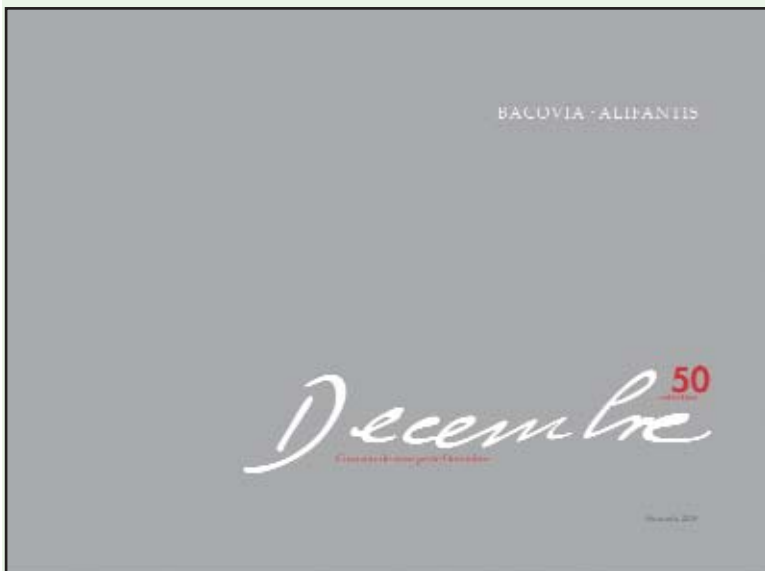
Firește, înainte de toate, un disc audio cu 12 track-uri, un DVD cu filmări de arhivă și filmul „Așteptându-l pe Bacovia” de la muzeu. Între cele 12 înregistrări, figurează atât interpretări din studiouri, cât și live (din 1975 până în 2019), versiuni orchestrale surprinzătoare realizate de Puiu Mancaș Big Band (1978), Mihai Neniță, Lyuben Gordievski ori Silvan Stăncel. Plus inedita lectură a poetului, din 1954, respectiv aceea a lui Ion Caramitru!

Dincolo de un substanțial omagiu închinat de Nicu Alifantis lui George Bacovia, văd acest box-set ca pe un exemplu punctual de educație alternativă. Ce frumos ar fi să fie editate – în scop didactic - colecții de cântece pe versurile marilor noștri poeți, portofoliul (în particular folk, dar nu numai) fiind uriaș. Nu pentru materia Muzică, ci pentru Limba și literatura română. Eseul așteptării din film trimite imediat gândul la un tur ghidat prin casa memorială, întreținută admirabil de M.N.L.R., în care simți efectiv prezența poetului, inclusiv prin înregistrări audio (ori prin vioara la care cânta din când în când).

Revenind la box-set, salut un efort important (dacă spun senzațional sună ieftin?) al muzicianului, dator debutului său pe marile scene, de a face ceva (și)

mai mult pentru poezia lui George Bacovia, revizitându-l în cheie modernă, așa cum poetul l-a „vizitat” în adolescență.

Doru IONESCU

fredonat românii din repertoriul impresionant, după atâtea decenii, al lui Nicu Alifantis?

Când muzicianul mi-a povestit de semicentenarul primului său hit, „Decembre”, l-am urmat în toată povestea

Album cu amintiri

● În anii '70 și '80 peisajul concertistic, în domeniul muzicii ușoare, era dominat clar de formația Savoy, condusă de Marian Nistor (primul din stânga, cocoșat pe un taburet, cu banjo în loc de tradiționala chitară). Absolut toate vedetele muzicii ușoare românești își puseseră la punct un repertoriu alături de Savoy – garanție a succesului și a popularității. Formatul spectacolelor includea în prima parte recitalul Savoy, apoi un solist folk, eventual un actor comic, după care urmau vedetele. Turneele în țară durau uneori săptămâni întregi, cu câte două sau chiar trei spectacole într-o zi (!), în cele mai încăpătoare incinte, adesea săli de sport. Pentru unele din artistele cu care colabora frecvent, cum ar fi Mirabela Dauer sau Angela Similea, Marian Nistor a și compus melodii de neuitat.

În prezent Marian Nistor duce mai departe stindardul formației pe care a înființat-o, editând numeroase albume alături de soția sa Dorina Paraschiv Nistor la casa de discuri Eurostar.

● Într-un recent interviu, Mirabela Dauer declara că-i este nespuse de dor de fiul ei Alexandru, pe care nu l-a mai văzut de multă vreme. Alexandru este fructul căsătoriei cu Dan Traian Popovici, pe atunci regizor la Televiziune. Imaginea alăturată, una rară, datează de mai bine de două decenii și jumătate și-i înfățișează pe cei doi extrem de fericiți, așa cum sperăm să-i revedem cât mai curând...

Sergiu Cioiu, scriitor

Am subliniat în titlu inedita postură a reputatului actor și interpret, fiindcă el este mai cunoscut în aceste două ultime ipostaze. În cronicile noastre i-am subliniat însă nu o dată și înzestrările de compozitor, poet și făuritor-regizor-scenarist al unor spectacole memorabile. De fapt, arta aceasta de a stăpâni și de a mânui cuvântul este firească la un actor, nemaivorbind la un mare iubitor și cunoscător de poezie. De-a lungul existenței sale (reamintim că a sărbătorit împlinirea a 80 de ani de viață printr-un concert remarcabil, în toamna anului trecut) și mai ales al carierei sale atât de îndelungate s-a cunoscut și a fost prieten cu marii noștri poeți, pe care i-a cântat ca nimeni altul în neuitatele spectacole nocturne de la Teatrul Foarte Mic, multe din ele în colaborare cu compozitorul Dan Stoian. Aceeași legătură strânsă o are și cu unii poeți contemporani, rezultatele palpabile fiind numeroasele recitaluri din ultimii ani, precum și cele cinci CD-uri, unele duble, editate de Casa de discuri Eurostar. Cei care i-au urmărit spectacolele și aparițiile publice, inclusiv pe micul ecran, au putut constata lejeritatea cu care Sergiu Cioiu își prezintă recitalul, creațiile, colaboratorii, nu o dată prin adevărate incursiuni în istoria literaturii. De altfel, nu putem uita că revenirea sa din (prea) lungul exil canadian s-a produs prin lansarea cărții biografice "Nu știm aproape nimic", având la bază un dialog savuros și incitant, telefonic și pe internet,

cu Pușa Roth, pe care avea s-o cunoască abia la acel eveniment! Eveniment la care a ținut să fie prezentă, alături de numeroși actori și interpreți de frunte, marea doamnă a literaturii române, Ileana Vulpescu, văduva poetului Romulus Vulpescu, prietenul de altădată, din creația căruia artistul a pus pe note poezii memorabile. Așadar am putea spune că această nouă postură, care îl prinde foarte bine, și anume aceea de scriitor, s-a dezvoltat în timp: întâi ca actor, rostitor inspirat al cuvântului, apoi ca maestru de ceremonii al recitalurilor sale muzical-poetice și, în fine, ca partener în elaborarea biografiei ne-romanțate de care am amintit. Și iată-l acum pe Sergiu Cioiu pe coperta unui impresionant volum de 270 de pagini, bogat ilustrat color (felicitări editurii Integral și lui Costel Postolache, îngrijitorul apariției!), retrasând cariera excepțională a mării actrițe Liliana Tomescu. Am cunoscut-o bine pe această magnifică artistă, am publicat pe vremuri interviuri cu ea (îmi aduc aminte că locuia în blocul în care era celebrul magazin "Eva", pe bd. Magheru, peste drum de cinematograful Patria și în diagonală cu teatrul Nottara, pe care l-a aureolat cu talentul ei rar), iar în ultima vreme am evocat-o adesea în discuții cu buna sa prietenă Daniela Imre, văduva muzicianului Alexandru Imre. Liliana Tomescu a împlinit 90 de ani, locuiește de o jumătate de viață în Suedia, dar relatările și amintirile sale sunt pătrunse de un impresionant spirit tânăr. În două din textele semnate explicit în carte, "În loc de prefață" și "Gânduri de final", Sergiu Cioiu rezumă practic datele biografice ale unei vieți dăruite scenei de o colegă pe care a cunoscut-o și a admirat-o, firește, pe când era încă în țară. Dar în egală măsură și pe acelea ale colaboratorului la distanță, căruia i se datorează în bună măsură aducerea la bun sfârșit a acestui proiect ambițios, partenerul de viață al actriței, actorul Lucian Muscurel, cu care Cioiu a "complotat" în timp, schițând coordonatele actualei apariții editoriale. Prima semnătură de pe frontispiciul cărții aparține, pe drept cuvânt, unei valoroase specialiste în lumea teatrului, Marina Spalas, cu o apreciată activitate atât la radio, cât și la televiziune. Între mărturiile incluse în volum întâlnim și pe cea a Ilenei Popovici, cântăreață, actriță și om de televiziune, absolventă de Conservator, foarte apropiată de lumea teatrului, nu numai prin intermediul surorii ei, actrița Magda Popovici. Concluzionând, Marina Spalas și Sergiu Cioiu ne-au dăruit una dintre cele mai frumoase, mai complete, mai dense biografii artistice - o apariție editorială ce nu poate lipsi din colecția iubitorului de artă.

U. OCTAVIAN

• Trei grații ale muzicii ușoare românești, la fel de frumoase și azi, ca în această fotografie de acum 25 de ani. Talentul lor indiscutabil le face să fie mereu în centrul atenției, cu succese artistice pe măsură. Marina Florea este invitată în mod frecvent în spectacolele lui Paul Surugiu-Fuego, apare des pe micul ecran și înregistrează noi cântece, îndeosebi

colaborarea cu compozitorul Mihai Alexandru fiind fructuoasă. Ca și Marina Florea, Silvia Dumitrescu a lansat în ultima vreme câteva albume apreciate la casa de discuri Eurostar. Două dintre ele îi retrasează cariera artistică de 35 de ani, materializată și printr-un spectacol-eveniment la Sala Palatului. Are numeroase proiecte alături de soțul ei, compozitorul și chitaristul Florin Ochescu, s-a orientat serios spre jazz și este profesoară de muzică. La fel de diversificată este activitatea Ancăi Țurcașiu, ale cărei succese pe tărâmul musical-ului și al teatrului sunt binecunoscute. Apare în concerte alături de orchestra lui Petre Geambașu, iar în sezonul estival prezintă programul artistic (în care firește și cântă) la un mare hotel din Mamaia. (M. Chiher)

Trecute vieți de Doamne și Domnițe

În incursiunile periodice pe care le facem în istoria zburciunată a muzicii ușoare românești ne ocupăm atât de manifestările emblematice ale genului (festivalurile "Melodii", "Mamaia", "Cerbul de aur", "București", "Club A", concursurile "Steaua fără nume", "Șlagăre în devenire"), dar și de destinele unor interpreți care au dominat peisajul genului la momentul respectiv, prin valoarea și popularitatea lor. O facem în primul rând

Lavinia Slăveanu

pentru melomanii mai tineri, care nu i-au apucat, dar și pentru soliștii din noul val, care prea adesea își închipuie că ei au fost un fel de generație spontanee, au apărut din neant, ca și cum înaintea lor a fost un vid muzical. Ceea ce, evident, este total fals, înaintașii lăsând în urma lor cariere strălucite, cu realizări ce trec prin timp, fără a fi erodate.

Ideea, recunoaștem, a pornit de la Daniela Imre, văduva reputatului dirijor Alexandru Imre, care ne-a trimis câteva fotografii ale unor soliste de vază ale deceniilor 6 și 7 ale secolului trecut, pe care le-a cunoscut bine, fiind prietenă cu ele. Vom începe cu surorile Rădulescu, timișorence, ambele cu serioase studii muzicale și cunoscute în lumea muzicală cu alte nume. Lavinia Slăveanu s-a născut la 20 decembrie 1923 și s-a stins din viață tânără, în 1972. A urmat cursurile Conservatorului "Astra", a studiat pianul la Conservatorul "Sabin Drăgoi" din Timișoara, dar și, interesant, a frecventat cursurile unei școli de artă decorativă. La doar 15 ani, împreună cu sora ei Cornelia Aida Rădulescu (Aida Moga de mai târziu) compune piesele "Spune drept" și "Eu cred în tine", prezentate la radio de orchestra Costică Tandin. Lavinia a debutat la radio ca solistă vocală în 1947, acompaniată la pian de sora ei, deși ele aveau ulterior să cânte foarte rar împreună, fiind diferite ca temperament, dar și ca orientare muzicală, Lavinia fiind înclinată către repertoriul liric, cu accente dramatice, timbrul său fiind unul grav. Scenic începe să se impună din 1949, după o primă apariție pe scena sălii Dalles din Capitală, într-un concert sub conducerea lui Edmond Deda. Vedetă a teatrului de revistă, Lavinia Slăveanu a fost o stea autentică a Teatrului satiric-muzical "Constantin Tănase", cu care a întreprins turnee în țările frecvent vizitate în acea perioadă de soliștii noștri -

URSS, Iugoslavia, Bulgaria, Cehoslovacia, Polonia. A fost unul din numele de prim rang incontestabil al anilor '50, lansând cu vocea ei caldă și sensibilă mari șlagăre cum ar fi "La un pas de fericire" (Radu Șerban), "Amintește-ți", "Melodii, melodii", "Cu fiecare gând" (Nicolae Kirculescu), "O armonică la drum" (Gherase Dendrino), "Din vechi povești" (Vasile Veselovschi), "Vinzătorul de alune" (Emanoil Ionescu). La prima ediție a festivalului de muzică ușoară de la Mamaia (25-29 august 1963), ocazie cu care s-a inaugurat Teatrul de vară, Lavinia Slăveanu era un nume consacrat, fiind distinsă cu un Premiu special alături de alte personalități. Una din melodiile cântate de ea, "Te caut" de Florentin Delmar, pe versuri de Eugen Mirea, a câștigat o Mențiune, a doua versiune aparținând lui Luigi Ionescu.

Ceva mai tânără, Aida Moga s-a născut la 12 ianuarie 1926 și a trăit până la 1 august 2001, când s-a stins din viață la București (câte emisiuni radio și TV s-ar mai fi putut face în partea a doua a vieții ei, dar ca de obicei ratăm să ne cinstim valorile!). Până la un punct carierele și preocupările celor două surori au fost asemănătoare: Aida a frecventat Conservatorul "Astra", a studiat pianul la Conservatorul "Sabin Drăgoi" din Timișoara (cu profesorii I. Calmuschi-teorie, I. Oancea-solfegiu), dar a fost și elevă la Școala de artă decorativă din Timișoara (între alții cu renumitul sculptor Romul Ladea). A debutat scenic în 1955 în spectacolul "N-aveți un bilet în plus?", cu un cuplet și cu melodia "Îmi spuse mie luna" de Vasile Veselovschi. În 1957 s-a alăturat surorii sale în colectivul Teatrului satiric-muzical "Constantin Tănase", trecând apoi la teatrul "Ion Vasilescu", iar un timp a fost asistenta lui Edmond Deda la Școala populară de artă. A efectuat și ea turnee cam în aceleași țări ca și sora ei, în plus însă și în Israel, Ungaria, Austria. În URSS s-a bucurat de apreciere, dovadă că a fost timp de 6 luni invitata Teatrului de varietăți din Moscova. A fost realmente o vedetă consacrată, cu numeroase apariții radio, TV, pe discuri Electrecord (inclusiv cu texte proprii), fiind nu întâmplător desemnată să deschidă concertele de la București ale lui Claudio Villa și Vico Torriani. Șlagărele sale sunt mai numeroase, între ele notăm "Intră lună pe fereastră", "A fost de-ajuns o melodie", "Măine" (Radu

Lavinia Slăveanu

Șerban), "O chitară cânta" (Vasile Veselovschi), "Mă mai iubești sau nu" (Sergiu Malagamba), "Flori de mai", "O floare de salcâm" (Noru Demetriad), "Zestrea mea", "Gingașă clipă", "Frumoasă-i visarea" (Temistocle Popa), "Șoapte de dragoste" (Camelia Dăscălescu - în duet cu sora sa Lavinia Slăveanu), "I-am spus dorului să zboare" (Florentin Delmar), "Noi împreună am dansat" (Ștefan Kardoș), "Mă mai iubești sau nu" (Henry Mălineanu). A jucat în filmul "D'ale carnavalului" (1959), în regia semnată de Aurel Miheleş și Gheorghe Naghi, alături de Grigore Vasiliu-Birlic, Alexandru Giugaru, Ion Lucian. La mijlocul anilor '60 apăruseră o serie de cântăreți tineri, spre care se îndreptau preferințele compozitorilor la concursuri, cu toate acestea la festivalul de la Mamaia din 1964 dă viață melodiei "Clipa de atunci" de Noru Demetriad, pe versurile poetei Nina Cassian, piesă distinsă cu Premiul Uniunii Scriitorilor (a doua versiune: Aurelian Andreescu).

Roxana Matei s-a născut în același an cu Aida Moga, 1926, dar a trăit mult, decedând pe 16 iulie 2011 la Köln, în Germania, unde se stabilise din 1972, dar dicționarele de specialitate n-o prea pomenesc, iar la festivalul de la Mamaia n-o întâlnim dând viață unor piese laureate sau primind diplome de excelență, asemeni altora, deși a cântat

relatează prietena ei Daniela Imre, deranjată de anumite situații și diverse persoane, angajându-se la Teatrul de revistă din Pitești, după care a ales exilul, părăsind

Aida Moga

promițătoarea carieră muzicală. Compozitorii noștri de frunte (Radu Șerban, Henry Mălineanu, Aurel Giroveanu, Vasile Veselovschi) i-au încredințat melodii de succes, între cele mai cunoscute fiind "Pomul cu vrăbii", 1960 (Radu Șerban) sau "În Cuba", 1961 (Edmond Deda). Dar cum ea cânta excelent în limbi străine (engleză, franceză, italiană), între cele peste o sută de piese înregistrate de ea sunt foarte multe preluări internaționale. Așa cum se proceda după ce un cântăreț părăsea țara, probabil imprimările sale au fost șterse sau aruncate în insalubrul depozit de la Jilava, dar cu siguranță în kardex-ul Radio sau în fonoteca Electrecord mai pot fi găsite titluri în mare vogă în anii '60, cum ar fi "Trenul de duminică", "Să știi că te mint", "Lângă tine", "Două păpuși", "Când te scoli dimineața", "Când ți-a bătut în geam iubirea", "Ciudat", "Dacă iubești cu-adevărat", "E

Aida Moga

la prima ediție a evenimentului, în 1963, când era deja vedetă. Greu se înțelege, fiindcă a fost o solistă extrem de muzicală, cu un timbru vocal special, influențat de muzica de jazz. De altfel încă din adolescență "devora" filmele muzicale cu Fred Astaire, asculta muzica unor George Gershwin, Cole Porter, Irving Berlin, fiind atrasă de jazz și blues, preferatele ei fiind celebrele orchestre Glenn Miller, Duke Ellington, Tommy Dorsey. În evoluția sa se pot observa de altfel influențe din Ella Fitzgerald, Doris Day, Caterina Valente. Însuși debutul, din 1955, este legat de muzica de peste Ocean: în spectacolul "IPRS zâmbește", desfășurat la un institut de proiectări, a fost ovaționată după ce a cântat o piesă americană de jazz. Fratele ei Gelu Matei a fost un coregraf renumit la Opera Română din București. Consacrarea vine în 1958, când șlagărul anului devine melodia cântată de ea, "Un minut", de Radu Șerban. A fost solista Teatrului de Stat de Estradă, devenit Teatrul satiric-muzical "Constantin Tănase", de unde a plecat,

Roxana Matei

de necrezut", "Hai, iubește!", "Îmi bate-n geam ploaia", "Lumea zice că n-am ritm", "Zestrea mea", "Teleferic".

Aceeași observație legată și de Gigi Marga, ignorată de așa-ziii enciclopediști ai muzicii ușoare românești, în

dicționare unde apar nume de care nu-și va mai aminti nimeni niciodată (decât poate autorii!). Cum am scris mult despre ea anul trecut, când ne-a părăsit, să notăm aici doar trecerea ei pe scena festivalului de la Mamaia, atât de important în anii '60. Astfel, la prima ediție, cea din 1963 (când, reamintim, melodiile din concursul de Creație - cel de Interpretare s-a introdus după câțiva ani - erau cântate în două versiuni), piesa de debut a lui Florin Bogardo, "Cum e oare?" (versuri Madeleine Fortunescu), a obținut

Roxana Matei

Premiul Uniunii Scriitorilor, fiind interpretată de Gigi Marga și de Margareta Pâslaru. Gigi Marga a primit și un Premiu Special, dând viață de asemenea unei piese distinse cu o Mențiune, "Soarele e îndrăgostit" de Dinu Șerbănescu, a doua versiune fiind tot a Margaretei Pâslaru. De fapt această primă ediție a festivalului de la Mamaia marca schimbul între generații, piesele festivaliere, de concurs, cerând un alt tip de abordare și alte voci. Este și cazul altei mari vedete feminine a epocii, Dorina Drăghici, născută pe 18 februarie 1922: chiar dacă s-a stins din viață în 1994, doar la cea ediție din 1963 o găsim în prim plan, cu un Premiu Special și cu o melodie intrată în palmares. Este vorba de "Aș vrea iar anii tinereții" de Henry Mălineanu (text Harry Negrin), distinsă cu prestigiosul Premiu al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România - a doua versiune, mult mai cunoscută, fiind cea a Ioanei Radu. Poate chiar acest cântec a apropiat-o pe aceasta de romanță, fiind ulterior deseori invitată la Festivalul național "Crizantema de aur" de la Târgoviște, fie ca interpretă, fie în juriu. Dar, firește, nici Dorina nu a fost ceea ce se cheamă o interpretă de festival, evidențiindu-și talentul pe scena teatrelor de revistă, inclusiv în postura de actriță, ultimul dintre acestea fiind, din 1968, Teatrul "Ion Vasilescu" din București, care avea la un moment dat o garnitură imbatabilă: Cornel Constantiniu, Doina Spătaru, Dorin Anastasiu, Petre Geambașu, Lucky Marinescu, Ion Ulmeanu, Rodica Paliu, Norina Alexiu. La acest teatru a strălucit în spectacole cum ar fi "Să cânte muzica!", "Grădina melodiilor", "Nuntă la revistă". Primele apariții publice ale Dorinei Drăghici sunt încă din 1940, alături de soțul ei, Nicu Stoenescu. În timp, ei au

impus un duet de mare farmec, asemeni aceluia dintre Mia Braia și Petre Alexandru. Născută la Craiova, Dorina Drăghici a apucat la începutul anilor '90 să fie invitată aici la festivalul "Ion Vasilescu", din păcate dispărut după numai trei ediții. Nicu Stoenescu s-a născut la 22 decembrie 1911 la Focșani și s-a stins din viață la București în 1989, cei doi având și cariere separate. Dorina Drăghici evidenția un timbru dulce, cristalin, de aceea compozitorii i-au încredințat îndeobște piese lirice, iar apariția sa scenică era pusă mereu sub semnul distincției și eleganței (de fapt așa era pentru toți artiștii pe vremuri). Momentul de cotitură a carierei sale a survenit în 1952, cu apariția într-un concert de muzică ușoară exclusiv românesc, pe scena Ateneului Român. A fost angajată și la Teatrul satiric-muzical "Constantin Tănase" și a rămas fidelă repertoriului autohton, abordând alături de soțul ei și muzica populară. A efectuat turnee în URSS, Polonia, Israel, dar înainte de toate s-a adresat publicului de acasă, inclusiv prin numeroase înregistrări la Casa de discuri Electrecord. Între marile șlagăre interpretate de Dorina Drăghici se numără "Firicel de floare albastră" (în duet cu Nicu Stoenescu), "Drag îmi e bădița cu tractorul", "Nu-ți pare rău când vezi că plâng", "Habar n-ai tu" (toate de Ion Vasilescu), "Marinică" (succes internațional de Henry Mălineanu), "Prima poezie" (Nicolae Kirculescu), "Cine mi-e drag mă așteaptă" (Gherase Dendrino), "Tropa-tropa" (Elly Roman). În duet cu Nicu Stoenescu a consacrat titluri cum ar fi "Cîntecul nostru", "La revedere", "Spune-mi, vrei să te aștept mâine seară?", "Duetul inimilor noastre", iar singură - "Rămâi cu bine", "Ce frumos îmi răspunzi "alo"! ", "Să nu aștepți vorbe mari", "Serenada", "Nu mă mai gândesc la tine", "De ce nu vii?", "Singură", "Inimile noastre se-ntâlnesc", "E miezul nopții", "Când trandafirii au înflorit".

O lume a muzicii ușoare atât de frumoasă, de curată, de sinceră, care astăzi ni se pare ușor naivă, pentru că sentimentele erau pure și exprimate poetic. Și prin aceste rânduri, dar și prin regăsirea și reascultarea șlagărelor vechi

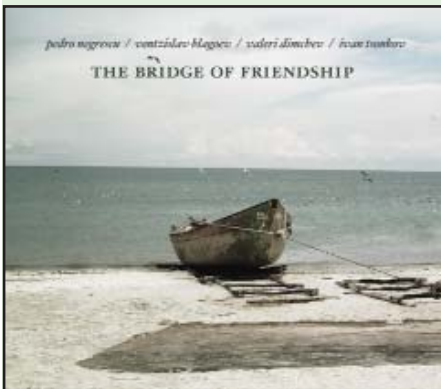
Nicu Stoenescu, Dorina Drăghici

sperăm ca aceste mari doamne de altădată ale cântecului să nu fie uitate, așa cum nu se cuvine uitată întreaga mare moștenire a înaintașilor - compozitori, textieri, dirijori, instrumentiști, interpreți...

Marius GHERMAN

„The Bridge of Friendship”

Contrabasistul Pedro Negrescu a apărut pe marile scene jazz, nu numai în România, în anii '90. Și-a făcut rodajul alături de Garbis Dedeian (cu care a debutat), Johnny Răducanu (în al cărui grup a funcționat o bună perioadă) și Mircea Tiberian (care i-a fost și profesor la Clasa Jazz a Universității Naționale de Muzică din București). Discul publicat de Soft Records îi alătură muzicianului român (care interpretează și vocal pe alocuri) pe instrumentiștii bulgari Valeri Dimchev, Ventsislav Blagoev și Ivan Tsonkov, cei patru combinând

instrumente specifice deopotrivă jazzului și muzicii tradiționale (balcanice). De aici și sonoritatea generală a discului - world-music, balansată între tradițional și genul care a dat improvizației, vreme de un secol, ce-i al Cezarului... Etno-jazzul are la rândul său o tradiție în această parte a Europei, dacă mă gândesc fie și numai la Jancy Körössi, iar muzica celor patru muzicieni din Balcani creează atmosfere care o localizează de minune, fără a rămâne tributară jazzului. Calde, învăluitoare, liniștitoare, fără demonstrații de virtuozitate forțată (și poate aici rezidă valoarea acestui disc, în a simți instrumentele în context, nu a le auzi pe fiecare în parte), cu o întrebare (care mă face să ascult iar și iar): în ce măsură diversele teme sunt preluate din muzica tradițională ori sunt compuse în spiritul ei?

„Home”

„Home” este primul disc al contrabasistului Pedro Negrescu (după zeci la care a colaborat) a cărui muzică este compusă de acesta, așadar o producție jazz în nume propriu,

pentru care muzicianul și-a luat parteneri doi americani cunoscuți, saxofonistul Rick Condit și chitaristul Tom Wolfe. O colaborare care onorează catalogul casei de discuri Soft Records. Dacă adaug și faptul că înregistrările au fost efectuate la Timișoara, trebuie să specific că i-am filmat pe cei trei la jumătatea deceniului trecut, în două dintre sălile celebre de pe Bega, dar și la Jupânești.

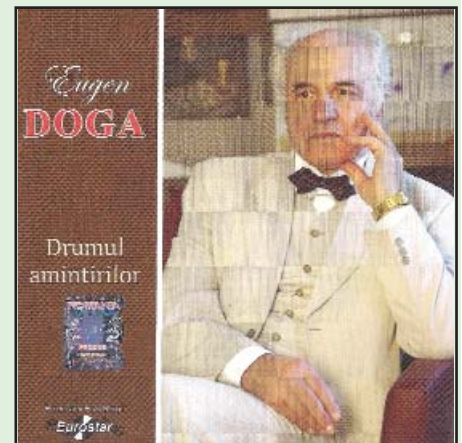

Unde era în plină desfășurare o tabără pentru cursanții Facultății de Jazz (și Pop) „Richard Oschanitzky” din cadrul Universității „Tibiscus”. Și atunci cum să interpretez conceptul home mai bine decât prin întâlnirea trioului care a împărțit casă și masă la Timișoara, un oraș în care conviețuiesc exemplar atâtea nații. Curge lin, este familiară și caldă muzica discului, iar cele trei solouri („Intermezzo”) ale românului sunt meandre care variază fericit opera de autor, onorată de cei doi iluștri colegi. Iar apele liniștite sunt adânci, îmi vine să exclam, ascultând spațiile de manevră ale celor trei instrumentiști, care se întrepătrund... ca la carte (fără să vreau, a ieșit și o paralelă cu intensa activitate didactică a acestora). (**Doru IONESCU**)

Eugen Doga: „Drumul amintirilor”

După primul album ce i-a fost vreodată consacrat dincoace de Prut de casa de discuri Eurostar („Mari succese”), renumitul compozitor Eugen Doga revine în atenția melomanilor cu două albume și mai cuprinzătoare, apărute tot sub etichetă Eurostar sub îngrijirea fiicei sale Viorica Doga, care locuiește la București. Din banda sonoră a celor peste o sută de filme la care a semnat muzica regăsim aici celebrul vals „Dulcea și tandra mea fiară” sau piese

cum ar fi „Cascada de Paris”, „Aleea de mesteceni”, „Maria Mirabela”, „Drumul țiganilor”. De pe tărîmul șlagărelor au fost gravate pe acest disc „Au izbucnit în floare trandafirii” (Margareta Ivănuș), „Ruga” (Iurie Sadovnic), „Oglindea clipelor” (Anastasia Lazariuc și Iurie Sadovnic), „Codrii mei frumoși” (Anastasia Lazariuc), „Nod în papură” (Nadejda Cepraga și Ștefan Petrache), tema neuitatului film pentru copii „Maria Mirabela” fiind cântată de regretatul Mihai Constantinescu. Interpretarea (sau acompaniamentul, după caz): Orchestra cinematografilei sovietice, Orchestra Tele-Radio Moldova, Orchestra Radio București. Ne amintim că la lansarea primului album, de care am amintit, parterul magazinului Muzica a fost neîncăpător, cu zeci de personalități venite să fie alături de Maestru la acel eveniment în premieră. Acum, cu insuportabila pandemie și interdicțiile

impuse, nu știm când, cum și unde vor fi lansate aceste două noi albume. Inițial era vorba să aibă loc la Palatul Cantacuzino a doua zi după concertul de la Sala Palatului din martie 2020 al lui Paul Surugiu-Fuego; acesta s-a amânat de trei ori, ultima dată sine die, așa încât speranța noastră este în... vaccin!

Margareta Pâslaru: „Idei”

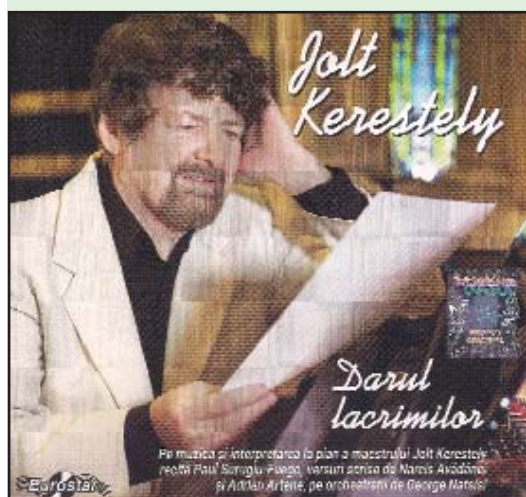
Subintitulat, după titlul piesei ce deschide albumul, „Cu haina pe umeri”, acest album editat în formă digipack de casa Roton merită o atenție specială. Pe de o parte deoarece, consecventă preocupărilor și principiilor sale generoase, artista cedează toate încasările rezultate în beneficiul Programului Banca de Alimente al Crucii Roșii, iar pe de alta caracterului său aparte. Astfel,

protagonista ne propune 15 frumoase compoziții proprii, câteva noi-nouțe, altele reactualizate (pe mapă este precizată data elaborării inițiale, în anii '60, '70 sau chiar, într-un caz, 1950), nu o dată păstrând aranjamentul original. Dar atracția vine, ca de obicei pe albumele recente ale Margaretei Pâslaru, de capacitatea ei de a atrage și implica în proiectele ei muzicale personalități pe care nu le-ai vedea prezente pe un disc de muzică ușoară. Este cazul actorilor Horațiu Mălăele și Emilia Popescu, al cântăreței de muzică populară Sofia Vicoveanca, al vedetei TV Virgil Ianțu (chiar dacă, să nu uităm, el are pregătire muzicală), al criticului de artă Marina Constantinescu, alături de care ne bucurăm a reîntâlni voci pe care cei tineri poate nu le cunosc, dar care au însemnat ceva la vremea respectivă – Păunița Ionescu (stabilită în Germania) sau Maria Nagy (în Ungaria – de altfel textul este adaptat în limba maghiară). O adevărată încântare este duetul dintre Margareta și valoroasa cântăreață de jazz Luiza Zan, pe o temă de George Gershwin. Se înțelege, bună parte din melodii este interpretată de protagonistă însăși, între acestea regăsim celebra "Lasă-mi, toamnă, pomii verzi!" sau piese scrise în 2020, așa cum în

compania invitațiilor reascultăm în versiuni inedite titluri de succes cum ar fi "Turneul" sau "Mai bine soarta lui Sisif". Între semnatarii aranjamentelor muzicale figurează Andrei Kerestely, George Popa, Călin Grigoriu, Mircea Romcescu, dar și Alexandru Avramovici sau Radu Goldiș. Înregistrările au fost realizate și masterizate la Midi Sound Studio, cu Jolt și Andrei Kerestely. Discul se încheie cu rugăciunea "Tatăl nostru", pe muzica Margaretei Pâslaru, cât se poate de potrivită pentru vremurile de restriște pe care le trăim. Încă o dată plurivalenta artistă ne dăruiește un disc în care fiecare din cele 18 piese se ascultă cu o nedisimulată bucurie sufletească...

Jolt Kerestely: „Darul lacrimilor”

Un album cu adevărat remarcabil ne oferă casa de discuri Eurostar – cel mai alinător cadou înainte de Sărbători, mai ales acum, în tristețea și singurătatea impuse de nenorocita pandemie.

Este o realizare ce încununează o carieră excepțională, cu 14 bijuterii compuse și interpretate la pian de reputatul compozitor – mai sensibil, mai inspirat, mai romantic, mai nostalgic ca oricând. Unii ar putea adăuga "mai trist", dar nu este întrutotul adevărat, dovadă piese cum ar fi "Un gând frumos", "Cu zâmbet", "Dacă suntem împreună", "Fără regrete".

Mergând spre 87 de ani, muzicianul, împovărat și de unele probleme de sănătate, are momente firești când, așezat în fața claviaturilor pianului, lasă să i se prelingă o lacrimă pe obraz, dar acest "Dar al lacrimilor" este binefăcător, iar atmosfera degajată de album este una senină, caldă, dominată de tandrețe. Discul este o continuare firească a celui anterior, "Povești sentimentale", apărut tot la casa de discuri Eurostar și propunându-ne aceeași echipă de formidabili prieteni-colaboratori: orchestrațiile George Natsis, mixaj și masterizare Andrei Kerestely ("Midi Sound Studio"), versuri Narcis Avădănei și Adrian Artene. Pentru că, dacă n-am fost suficient de expliciti, partiturile instrumentale alternează cu recitățile copleșitoare ale lui Paul Surugiu-Fuego, care dă viață tulburător celor zece poeme, multe din ele mustind de optimismul plener transmis de sentimentul iubirii, aparținând poezilor amintiți.

De altfel toți se regăsesc cu mărturii în elegantul booklet, ilustrat cu frumoasele fotografii semnate Ana Maria Halalai. După patru albume cu adevărat de colecție, putem vorbi fără teama de a greși de o comuniune perfectă compozitor-instrumentist-interpret-actor dintre Jolt Kerestely și Paul Surugiu-Fuego, așa încât suntem siguri că aceștia ne vor mai oferi multe clipe de bucurie.

Dorin Manea

Revistă lunară de informare, opinie și dezbateri editată de
UNIUNEA COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA
și finanțată cu sprijinul MINISTERULUI CULTURII

ACTUALITATEA MUZICALĂ

Redactor șef:

Mihai COSMA

Redactori:

Octavian URSULESCU
Norela-Liviana COSTEA

Secretar de redacție:

Correspondenți naționali:

Sanda HÂRLAV-MAISTOROVICI, Mariana POPESCU,
Vasilica STOICIU-FRUNZĂ, Cristina ȘUTEU, Alex VASILIU,
Petre-Marcel VÂRLAN

Semnează în acest număr:

Loredana BALTAZAR, Nicolae BRÂNDUȘ, Corina BURA,
Theodora CONSTANTINESCU, Sebastian CRĂCIUN,
Mihaela GÂRLEA, Doru IONESCU, David LAPADAT,
Florian LUNGU, Ruxandra MIREA, Doina MOGA, Irina NIȚU,
Alexandru PĂTRAȘCU, Mariana POPESCU, Elena Agapia
ROTĂRESCU, Constantin-Tufan STAN, Carmen STOIANOV,
Mircea ȘTEFĂNESCU

www.ucmr.org.ro

Adresa redacției: București, Calea Victoriei 141, sect. 1, 010071,
România. Tel./Fax: +40-21-312.98.67

E-mail: em@edituramuzicala.ro, editura@unmb.ro

TIPOGRAFIA - INTERSIGMA-ERICOM SRL

TEL: 021-242.30.32

ISSN: 1220-742x